

PROIECT EDUCAȚIONAL JUDEȚEAN ÎNSCRIS ÎN CAEJ,
LA SECȚIUNEA CULTURAL ARTISTIC – FOLCLOR, TRADIȚII, OBICEIURI
CU NR. 10/03.02.2015
ISBN 978-973-0-19899-7

☙ *Îndrumător al colectivului de redacţie*:

Raluca-Nicoleta Iancău

☙ *Tehnoredactor*:

Diana-Nicoleta Bărbat

☙ *Colectivul de redacţie:*

Prof. Raluca-Nicoleta Iancău
Prof. Diana-Nicoleta Bărbat
Prof. Ionela Măciucă
Prof. Alina Tudor
Prof. Adela Marina
Prof. Adelina Dumitrescu
Prof. Mihaela Stan
Prof. Roxana Ionescu
Prof. Daniela Vasile
Prof. Silviana Cioceanu

Autorii poartă întreaga răspundere asupra originalităţii materialelor publicate şi a indicării surselor bibliografice utilizate.

☙ *Parteneri:*

- *Colegiul Naţional de Informatică „Grigore Moisil” Braşov;*
- *Facultatea de Litere, Universitatea „Transilvania” Braşov;*
- *Biblioteca Judeţeană „George Bariţiu”;*
- *Filiala pentru Copii şi Tineret Braşov;*
- *Inspectoratul Şcolar al Judeţului Braşov.*

SUMAR

ÎNTRE TRECUT ŞI PREZENT **1**

PROF. LIMBA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ RALUCA IANCĂU

SECŢIUNEA SIMPOZION **8**

CADRE DIDACTICE **8**

AŞA ERA ODATĂ 8

PÎP.BUDACĂ LILIANA

DATINI ŞI OBICEIURI DE CRĂCIUN 9

PROF.CHILIMENT MIHAELA; PROF.NEAGOE SILVIA

BREAZA ŞI SEMNIFICAŢIILE EI INIŢIATICE 11

PROF.CHIRILĂ CORINA GEORGIANA

LES BERCEUSES POPULAIRES FRANÇAISES 133

CÂNTECELE DE LEAGĂN POPULARE FRANCEZE 133

PROF. LB. FRANCEZĂ ALINA CLINCIU

TRADIŢII ÎN ŞINCA NOUĂ DE LĂSATUL SECULUI 15

PROF. GEOGRAFIE CONSTANTIN MĂDĂLINA

FOCUL LUI SUMEDRU 17

PROF. COPACIU CĂTĂLINA

ÎNVĂŢÂND SĂ PREŢUIESC OMUL 188

PROF. LELUŢIU DORINA

TRADIŢII ŞI OBICEIURI POPULARE ÎN SERBARILE ŞCOLARILOR 19

PROF. ÎNV. PRIMAR MĂRICUŢ MĂRIOARA

„POARTA RAIULUI, DUMBRA CERULUI.” 22

PROF. ADINA MOLDOVAN

ASPECTE MITICE ÎN ROMANUL 26

„CEL MAI IUBIT DINTRE PĂMÂNTENI” DE MARIN PREDA 26

PROF. NEGUŢ HANELORE

TRADIŢIILE POPULARE - PUTERNIC FACTOR EDUCATIV ÎN EDUCAREA ELEVILOR 29

PROF. ÎNV PRIMAR PASCA ANCA

ARTĂ ŞI TRADIŢIE ÎN PORTUL POPULAR 31

DE LA SÂMBĂTA DE SUS 31

PROF. SUCIU IOANA-CARMEN

TRADIŢII ŞI OBICEIURI DE CRĂCIUN ŞI ANUL NOU 33

PROF. ŢIPARU MĂRIUŢA DOINIŢA

PĂSTRAREA MAGIEI CRĂCIUNULUI 37

PROF. ING.VLAD GHEORGHINA

SECŢIUNEA CULEGERE DE FOLCLOR **39**

ELEVI CLASELE III-XII **39**

LOCUL I ..... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

DATINI DE SĂRBĂTOARE: PENAŞII HĂRMANULUI 39

CULEGĂTOR: *POPA TIMEEA ANDREA*

VERŞ LA ÎNMORMÂNTARE 41

CULEGĂTOR: ISPAS *GIORGIA-MARIA*

POARTA RAIULUI 43

CULEGĂTOR: ISPAS *GIORGIA-MARIA*

IERTĂCIUNE 44
CUVÂNT DE IERTARE ROSTIT LA CASA MIRESELOR 44
CULEGĂTOR: *DOMIDE ELENA*
ŞEZĂTOAREA 45
CULEGĂTOR: *FLOREA CRISTIAN SEBASTIAN*
BANDA LUI JIANU....49
CULEGĂTOR: *BUDACĂ SABINA*, CLASA A IV-A
STRIGĂTURI....57
CULEGĂTOR: *CAUCĂ NARCISA*
STRIGĂTURI LA NUNTĂ 58
CULEGĂTOR: *ANDREEA-ANTONIA MICLEA*
COLINDE TRADIȚIONALE....60
ÎN ORASUL VIFLAIM 60
CULEGĂTOR: *MICLEA ANDREEA-ANTONIA*
CAPRA DE ANUL NOU 61
CULEGĂTOR: *TUDOR GEORGIANA*
TRADIȚII LA DRĂGUȘ - CĂRĂRUIE....62
CULEGĂTOR: *RĂFOI CARMEN ELIZA*
MIORIȚA 63
CULEGĂTOR: *MOLDOVAN MARIA*
DESCÂNTECUL DE DEOCHI....64
CULEGĂTOR: *IACOB ADRIAN*
URSUL 65
CULEGĂTOR: *FUGACIU ANA MARIA*
LOCUL II 66
COLINDĂ PENTRU FETE....66
CULEGĂTOR: *ANDREIAȘ ALESSIA*
PLUGUŞORUL 67
CULEGĂTOR: *BĂLAN ELENA*
ROATA ÎN FLĂCĂRI....69
STRIGĂTURĂ 69
CULEGĂTOR: *TITILINCU TRAIAN*
STRIGĂTURI ȘI CÂNTECE DIN COMUNA LIVEZILE 69
CULEGĂTOR: *MAN LARISA SORANA*
COLINDE DIN REPERTORIUL CETEI DE FECIORI 70
MARȘUL CETEI DE FECIORI 70
CULEGĂTOR: *MEDEȘAN CRISTINA-ANTONIA* ȘI *VĂDUVA CARMEN-IOANA*
COLINDA PENTRU FECIORI 72
CULEGĂTOR: *HALMAGHI ALEXANDRA-MARIA*
JOCUL CAPREI 73
CULEGĂTOR: *DRĂGAN ROXANA*
LE BOTTEUR - LEGENDE FRANÇAISE DE PICARDIE....74
CULEGĂTOR: *FĂRÂMĂ CĂTĂLIN*
STRIGĂTURĂ DE NUNTĂ DIN ZONA MUREȘULUI 75
CULEGĂTOR: *CHIRILA DENISA*
STRIGĂTURI LA NUNTĂ 75
CULEGĂTOR: *COVACI SILVANA*
OBICEIURI ŞI TRADIȚII 77
CULEGĂTOR: *CRISTEA RALUCA*
STRIGĂTURI....79
CULEGĂTOR: *DRĂGAN FLORIN*

LOCUL III.....80
LEGENDĂ 80
CULEGĂTOR: *FLOREA DELIA ANDREEA*
CLĂCILE LA DEZGHIOCAT DE CUCURUZ.....80
ELEV: MUNTEAN VIOREL ADRIAN
COLINDĂ PENTRU COPII.....81
CULEGĂTOR: *BEGU DENISA-VALENTINA*
MENȚIUNE 82
ZECE PUI DE ZMEI 82
CULEGĂTOR: *BURIU NICOLETA*
STRIGĂTURI.....83
CULEGĂTOR: *CARA ANDREEA*
SOARELE 84
CULEGĂTOR: *GELES BIANCA*
NOAPTE DE VIS 85
CULEGĂTOR: *GRECU ELENA*
HAI LA SÂRBĂ MOLDOVENI 86
CULEGĂTOR: *NUCARU DAIANA*
L'HYÈNE ET L'AVEUGLE - LÉGENDE 86
CULEGĂTOR: *HERMENEANU ALEXANDRA*
LEGENDA CÂRTIŢEI, POVESTE POPULARĂ 87
CULEGĂTOR: *ŞTEFAN NICOLAE*

ÎNTRE TRECUT ŞI PREZENT

Prof. limba şi literatura română Raluca Iancău
Colegiul Naţional de Informatică „*Grigore Moisil*” Braşov, jud. Braşov

Folclorul este un fenomen viu, nemuritor cuprinzând totalitatea creaţiilor artistice, literare, muzicale, plastice, a obiceiurilor şi a tradiţiilor populare ale unei ţări sau ale unei regiuni. Tache Papahagi în ***Mic dicţionar folcloric. Spicuiri folclorice şi etnografice comparate***, defineşte folclorul ca pe „*o imagine vie, oglinda fidelă a sufletului unui popor, oglindă în care se reflectă întreaga lume însufleţită sau neînsufleţită, reală sau închipuită, în mijlocul şi sub influenţa căreia el trăieşte*”. (Ed. Minerva, Bucureşti, 1979)

Folclorul este o parte esenţială a culturii noastre naţionale şi defineşte spiritualitatea unui popor. Cunoştinţele culturale sunt esenţiale pentru dezvoltarea personală a copiilor, a adolescenţilor şi a adulţilor tineri şi, din acest motiv, ea trebuie percepută ca fiind o parte importantă a dezvoltării generale a fiecărui tânăr şi trebuie privită ca unul dintre aspectele esenţiale ale educaţiei acestora. Descoperind obiceiuri şi tradiţii, copiilor li se dezvoltă gusturile autentice, imaginile, valorile morale, spirituale, artistice, specifice zonei din care provin şi li se deschide dorinţa spre conservarea şi promovarea acestora. Literatura sau cântecul popular încântă prin originalitate şi promovare a valorilor: dreptate, adevăr, bunătate, iubire.

Lumea copilăriei este mai aproape de intuirea valorilor deoarece la această vârstă copilul trăieşte din plin într-un univers real – imaginativ din care valorile se desprind mai pregnant în esenţa lor. Astfel, valorile de cunoaştere sunt asociate cu adevărul, valorile etice cu binele şi valorile estetice cu frumosul. Cei ce locuiesc în această lume, lumea copilăriei, sunt deci primii chemaţi şi cei mai receptivi în a absorbi şi a consuma tot ceea ce le oferă ea.

Folclorul constituie una din principalele metode de educare culturală a elevilor de orice vârstă, printr-o formă plăcută de petrecere a timpului liber. Generaţia tânără intră astfel în contact cu bătrânii acordând importanţă cunoştinţelor acestora. Mergând în locurile în care se păstrează încă vii tradiţiile şi obiceiurile sau luând contact cu ele pe cale formală sau nonformală, elevii pot dobândi cunoştinţele culturale pentru dezvoltarea lor personală. Un astfel de proiect apropie generaţiile, oferind satisfacţie tuturor celor implicaţi.

În paginile revistei ***„A fost odată...“ (Ediţia a II-a)*** este valorificat trecutul, sub toate formele lui. Revista respectă structura proiectului ***„A fost odată...“***: secţiunea adresată cadrelor didactice în care sunt expuse situaţii reale întâlnite de-a lungul carierei didactice şi secţiunea culegere de folclor (basme, balade, doine, legende, snoave, strigături, colinde, datini, obiceiuri etc.) ce reprezintă tematica unui concurs adresat elevilor claselor III - XIII ai cărui premianţi îşi găsesc lucrările publicate în paginile acestei reviste. Tot aici este menţionat şi clasamentul final al concursului desfăşurat în cadrul proiectului. Studiile şi reflecţiile cadrelor didactice care şi-au adus contribuţia la desfăşurarea simpozionului „***A fost odată...“*** sunt menite să satisfacă şi cele mai exigente cerinţe ale pasionaţilor de folclor.

Proiectul-educaţional finalizat prin publicarea revistei urmăreşte reînvierea iubirii pentru folclor, educarea şi instruirea elevilor prin promovarea folclorului local şi a tradiţiilor specifice. Cititorii sunt invitaţi să păşească în acest spaţiu pentru a retrăi senzaţia cunoaşterii

depline şi a satisfacţiei datorate reînnodării relaţiilor cu trecutul. Pătrunzând în spaţiul revistei, cititorii retrăiesc trecutul, căci literatura populară reprezintă oglinda spiritualităţii unui popor, reflectând modul său de a gândi, de a percepe lumea, existenţa în general, specific unei comunităţi.

Astfel, revista „***A fost odată…“*** recreează o lume arhaică ai cărei locuitori sunt elevii şi adulţii pentru care folclorul este un refugiu.

SECŢIUNEA SIMPOZION

CADRE DIDACTICE

AŞA ERA ODATĂ...

Pîp. Budacă Liliana
Şcoala Primară nr.3 „*Miron Costin“*, Botoşani

„*Bătrânii spun că apa trece*
Şi spun că pietrele rămân,
Dar lucrul altfel se petrece
Pe vechiul nostru glob bătrân...
Că piatra, oricât de tare,
Se macină şi trece stând,
Iar peste trista-i măcinare
Doar apele rămân curgând.”
(*Mihai Codreanu*)

Dacă astăzi „bogăţia” unei familii stă în numărul de camere, de etaje sau în numărul de maşini; în trecut avuţia o reprezentau numărul de copii, animalele din bătătură, pământul lucrat cu stoicism.

Gospodăria tradiţională caracteristică zonei Moldovei, ca pretutindeni, a fost determinată de ocupaţiile locuitorilor, de factorii climatici, de aşezarea geografică şi de starea social-economică a oamenilor.

Lipsa materialului lemnos, în această zonă, a determinat construirea unor case modeste, în general formate din două camere şi hol pe mijloc (tindă), majoritatea construcţiilor fiind din chirpici (un amestec de pământ lutos cu paie şi apă) şi unse cu lut. Aceasta era casa tradiţională, cea în care s-au născut părinţii noştri. Cu toate acestea, curţile oamenilor erau pline de chiote, jocuri de copii, căci majoritatea avea 3, 4, 5 copii. Avem familie în sat care are 17 copii, astăzi în viaţă mai sunt 14. Traiul oamenilor nu era împânzit de „stres”, singura lor grijă fiind traiul zilei de mâine. Tot omul ştia exact ce are de făcut a doua zi, se puneau de acord ce au de făcut, unde se întâlnesc, cine foloseşte boii, cine merge cu vacile, cu oile, căci acestea erau preocupările zilnice. Totul era într-o deplină armonie. Astăzi, nu putem ieşi din curte fără celular în buzunar, sau dacă l-am uitat este „dezastru”, ne enervăm dacă a întârziat microbuzul, chiar şi două minute, uitând că străbunii noştri mergeau kilometri pe zi pentru o pâine, dar erau şi sănătoşi, plini de viaţă, cu obrajii rumeni şi zâmbind cu drag omului. Astăzi ieşim din casă galbeni ca ceara, nu ne place să stăm în soare sau, dacă o facem, folosim ochelari, pălării; cu feţele posomorâte, uitând să ne salutăm vecinul, „că vai ce multe avem pe cap”. Întrebarea mea ar fi: *de ce oare am uitat care este rostul nostru pe pământ?* Sunt convinsă că în momentul în care veţi citi această întrebare vă veţi gândi care e răspunsul? Răspunsul e simplu: dacă omul s-ar bucura de culoare, da, de culoare, de minunea

formării ei, de florile în culori multicolore, dacă ne-am bucura de muscă, de albină, de pomul ivit în grădină fără a fi semănat, viaţa noastră ar fi tihnită, liniştită.

Aşa cum am început acest material, familiile chiar dacă aveau multe guri de hrănit, chiar dacă munceau din zori şi până-n seară, chiar dacă cei mici şi cei mari dormeau îngrămădiţi, ştiau să-şi ducă traiul cu demnitate, cu bucurie şi frică de Dumnezeu. Astăzi vedem case mari, spaţioase dar... goale. Nu se aude glas de copil, nu se aud râsete, ţipete, ci doar televizor, telefon şi toată tehnologia modernă. Nimeni nu mai vrea să meargă cu animalele la păscut, însă nici şcoala nu mai place multora. Dacă întrebaţi un elev ce şi-ar dori să ajungă când va fi mare, veţi rămâne uimiţi să aflaţi că nimeni nu mai vrea să fie doctor, poliţist, învăţător; acum toţi doresc să fie oameni de afaceri, politicieni, patroni de cluburi şi, câte unul, fotbalist.

Cam aceasta este noua generaţie, cea care nu ştie să comunice decât pe reţele de socializare. Când se întâlnesc, tinerii abia dacă îşi spun două vorbe căci au de „butonat”. Ei sunt cei care nu au o idee a viitorului apropiat, care visează la ţări străine unde îi aşteaptă „câinii cu colaci în coadă”.

Totul este în continuă schimbare. Nu zice nimeni că e rău să ne modernizăm, că e bine să avem acces la informaţie, dar ce informaţie? Dacă privim la ograda străbună, găsim în aceeaşi curte casa bătrânească şi casa modernă ce adăpostesc generaţii diferite (părinţi şi copii), astăzi, fiecare vrea avere fără muncă, dacă se poate şi pe tavă, părinţii nu sunt respectaţi, copii nu sunt lumina ochilor părinteşti, pe bătrâni nu ni-i mai dorim... Da, cred că aici am ajuns, să uităm proverbul „Cine nu are bunici să-şi cumpere”...

DATINI ŞI OBICEIURI DE CRĂCIUN

Prof. Chiliment Mihaela
Şcoala „*Nicolae Bălcescu*” Piteşti, jud. Argeş
Prof. Neagoe Silvia
Şcoala „*Nicolae Bălcescu*” Piteşti, jud. Argeş

Pentru noi toţi, iarna nu este numai anotimpul zăpezii şi al frigului, ci şi acela al bucuriilor prilejuite de atâtea datini şi obiceiuri legate de sărbătorirea Naşterii Domnului.

Fiecare popor are propria mitologie, alcătuită din legende şi povestiri ce explică anumite evenimente importante ale vieţii indivizilor şi poporului ca întreg. La români, legenda lui Crăciun, păstorul din poveste, a fuzionat foarte frumos cu mitul Naşterii Domnului.

Putem spune că obiceiurile legate de sărbători fac parte din cultura tradiţională a neamului nostru. Este o mare bucurie că încă se mai păstrează în unele zone ale ţării aceste datini care ne ajută să înţelegem sărbătoarea respectivă precum şi să ne bucurăm împreună de Marele Praznic. Păstrarea acestor datini este o mărturie vie a faptului că avem o conştiinţă a neamului din care facem parte.

În popor se spune că, fără acordul soţului, Crăciuneasa o adăposteşte pe Fecioara Maria în grajd, singurul loc cald care mai era liber. Supărat de nesupunerea soţiei, Crăciun îi

taie mâinile, dar Maica Domnului i le lipeşte la loc. Minunea îl converteşte pe Crăciun la Creştinism. De bucurie că nevasta sa a scăpat de pedeapsa lui necugetată, Crăciun aprinde un rug din cioate de brad în curte şi joacă hora cu toate slugile lui. După joc, împarte Sfintei Familii daruri păstoreşti: lapte, caş, urdă, smântâna. De aici, transfigurarea lui Moş Crăciun într-un personaj mitologic, care aduce de ziua naşterii lui Iisus daruri copiilor. Acest obicei se suprapune cu amintirea darurilor pe care, după legenda evanghelică, le aduceau regii-magi, în staul, noului Mesia. Cântecele de bucurie adresate de slugile lui Crăciun s-au transformat în colinde.

Începând cu noaptea de 23 spre 24 decembrie, de la miezul nopţii şi până la revărsatul zorilor, uliţele satelor răsuna de glasurile cristaline ale micilor colindători. Cu traista după gât, cu bâta în mâna şi căciula pe urechi, colindătorii merg din casă-n casă şi strigă la ferestrele luminate:

„*Bună dimineaţa la Moş Ajun, / Ne daţi ori nu ne daţi*.”

Obiceiurile, după cum am mai zis, ţin de conştiinţa poporului român pentru că exprimă înţelepciunea populară a acestui neam, sunt esenţe ale bogăţiei noastre spirituale. Însă cele mai răspândite şi mai fastuoase s-au dovedit a fi cele legate de marele Praznic al Crăciunului şi de sărbătorirea Anului Nou. Repertoriul tradiţional al obiceiurilor şi tradiţiilor româneşti cuprinde pe lângă colindele propriu-zise - cântece de stea, Vifleemul, Pluguşorul, Sorcova, Vasilica, jocuri cu măşti (Ţurca, Cerbul, Brezaia), teatrul popular, dansuri (Căluţii, Ccăluşarii) - şi o seamă de datini, practici, superstiţii, ziceri, sfaturi cu originea în credinţe şi mituri străvechi sau creştine.

Un obicei foarte cunoscut este „tăierea porcului”. În unele zone ale ţării, porcul se taie de Ignat, adică în 20 decembrie. Se zice că porcul care n-a fost tăiat în această zi nu se mai îngraşă, căci şi-a văzut cuţitul. Sângele scurs din porc după ce a fost înjunghiat se pune la uscat, apoi se macină si se afumă cu el, peste an, copiii ca să le treacă de guturai, de spaimă şi de alte boli.

Un alt obicei foarte cunoscut este împodobirea pomului de Crăciun, a bradului. Bradul care este veşnic verde simbolizează viaţa, făcându-se astfel analogie cu viaţa care intră în lume o data cu Naşterea Fiului lui Dumnezeu, Căci Cel Ce este Viaţa Se naşte pentru ca noi să dobândim viaţa veşnică. Datina împodobirii bradului de Crăciun pare a fi de obârşie germană, aşa cum este şi cântecul „*O, brad frumos*”.

Capra, Ţurca, Brezaia sunt câteva dintre datinile de Crăciun şi Anul Nou. Dimitrie Cantemir spune în „***Descrierea Moldovei***” că „*Ţurca este o joacă iscodită încă din vremurile bătrâne, din pricina ciudei şi scârbei ce o aveau moldovenii împotriva turcilor*”. Cu ţurca, capra sau brezaia umblă tinerii începând de la Ignat şi sfârşind cu zilele Crăciunului şi prin unele părţi în ziua de Sf. Vasile până seara. Numele de Ţurca, Capra sau Brezaia îl poartă unul dintre tinerii mascaţi.

Jocul „caprei” (uciderea, bocirea, înmormântarea, învierea) a fost la origine, desigur, un ceremonial grav, un element de cult. În cadrul sărbătorilor agrare, jocul a devenit un ritual menit să aducă rodnicie anului care urmează, spor de animale în turmele păstorilor, succesul recoltelor – invocat şi evocat de boabele care se aruncau de gazdă peste cortegiul „caprei”.

Obiceiul pare că îşi are originea în cele ale romanilor şi elinilor: fie în jocurile şi cântecele desfăşurate în jurul altarelor păgâne de preoţii sau cântăreţii travestiţi în dobitoace cu ocazia sărbătorilor date pentru cinstea zeilor ori în versurile satirice contra generalilor ce

repurtau vreun triumf, fie în amintirile vagi despre dansurile cunoscute la greci sub numele unor păsări răpitoare.

Capra joacă după fluier, iar la terminare, unul din flăcăi, apropiindu-se de masa unde sunt membrii familiei, începe să vornicească. Flăcăii joacă pe stăpâna casei, pe fete şi chiar pe servitoare, dacă sunt acasă, şi apoi se îndepărtează mulţumind.

Acestea sunt doar câteva din obiceiurile şi datinile prin care românii mărturisesc Naşterea Domnului.

Noi, dascălii, avem obligaţia să facem din creaţia noastră populară o carte de vizită cu care să batem la porţile cunoaşterii şi cu care vom fi primiţi şi apreciaţi fără îndoială oriunde în lume.

De asemenea, suntem obligaţi să-i învăţăm pe copii să preţuiască şi să respecte obiceiurile şi tradiţiile în care s-au născut, să-i învăţăm să iubească meleagurile natale, portul românesc şi pe români. Să le sădim în suflet aceste elemente definitorii ale identităţii neamului românesc fără de care nu am mai putea şti de unde venim şi cine suntem de fapt noi, românii, pe acest pământ.

Noi trebuie să-i ajutăm pe copii să înţeleagă imensitatea tezaurului nostru folcloric în care arta populară românească este o minunată oglindă în care se reflectă cu cea mai mare intensitate frumuseţea României, istoria şi, mai ales, sufletul neamului.

BIBLIOGRAFIE

****Datini strămoşeşti de Crăciun şi Anul Nou,* Editura pentru Turism,1990
Apostol Popescu I. *Studiu de folclor şi artă populară*
Revista *Învăţământul preşcolar,* nr. 1-2 / 2000

BREAZA ŞI SEMNIFICAŢIILE EI INIŢIATICE

Prof. Chirilă Corina Georgiana
Coordonator al Ansamblului folcloric „*Ciuleandra*”
Colegiul Tehnic „*Mircea Cristea“* Braşov, jud. Braşov

Braşoveanca - în spectacolul umanitar „*Zâmbet de copil*”,
pe scena Casei de Cultură a Studenţilor

„Sârba bătută“ pe scena din Piaţa Sfatului Braşov, la Serbarea de Crăciun

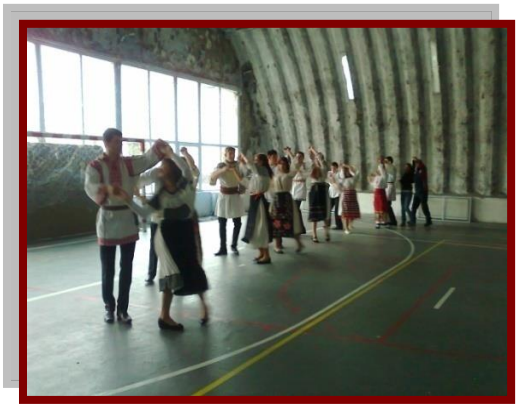

Repetiţii în sala de sport a liceului

Ansamblul folcloric „*Ciuleandra*”, înfiinţat şi coordonat de prof. Chirilă Corina Georgiana a reunit de-a lungul a 10 ani, elevi de diferite categorii sociale, naţionalităţi şi religii transmiţând mesajul purităţii şi al unităţii, al frumuseţii folclorului românesc, acela al reunirii sufletelor prin artă. Pornind de la figuri de dans întâlnite la jocurile din zona Bran şi Făgăraş, ansamblul urmăreşte să redea semnificaţia iniţiatică arhetipală a fiecărui dans, transmiţând veselie, spontaneitate, ingeniozitate, forţă, graţie, altruism – calităţi specifice sufletului adolescentin.

Sârba studenţilor numită „Sârba Zdrelii“ „Breaza“ la Hărman

În proiectul „*Aducem bucuria*”:
la Casa Daniel (azil de bătrâni din Săcele) şi la orfelinatul din Săcele

Breaza - este un dans iniţiatic ce apare al doilea, după sârbă, în cadrul dansurilor din zona Bran-Sohodol. Dacă sârba este dansul alegerii perechilor, când fata intră în stânga băiatului pe care şi-l alege, breaza este un dans de perechi care se unesc şi se despart într-un mod ordonat. Cu cei cinci paşi de bază, breaza are o structură ciclică. Dacă primele figuri sunt făcute de către cuplurile proaspăt formate, celelalte figuri urmează repetitiv însă perechile se schimbă. Fata face un pas înainte spre dreapta, către băiatul următor. Odată energia asimilată, ea trece la următorul, până când revine la cuplul pe care l-a format iniţial, îmbogăţită cu energiile tuturor băieţilor din grupul de dans. La rândul lui, băiatul va dansa cu toate fetele din grup. Breaza ţine până când se ajunge la perechea iniţială, ultimele figuri fiind făcute împreună cu partenerul ales iniţial.

De o neasemuita profunzime, breaza este un dans al cunoaşterii şi al socializării, al grupurilor ce se întregesc atât la nivel de cuplu, cât şi la nivel de comunitate.

Costumele elevilor sunt din colecţia personală, iar paşii de dans si figurile atât la Braşoveancă, dar şi la Breză sunt preluate din zona Sohodol, aşa cum se dansau acum 20 de ani. Astăzi, din păcate, se mai dansează în sat doar câteva din dansurile ce zguduiau odată podelele Căminului Cultural. Deoarece elevii care au alcătuit Ansamblul folcloric *Ciuleandra* au terminat liceul, momentan, se urmăreşte construirea unui nou grup care să poarte tradiţiile.

LES BERCEUSES POPULAIRES FRANÇAISES

CÂNTECELE DE LEAGĂN POPULARE FRANCEZE

Prof. limba franceză Alina Clinciu
Colegiul Naţional de Informatică „*Grigore Moisil“* Braşov, jud. Braşov

En dépit de sa **monotonie, condition requise pour obtenir l’endormissement** de l’auditeur, la berceuse, qui se complaît, toutes provinces confondues, dans des **formes musicales rudimentaires et répétées**, a son intérêt, son charme et, étonnamment, le procédé utilisé dans la célèbre *Dodo, l’enfant do***se retrouve dans des *airs du sommeil* composés pour des opéras** ou autres productions d’un ordre tout artistique.

Si déjà l'enfant parle, il faut en outre que les vers, par leur peu de signification, ne tiennent pas son attention en éveil: une série de syllabes formant des semblants de mots, comme les tra la la et les autres onomatopées déjà rencontrées, mais avec des sonorités plus voilées; quelques paroles sans suite, des images très simples surtout, avec force diminutifs, et cela répété indéfiniment, comme un refrain auquel on revient sans cesse, refrain sans chanson, en quelque sorte, voilà ce qui convient à la berceuse.

La monotonie est donc la première condition requise pour la berceuse; elle se complaît dans des formules musicales rudimentaires et incessamment répétées, des paroles sans lien ni sens, comme dans l'exemple suivant:

Tête à tête,
Tête-bêche,
Au berceau,
Dodo mon poulot.
Où es-tu né?
Dans un fossé.
Qui t'y plaça?
Un vieux chevâ.
Qui t'en sortit?
Une brebis qui crie:
Ma mère, béée!
Apportez-moi du lolo
Pour la soupe à mon poulot,
Là-bas dans un petit pot, etc.
Rimes et jeux de l'enfance, E. Rolland

La mélodie, devant être chantée à mi-voix, doucement, mystérieusement, en quelque sorte, se meut habituellement sur un très petit nombre de notes, de façon à ne pas dépasser des intervalles que la voix ne puisse franchir sans changer de timbre ou d'intensité. C'est le triomphe de la formule mélodique de trois ou quatre notes marchant par degrés conjoints et tournant pour ainsi dire sur elles-mêmes.

Il y a aussi des berceuses en Bretagne, avec des paroles en bas breton; tel est par exemple le *Son al Laouënanic* (*Chant du roitelet*), dont la musique est peut-être moins caractéristique, mais dont les paroles sont curieuses: les versiculets de la berceuse bretonne font apparaître à l'enfant qui s'endort un roitelet imaginaire, dont le plumage pèse cent livres et qu'on a mené à l'abattoir pour le faire égorger par le boucher; c'est ainsi que la chanson mène tout d'abord l'enfant au pays des rêves. Les animaux, les oiseaux surtout, sont les personnages de prédilection de la berceuse. Bujeaud, dans *Ouest*, cite comme telles le *Chat à Jeannette*, la *P'tit' poul' grise*, le *Bal des souris* et les *Noces du papillon*.

Mais le type par excellence du genre, la véritable berceuse populaire, celle qui nous a endormis tous, tant que nous sommes (qui ne s'en souvient?), c'est le *Dodo, l'enfant do, l'enfant dormira tantôt*. Ici, la même succession de deux notes placées à intervalles de seconde se présente encore: il semble qu'il y ait dans ce minuscule parcours de la voix

quelque chose de calme, de reposant. Il n'est pas moins curieux d'observer que, dans les nombreux *airs du sommeil* composés pour des opéras ou autres productions d'un ordre tout artistique, le procédé que nous venons de constater pour les berceuses populaires se retrouve, employé par des maîtres, et cela, à coup sûr, spontanément, sans la moindre arrière-pensée d'imitation.

Nous le trouvons pour la première fois, à notre connaissance, dans un air d'opéra italien du dix-septième siècle, l'*Orontea* de Cesti: «Dormi, dormi ben mio». Dans le trio des songes de *Dardanus* de Rameau, le chœur répond de même à l'incantation des solistes par le refrain : *Dormez, dormez,* murmuré sur deux notes à distance de seconde mineure.

Ainsi la simple intuition, le sentiment juste de l'expression a conduit des musiciens d'expérience à employer, et, nous le répétons, sans parti pris d'imitation, instinctivement, un procédé que l'on retrouve, exactement pareil, dans la chanson populaire. En faut-il davantage, et peut-on trouver des exemples plus frappants pour caractériser un genre que l'instinct populaire et le génie des maîtres de l'art ont formé de traits absolument semblables?

TRADIŢII ÎN ŞINCA NOUĂ DE LĂSATUL SECULUI

Prof. geografie Constantin Mădălina
Colegiul Naţional de Informatică „*Gigore Moisil“* Braşov, jud. Braşov

„*Roata de foc*“ se înscrie în rândul tradiţiilor populare legate de fertilitate şi puterea magică, purificatoare a focului. Focul simbolizează pasiunea, dar şi distrugerea. Roata reprezintă începutul şi reînnoirea. Roţile de foc purifică pământul, înaintea lucrărilor de primăvară şi pârjoleşte iarna, în aşteptarea renaşterii naturii.

Ţara Făgăraşului este o zonă în care obiceiurile şi tradiţiile ocupă un loc important în sufletele oamenilor. Bătrânii ţin cu sfinţenie la obiceiurile lăsate moştenire de la străbuni. Multe sate au renunţat la tradiţii, dar există şi excepţii de la regulă, satul Şinca Nouă un sat cu oameni hotărâţi care au ţinut la religia şi tradiţiile lor. În frunte cu primarul au hotărât să reînvie o parte a tradiţiilor ce păreau pierdute, unul dintre acestea era *Roată în Flăcări*, la început fiind mai greu, dar cu ambiţie şi entuziasm au reuşit. Timp de 50 ani obiceiul a fost interzis, dar de 10 ani a fost reînviat şi a luat amploare an de an.

Sărbătoarea *Roată în Flăcări* are loc în perioada de Lăsata Secului, când se încheie perioada tocmirii de căsătorii şi încep muncile agricole. Această sărbătoare reprezintă o judecată publică a celor care nu au respectat regulile comunităţii şi era dedicată fetelor ce erau nemăritate pentru că aveau pretenţii prea mari poate chiar absurde în vechime. Strigarea peste sat este ceremonialul prin care flăcăii numesc fetele care nu s-au măritat şi care a fost motivul.. În satele tradiţionale, normele bazate pe obiceiuri străvechi erau respectate cu stricteţe, iar orice violare a acestora era pedepsită de comunitate.

Obiceiul avea la origine strigături moralizatoare pentru fetele ce nu se căsătoreau până la o anumită vârstă, dar în prezent s-a renunţat a se mai striga numele fetelor nemăritate această sărbătoare fiind un motiv de a se întâlni şi a duce mai departe un obicei vechi.

Roată în Flăcări simbolizează dorinţa de purificare a omului, focul semnificând purificarea, limpezimea, trecerea omului într-o stare duhovnicească mai puternică, trecerea de la păcat la virtute.

Peste 200 de localnici se adună la şcoala din sat de unde porneşte alaiul de feciori şi fete împreună cu primarul, părintele şi învăţătorul, având în prim plan feciorii, plecând către casa gazdă. Pe drum, cele două grupuri strigă şi chiuie, adunând sătenii pe la porţi. Pe uliţele înnoroiate, au grijă ca hainele să rămână curate: băieţii în cioareci albi, cheptare, căciuli de miel, haine negre de postav, iar fetele, cu poale albe şi şort întors. Ceata de feciori se destramă odată cu obiceiul *Roată în Flăcări* în timp ce în alte părţi se destramă de Sf. Ioan.

La gazdă se întinde dansul tradiţional „*Purtata*” după care feciorii trec la aranjarea roţii, o roată de lemn de car, învelită în paie. Nu trebuie trecută cu vederea simbolistică trecerii de la timpul vechi la timpul nou, trecere care era privită ca un obicei al bilanţului faptelor sătenilor şi în ce măsură acestea puteau fi corectate.

Acest obicei de primăvară reprezintă sfârşitul perioadei în care se puteau face nunţi, iar pe de altă parte, marchează venirea primăverii şi a unei lungi perioade de privaţiuni şi reţineri, adică venirea postului mare al Paştelui.

De la gazdă, alaiul se îndreaptă către deal. Această tradiţie a aprinderii focului de primăvară este specifică în toată Europa. Aprinderea focului pe deal îşi are originea în practica foarte veche de apărare a semănatului şi livezilor împotriva gerului, alungarea iernii şi întâmpinarea primăverii.

Pe vremuri, acest obicei era dedicat fetelor nemăritate cu rol de judecată, roţile erau date fetelor nemăritate, ele erau făcute de râs prin sat prin strigături specifice care se auzeau în toată zona, mai demult se menţiona numele fetelor, dar azi s-a renunţat la această practică.

Momentul central îl constituie urcatul dealului de către feciori şi datul drumului la roată.

„*Fata lăudată, ce se ţine-ncoconată,*

O rămas nemăritată!”

„*De ce, măăă?*“

Grupul de flăcăi răspunde cu alte strigături, explicând că fata s-a ţinut prea mândră, a refuzat şi băiatul „în pantaloni nemţeşti“, şi pe cel cu „cioareci“. Dialogul între cetele suite în vârful dealului încetează când roată cu paie e pregătită să fie trimisă la vale. Un cerc de foc se rostogoleşte pe pantă în chiuiturile băieţilor şi ale sătenilor rămaşi în vale să privească spectacolul. Roata care se rostogoleşte de pe deal, simbolizează reînnoirea periodică a timpului, iar focul este simbolul purificării, iluminării, prilejuind ritualuri care au drept scop alungarea puterilor malefice, dar la acest obicei reprezintă şi „focul pedepsei”. Roate este simbolul solar reprezentând evoluţia ciclică a timpului.

Sărbătoarea se încheie cu un bal la Căminul Cultural, proaspăt renovat, unde toată lumea cântă, râde şi dansează. Aşa petrec şincănenii de Lăsata Secului, îngropând iarna şi întâmpinând venirea primăverii cu bucurie.

Obiceiul de la Şinca Nouă nu ar fi fost reînviat fără sprijinul Consiliului Judeţean, Centrului Judeţean de Conservare şi Promovare a Culturii Tradiţionale Braşov şi, nu în ultimul rând, al primăriei comunei Şinca Nouă.

Mergeţi la acest obicei şi cu siguranţă veţi simţi că sunteţi român şi mai pregătiţi pentru întâmpinarea sărbătorilor de peste an.

BIBLIOGRAFIE
www.crestinortodox.ro
www.sincanoua.ro

FOCUL LUI SUMEDRU

Prof. Copaciu Cătălina
Şcoala Gimnazială Moieciu de Jos, jud. Braşov

Tradiţia are peste 2000 de ani şi este respectată cu sfinţenie de oamenii locului. În ultimii ani, a devenit şi o atracţie pentru turiştii care vin la Bran şi Moieciu.

Este o ceremonie ca un scenariu al morţii şi al renaşterii anuale, a divinităţii pastorale, sugerat prin tăierea şi arderea unui brad – arbore considerat sacru, prezent în toate ritualurile magice şi de trecere la români. În seara de 25 octombrie, toţi sătenii – şi mai nou şi mulţi turişti – se reunesc în faţa bradului aşteptând uşor emoţionaţi aprinderea acestuia. «*Hai la focul lui Sumedru, hai la focul lui Sumedru*» strigă flăcăiandrii şi copiii alergând în jurul focului. Flăcările rugului dănţuie vesele – explozie de vitalitate, de lumină şi culoare în întunericul nopţii, iar bradul înalt, aprins, aşezat în mijlocul lor pare o torţă uriaşă înălţată ca o rugă spre cer…

Focul lui Sumedru, «*ceremonialul nocturn de înnoire a timpului calendaristic*» este un adevărat Revelion sătesc, cu multiple semnificaţii. Focul lui Sumedru este o sărbătoare cu un pronunţat caracter funerar, la care participă atât adulţii, cât şi copiii. Copiii, îmbrăcaţi în portul popular specific locului, înalţă un foc mare şi joacă dansuri sacre în jurul acestuia. Cei mai curajoşi dintre ei sar peste focul lui Sumedru, ocrotitorul recoltelor şi al oierilor.

Rădăcinile acestui obicei sunt precreştine şi se regăsesc în celebrarea morţii şi a renaşterii, prin incinerare. Aceasta practică simbolizează moartea unei divinităţi fitomorfe, fiind un ceremonial ce cuprinde moartea violentă a zeului îmbătrânit la sfârşit de an. Focul are rol purificator şi regenerator. Cenuşa, cărbunii aprinşi alături de alte resturi din rugul funerar sunt luate de săteni pentru a fertiliza grădinile şi livezile.

Focul se face pe dealuri, în general în partea cea mai înaltă a zonei şi poate fi văzut de la mari distanţe, oferind un spectacol unic. Pregătirile încep cu 2-3 săptămâni înainte, deoarece *Focul lui Sumedru* este considerată cea mai mare sărbătoare pastorală. Pomenirile, precum şi rugurile aprinse cu această ocazie pe coamele dealurilor, la răspântii, în mijlocul satului, lângă ape – deci „*locurile propice adunării spiritelor*“, alături de veghea rituală, ţin de credinţa că, la Sumedru, morţii se fac moroi, vârcolaci, strigoi, muroni şi ieşind din morminte încearcă să-i chinuie pe cei vii (Mangiuca Simion, 1883). Aici intervine tradiţia focului ca element purificator.

Copiii şi tinerii strâng din timp cetină de brad, crengi şi uscături şi amenajează locurile unde se vor aprinde *Focurile lui Sumedru*. În dimineaţa zilei de 25 octombrie, câţiva

flăcăi însoţiţi de copii merg în pădure pentru a tăia brazii rituali, îi taie, îi curăţă de crengi apoi îi aduc şi îi fixează în locurile unde se vor aprinde rugurile funerare – în jur de 8-9 într-un singur sat, ridicând în jurul lor mai mult de un stat de om, uscăturile şi cetina strânsă cu săptămâni înainte. De multe ori înălţimea acestui brad este cât turla bisericii, aceasta în caz că se fixează orizontal în pământ. Când soarele apune şi întunericul nopţii începe să coboare, toată suflarea satului se strânge în linişte, ca pentru un ceremonial sacru, ritual. Copiii - deci cei mai curaţi sufleteşte - aprind cu emoţie focurile, iar când flăcările încep să se înalţe cuprinzând şi bradul ritual, atât ei, cât şi tinerii încep să strige din răsputeri: „*Hai la Focul lui Sumedru, hai la Focul lui Sumedru!*”. Femeile împart, ca la un ceremonial de înmormântare colaci rituali,covrigi, nuci, mere.

Cel mai important moment al serbării este cel al prăbuşirii bradului încă arzând, direcţia în care cad cărbunii aprinşi – consideraţi sacrii, îi indică pe tinerii care se vor căsători în noul an. Înspre dimineaţă, când rugul este aproape stins, oamenii pleacă la casele lor luând cu ei cenuşă şi cărbuni aprinşi pe care îi aruncă în grădini şi livezi pentru ca anul care urmează să aibă recolte bogate.

De asemenea, se fac prognoze asupra vremii. Cum e vremea în ziua de Sumedru, aşa va fi toată iarna. (Gherman Traian – *Meteorologie populară, observări, credinţe, obiceiuri*). Dacă la Sumedru e vreme frumoasă, toamna va fi lungă (Gherman - idem).

În noaptea de Sumedru, este obiceiul ca ciobanul să-şi aştearnă cojocul pe jos, în mijlocul stânei. Dacă se aşează pe el o oaie albă e semn că iarna va fi geroasă şi cu zăpezi grele, din contră oaia neagră vesteşte iarnă uşoară. Tot aşa luna este un bun indiciu. Dacă este lună plină cu cer senin, iarna va fi uşoară. Luna plină cu cer înnorat, anunţă o iarnă aspră cu zăpezi mari şi ger cumplit.(V. Kernbach – *Universul mitic al românilor*). Ultima oaie care iese prin strungă la muls în ziua lui Sumedru, vesteşte cum va fi vremea: dacă e neagră a doua zi plouă, cea albă aduce vreme însorită. Ciobanii pândesc spre dimineaţă cum se scoală oile. Dacă prima sculată este albă şi dacă va pleca în jos - spre sud, iarna va fi grea. De va fi neagră şi va pleca spre nord, iarna va fi uşoară (Pamfile Tudor – *Sărbătorile de toamnă şi Postul Crăciunului*).

ÎNVĂŢÂND SĂ PREŢUIESC OMUL

Prof. Leluţiu Dorina
Colegiul Tehnic „*Dr. Al. Bărbat*“ Victoria, jud. Braşov

Pentru fiecare om există un „*a fost odată*…“ şi asta nu este o ficţiune, aşa cum ne-am obişnuit citind şi recitind poveştile copilăriei, ci este o realitate în care eroii suntem noi sau oamenii care au influenţat într-un fel sau altul existenţa noastră, îndeosebi cea didactică.

Ar fi prea îndrăzneţ să spun că am o întreagă carieră didactică în spate, dar îmi permit să vorbesc totuşi de o jumătate. Pe aceasta am parcurs-o într-o singură şcoală. Începuturile au fost firave, dar pline de o energie tinerească, dornică să redescopere universul şcolar, de această dată, prin ochii dascălului. Elevă fiind am visat să fiu de partea cealaltă a catedrei, să-mi privesc colegii în ipostazele pe care le afişau la ore sau să corectez măcar

câteva lucrări. Şi iată că am ajuns să trăiesc acest vis. Îl trăiesc în fiecare zi şi, astfel, fiecare zi devine o experienţă pentru mine ca dascăl, dar mai ales ca suflet de om. Îmi vine acum în memorie un destin de adolescent care m-a marcat atât pe mine, cât şi pe ceilalţi elevi. Era prima zi de şcoală pentru cei care au ales liceul. Emoţiile erau mari pentru toţi, dar mai ales pentru mine, care mă găseam în faţa primei generaţii de liceeni cu care aveam să încep lungul drum prin şcoală. Toţi mi se păreau la fel. Scrutam cu privirea fetele care, la rândul lor, îmi răspundeau pe furiş.

Unele erau vesele, altele întrebătoare, cert e că, printre multele priviri care stăteau aţintite spre mine, una m-a surprins. Era un zâmbet cald, prietenesc, un surâs aproape copilăresc. Ai fi zis că nicio grijă n-a ştirbit această viaţă. Era în această privire bunătate şi dragoste. Am ştiut atunci că voi avea o muncă frumoasă cu noii mei elevi. Primul an a trecut. Am ajuns să-i cunosc mai bine pe cei mai mulţi dintre elevii mei. Am descoperit însă că zâmbetul prietenesc cu care am fost întâmpinată în prima zi de şcoală era un voal care acoperea multă suferinţă. Am înţeles mai târziu că tânăra nu avea niciun sprijin în familie. Era cea mai mare între fraţii ei. Timpul şi-l împărţea între grija pentru aceştia, şcoală şi muncă. De primăvara până toamna, aşa-zisul timp liber era dedicat muncii pentru împlinirea nevoilor primare ale existenţei. Dar între toate aceste nevoi au făcut loc şi cărţii. A înţeles de timpuriu că destinul ei se poate schimba, doar dacă învaţă. Nu voia să-şi uite familia după ce va fi terminat şcoala, ci dorea să-şi ofere şansa unei alte vieţi, în care zâmbetul să fie parte autentică a existenţei ei. Îmi amintesc că nu făcea o tragedie din situaţia ei şi, treptat, fără prea multe cuvinte, a trezit în colegi sentimentul respectului. Aceştia s-au oferit să-i uşureze deplasarea de câţiva kilometri până la şcoală şi să-i plătească un mijloc de transport. Cu o modestie sinceră, i-a refuzat, considerând că sunt alţii cu nevoi mai mari.

A continuat să persevereze în învăţătură şi a reuşit să termine prima pe clasă, iar bacalaureatul l-a trecut cu succes. A început o altă şcoală în vederea unei noi specializări, dar situaţia socială şi financiară i-au fost din nou potrivnice şi au determinat-o să devină un străin departe de ţară, un străin care-şi caută rostul în lume… Şi cred că va reuşi.

TRADIŢII ŞI OBICEIURI POPULARE ÎN SERBĂRILE ŞCOLARILOR

Prof. înv. primar Măricuţ Mărioara
Şcoala Generală „*Florian Porcius*” Rodna, jud. Bistriţa-Năsăud

Cele mai de preţ comori şi, totodată, mărturii ale existenţei noastre pe aceste meleaguri sunt tradiţiile şi obiceiurile păstrate şi transmise din generaţie în generaţie.

Datinile şi credinţele, lirica şi muzica populară, meşteşugurile şi arta populară constituie patrimoniul spiritual inestimabil care oglindeşte forţa creatoare a românilor.

Exprimată în cele mai diverse forme, creaţia populară românească este caracterizată de autenticitate şi ingeniozitate, o trăsătură aparte fiind puternica ei unitate, care nu exclude însă o mare varietate de manifestări în arhitectura populară, port, ţesut, olărit, prelucrarea lemnului etc.

Cu toate că modernismul a pătruns şi în satele noastre, valoarea tradiţiilor culturale

rămâne inestimabilă. Copiii trebuie să fie familiarizaţi de mici cu specificul folclorului local pentru a-l percepe şi a-l trăi cu plăcere şi cu bucurie. Ei trebuie să îl cunoască nemijlocit, aşa încât formele sale să rămână nealterate. Ar fi nedrept ca ei să nu cunoască istoria, tradiţiile şi obiceiurile locale. Acest lucru ar trebui să fie cel mai important deziderat în educarea lor.

În cadrul procesului complex şi îndelungat de formare a personalităţii copilului, cunoaşterea obiceiurilor, a tradiţiilor populare şi etnografice locale, are o importanţă deosebită, datorită conţinutului de idei şi de sentimente pe care le transmit. Pentru a păstra şi transmite mai departe această „zestre“ a neamului românesc trebuie să menţinem treaz interesul copiilor pentru tradiţiile, obiceiurile şi cântecul popular autentic, de care în mod regretabil se îndepărtează tot mai mult tineretul. Se observă o îndepărtare a tinerilor de la tradiţiile şi obiceiurile populare şi, din această cauză trebuie să insistăm pe cunoaşterea, de la cea mai fragedă vârstă, a tradiţiilor şi obiceiurilor populare, pe educarea copiilor în spiritul păstrării acestor tradiţii.

Pentru a ne păstra identitatea, obiceiurile şi tradiţiile, acestea trebuie cultivate în inimile şi minţile generaţiilor tinere, care se succed pe acest tărâm, ca o valoare autentică de creaţie, iar copiii trebuie să fie acomodaţi de mici cu specificul acestora. Acest lucru este încă posibil mai ales în mediul rural, unde tradiţiile sunt încă vii şi încă se mai respectă la anumite evenimente locale.

Toată frumuseţea lăuntrică, toate aceste simţiri cuprinse în creaţia populară, suntem datori să le transmitem copiilor cu îndemnul de a le păstra. Apropiind copiii de cunoaşterea folclorului local, putem spune că deschidem o poartă spre cunoaşterea interioară, întrucât obiceiurile şi tradiţiile populare îl definesc pe fiecare individ al neamului în care s-a născut.

În calitate de educatori suntem obligaţi să facem din creaţia noastră populară o carte de vizită cu care să batem la porţile cunoaşterii şi cu care vom fi primiţi şi apreciaţi fără îndoială oriunde în lume. În furtunile veacului, obiceiurile şi tradiţiile strămoşeşti au rămas neclintite păstrând valori autentice ale culturii populare tradiţionale. Copiii se lasă îndrumaţi şi pot fi modelaţi în aşa fel încât pe fondul lor afectiv să se aşeze elementele cunoaşterii artistice care vor imprima gândirii lor anumite nuanţe, ce vor îmbogăţi substanţa viitoarei activităţi individuale şi sociale. Începând cu obiceiurile prilejuite de fiecare eveniment important din viaţa poporului, continuând cu frumoasele costume pe care le îmbracă în aceste împrejurări şi terminând cu cântecele, dansurile şi strigăturile nelipsite de la aceste datini, izvorul lor este nesecat pentru cel ce vrea să le cunoască şi să le adune în mănunchi pentru a le dărui din nou.

Valorificând frumuseţea tradiţiilor şi a obiceiurilor populare în cadrul serbărilor cu şcolarii reuşim să înfrumuseţăm viaţa copiilor, îi ajutăm să cunoască tradiţiile româneşti şi rolul important pe care-l au în viaţa oamenilor din cele mai vechi timpuri, modul cum aceste tradiţii au dăinuit peste timp. Prin conţinutul serbărilor îi ajutăm pe copii să înţeleagă mesajul şi conţinutul acestor obiceiuri populare, adaptându-le particularităţilor de vârstă şi aptitudinilor artistice individuale. Cu acest prilej introducem copiii într-o lume frumoasă a cântecului, dansului, poeziei, poveştilor, glumelor, proverbelor, zicătorilor şi strigăturilor a unor evenimente tradiţionale - Crăciunul, Paştele, Moş Nicolae, etc - copiii având posibilitatea să cunoască frumuseţea şi bogăţia folclorului, diversitatea tradiţiilor şi obiceiurilor româneşti, armonia limbii române. Textele cântecelor şi poeziilor, ale colindelor, pluguşorului, sorcovii, transmit urările de bine în legătură cu unele îndeletniciri străvechi ale românilor: uratul,

semănatul, păstoritul. Cu aceste ocazii, copiii îşi îmbogăţesc vocabularul cu expresii populare, proverbe, zicători, strigături, pătrund în tainele limbii materne şi în comorile înţelepciunii populare.

La vârsta şcolară mică, sunt greu de înţeles evenimentele petrecute de Crăciun, Bobotează, Paşte. Noi, educatorii încercăm să transmitem din generaţie în generaţie, portul, graiul, obiceiurile şi datinile aşa cum le-am moştenit de la străbuni. O ocazie eficientă de valorificare a tradiţiilor populare şi a obiceiurilor româneşti o constituie serbările. Ele sunt un izvor de bucurii şi satisfacţii care creează copiilor o stare de bună dispoziţie favorabilă atât dezvoltării psihice, fizice, cât şi estetice. Copiii trebuie să interpreteze diferite roluri; cântăreţ, dansator, povestitor, creator de obiecte artizanale, formându-şi sau perfecţionându-şi o serie de abilităţi artistice.

Serbările au o importanţă deosebită în educarea copiilor. În primul rând, prin conţinutul lor, transmit un anumit mesaj, apoi copiii se pregătesc împreună şi depun eforturi susţinute pentru realizarea unui scop comun, reuşita serbării. Încordarea gradată din momentul pregătirii serbărilor culminează în ziua desfăşurării ei, când tensiunea afectivă a grupei ajunge la maxim. Astfel, pregătirea şi participarea la serbări este acţiunea în care copilul se obişnuieşte să trăiască în colectiv, să se debaraseze de timiditate.

Serbările aduc lumina în sufletul copiilor, dau aripi imaginaţiei, creează o atmosferă plină de plăcere, bucurie. În transmiterea obiceiurilor şi a tradiţiilor în serbările preşcolare am pornit de la ideea că nu există un alt element artistic care să poată fi aplicat multilateral în ansamblul procesului educaţional ca serbările şcolare. Pentru copii, ele reprezintă o distracţie veselă, plăcută, iar pentru educator constituie prilejul de a oferi mănunchiul bucuriei de-a lungul unui şir întreg de repetiţii. Învăţând copiii să desfăşoare „Serbarea pomului de iarnă”, îi implicăm în interpretarea unor roluri pe care le joacă cu plăcere: capra, ursul, sorcova, uratul, colindatul.

Prin interpretarea rolurilor şi pregătirea decorurilor pentru diversele „spectacole” urmărim atât un efect artistic, cât şi pedagogic, căutând un imbold pentru a trezi la copii dorinţa de a cunoaşte şi păstra tradiţiile şi obiceiurile strămoşeşti.

Pentru a avea o influenţă pozitivă asupra copilului, serbările trebuie să fie înţelese de acesta şi să-l afecteze psihologic. Sensul unui spectacol va depinde de: calitatea lui, de folosirea adecvată a costumaţiilor şi a decorurilor, de participare afectivă a copilului.

Când bat la porţile sufletului Sfintele Sărbători, ne bucurăm împreună cu copiii de neasemuita frumuseţe a datinilor strămoşeşti şi scoatem din comoara inimii şi din lada de zestre a neamului, tezaurul folcloric românesc: cântecul, jocul şi costumul popular specific sărbătorilor.

Pentru a realiza o serbare reuşita, care să respecte tradiţiile şi obiceiurile de Crăciun, este necesară o adaptare şi o prelucrare a repertoriului specific vârstei preşcolare ce cuprinde în forme tradiţionale poezii şi cântece specifice Crăciunului.

Costumele populare, pieptul, poalele, cătrinţele şi pieptarul, frânghiile şi opincile, cămaşa şi pantalonii sunt primenite şi pregătite pentru spectacolul mult aşteptat. Atmosfera de sărbătoare din sala de festivităţi prin ornarea şi decorarea cu elemente specifice sărbătorilor constituie un alt prilej de bucurie pentru copii, ei, descoperind tradiţiile şi obiceiurile practicate în timpul sărbătorilor de iarna, simt şi preţuiesc frumuseţea obiceiurilor şi a tradiţiilor de Crăciun.

În atmosfera spirituală a Crăciunului, interpretarea unor dansuri populare dă posibilitatea de a cunoaşte sufletul ţăranului român, raritatea portului şi a cântecului popular. Dansurile populare prin frumuseţea costumelor, a melodiilor sunt îndrăgite de copii şi interpretate cu multă pasiune aproape la toate serbările.

Astfel, pentru sărbătoarea „Învierea Domnului“ alături de dansuri populare, copiii pregătesc colinde specifice Floriilor, rugăciuni, vopsesc ouă pe care le oferă invitaţilor la serbare.

Cântecele populare întâlnite la toate serbările antrenează, tonifică şi energizează gândirea, memoria, atenţia, imaginaţia, creativitatea, spiritul de disciplină, prietenia. Dacă jocul şi cântecul nu sunt trăite, nu pot fi puse în rezonanţă corzile sufleteşti ale fiinţei umane.

„*Nimic nu-i mai frumos, mai nobil, decât meseria de educator, de grădinar de suflete umane, de călăuză a celor mai curate şi mai pline de energie mlădiţe*“ (D. Almas). Să-i învăţăm pe copii să preţuiască şi să respecte obiceiurile şi tradiţiile în care s-au născut, să-i învăţăm să iubească meleagurile natale, portul românesc şi pe români. Să le sădim în suflet aceste elemente definitorii ale identităţii neamului românesc fără de care nu am mai putea şti de unde venim şi cine suntem de fapt noi, românii, pe acest pământ. Să-i ajutăm pe copii să înţeleagă imensitatea tezaurului nostru folcloric în care arta populară românească este o minunată oglindă în care se reflectă cu cea mai mare intensitate frumuseţea României, istoria şi mai ales sufletul neamului.

BIBLIOGRAFIE

Apostol Popescu I. *Studiu de folclor şi artă populară*
Revista *Învăţământului Preşcolar*, 1-2/2000

„POARTA RAIULUI, DUMBRA CERULUI...“

Prof. Adina Moldovan
Şcoala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Braşov

Satul Sâmbăta de Sus murmură la răspântia apelor, freamătă sub „dumbra cerului”, la streaşina munţilor, împleteşte în istoria-i seculară martiriul domnitorului creştin Constantin Vodă Brâncoveanu cu mituri şi legende profane.

„Dumbra cerului...“ pentru că tărâmul este binecuvântat, pentru că Dumnezeu a revărsat aici mila Sa, oferind pământului veşmânt minunat, iar oamenilor suflet curat şi râvnitor în păstrarea credinţei, a datinilor şi obiceiurilor, a portului şi a limbii strămoşeşti!

OBICEIURI DIN VREMEA SĂRBĂTORILOR DE IARNĂ

Din vremuri străvechi se păstrează la Sâmbăta de Sus, fără întrerupere (şi în perioada dictaturii atee oamenii au continuat să vestească Naşterea!) obiceiul colindatului în cete de colindători: *copiii cu steaua sau cu Viflaimul, ceata de irozi, ceata de feciori*. Oamenii s-au trezit cu acest obicei şi nu-şi amintesc să fi existat vreo vreme când nu se colinda!

În afară de copiii cu steaua, unde pot participa şi fetiţe şi băieţi (de obicei grupuri

constituite pe gen), atât ceata de irozi, cât şi ceata de feciori sunt exclusiv masculine. De aici şi nota de ancestral, de patriarhal, de timp în care dominaţia masculinului se manifesta în toată puterea ei.

1. Copiii cu steaua sau Viflaimul

Colindatul începe dis de dimineaţă, de la casa preotului. Colindătorii poartă în mâini steluţe (împodobite cu icoana Naşterii Mântuitorului) sau cu viflaime (macheta unei clădiri cu turle) evocând oraşul Naşterii, Betleem (Viflaim). Aceştia cântă „Steaua sus răsare” sau altă colindă.

2. Ceata de irozi

Ceata de irozi este formată din şapte băieţi de 13-14 ani, care se strâng la începutul postului Crăciunului pentru a hotărî rolurile. Îmbrăcaţi în costume populare şi întruchipând personaje biblice: Irod, o cătană, trei crai, un înger şi un cioban, aceştia interpretează scena biblică a căutării Pruncului de către cei trei crai, şiretlicul lui Irod, demascarea acestuia de către înger etc.

Fiecare dintre cele şapte personaje poate fi recunoscut după semnul pe care-l poartă în numele personajului său, peste costumul popular tradiţional: primul personaje este **irodul**. Are un coif conic cu trei pene de cocoş în vârf, iar peste costum poartă o bluză roşie, ca însemn al puterii sale, dar şi simbol al sângelui care a curs la măcelul pruncilor; următorul personaj este **soldatul** (cătana) şi este singurul care este îmbrăcat în costum milităresc; urmează cei **trei crai** cu coifuri înalte, cilindrice, crestate, înfăţişând coroane; un alt personaj este **îngerul** lui Dumnezeu, care vesteşte Naşterea Domnului, el are un coif cilindric, doar că mai mic, iar în mână are o stea, steaua ce s-a arătat pe cer la Naşterea Domnului; ultimul, dar nu cel din urmă, este **păstorul**, îmbrăcat simplu: are peste costumul popular o haină mare din lână de oaie, o căciulă din blană de miel şi un toiag de lemn. Irod, magii şi soldatul au, de asemenea, săbii vopsite în roşu, închipuind sângele nevinovat care a curs din porunca lui Irod.

Activitatea cetei de irozi începe cu zăoritul din ajunul Sfântului Nicolae. În ajunul Crăciunului, se pleacă la colindat înainte de revărsatul zorilor, de la casa preotului. Credincioşii îi aşteaptă pe la casele lor cu colac de grâu, carne şi bani. După ce au vestit Naşterea pe la toţi oamenii din sat, irozii se duc şi la biserică, în ziua de Crăciun, pentru a aduce vestea Naşterii Domnului.

3. Ceata de feciori

Ceata de feciori se constituie în ajun de Sfântul Nicolae (5 decembrie), când sunt zăoriţi cei care poartă numele sfântului. Apoi se hotărăsc persoanele ce intră în ceată, se alege şeful cetei - **un vătaf mare** - precum şi cei ce îndeplinesc alte funcţii în cadrul cetei: **un vătaf mic**, ce are ca responsabilitate principală invitarea fetelor la joc, **un crâşmar** ce are grija de băutura, **un contabil**, care chiverniseşte banii.

Până la Crăciun, activitatea cetei se reduce la pregătiri: se caută o «gazdă» (aici se pun brazi uriaşi, astfel încât oricine să ştie unde e *ceata*), se învaţă colinde, se angajează lăutari, se cumpăra băutura şi lemnele, se pun la punct îmbrăcămintea şi podoabele. În tot acest timp cetaşii mergeau în şezători, nu numai pentru a dansa şi a petrece, ci şi pentru a obţine ajutorul fetelor în vederea împodobirii băţului cu sute de ciucuri multicolori.

La Sâmbăta de Sus sunt două cete de feciori (la fel şi de irozi), una pentru fiecare parte a satului. Deşi aparţin aceluiaşi sat, există diferenţe între ele, de la costumul popular, până la variante ale aceloraşi colinde. Nu se cunoaşte să se fi organizat vreodată o ceată unică,

alcătuită din feciori din cele două jumătăţi ale satului.

Ceata din Sâmbăta de Sus - Apuseană

În ajunul Crăciunului, dis-de-dimineaţă, feciorii încep a colinda îmbrăcaţi în costume populare, cu tricolor. La costumul popular obişnuit se adaugă podoabe specifice cetei: pe căciulă se prinde o vâstră, cu pene de păun, iar în mână fiecare fecior poartă un „băţ” împodobit cu ciucuri.

Aceştia colindă, în ordine, gospodăriile preotului satului, primarului, dascălilor, după care iau la rând fiecare gospodărie din sat. Sunt primiţi de săteni cu colac, carne şi bani. Sunt însoţiţi şi de un mic taraf, iar dacă gazda are fete, fac joc în casă.

Când termină, seara târziu, fac joc în drum, iar apoi, de acolo şi până la gazdă cântă „Poarta Raiului”, o colindă specifică locului, o *Mioriţă* din Ţara Făgăraşului. Aceasta este interpretată şi în dimineaţa de Crăciun, la biserică, de ceată şi de toţi credincioşii.

„Poarta raiului, - bis
R. Bunu-i Dumnezeu
Dumbra cerului.
Cine se dumbreşte?
Preasfânta Marie.”

„Poarta raiului”

Referitor la repertoriul cetei de feciori, trebuie precizat că aceasta interpretează în casele gospodarilor trei tipuri de colinde: pentru fete, pentru feciori şi pentru copii mici, după dorinţa gazdei.

În ceea ce priveşte factura acestora, cele pentru fete şi pentru feciori sunt laice, iar cea pentru copii mici este creştină, fără a aminti, însă, despre sărbătoarea Naşterii Domnului.

Colindă pentru fete
Seamănă…Viorele
Cunună de vineţele
Şi le dă cam răricele.

Colindă pentru feciori
Cam pe după codru verde
Darbunel cu frunza lată
Pare soare că răsare
Dar nu-i soare răsărit
Darbunel cu frunza lată
Şi e-mpodobit.

Colindă pentru copii
Sus în cer între doi meri
Domn îi Domn din cer
Este un leagăn de mătase
Dar în leagăn cine şade
Domn îi Domn din cer
Şade…, doi ochi negri.

Când casele gospodarilor sunt mai îndepărtate una de alta, cetaşii interpretează un marş, tot de factură laică: *„Frunzuliţă muşeţel / La umbră la stejărel / Şi-a la la / Frumos doarme-un ofiţer.“*

Apoi, intrând în curte, cer permisiunea leliţei (care poate fi fie stăpâna casei, fie se face referire la mândruţa vreunuia dintre feciori*)*: „*Hop, hop, hopai, hop / Lasă-ne leliţă-n casă / Hop, hop, hopai hop / C-afară plouă de varsă.“*

La intrarea în casă, feciorii rostesc un fel de binecuvântare cu referire la gospodărie şi la gospodar: „*Ce dai, Tu, Doamne, acestor curţi? / Acestor curţi cu case-nalte?*“

Rolul Cetei de feciori pe durata sărbătorilor de iarnă:

- din cea de-a doua zi de Crăciun şi până de Sfântul Ioan, în fiecare duminică şi sărbătoare fac joc la Cămin;
- în ajunul Anului Nou îi colindă pe cei cu numele Sfântului Vasile, dar şi pe toate fetele pe care le-au jucat;
- în ziua de Anul Nou fac fotografii cu gazda şi cu fetele pe care şi le-au ales;
- în ajunul Bobotezei îl însoţesc pe preot cu botezul prin sat;
- în ziua de Bobotează, merg de dimineaţă la biserică, iar când se iese la râu pentru sfinţirea apei, sar în apă după cruce; se zice că cel care aduce crucea preotului se însoară în acel an.

Un personaj interesant, o mască, ce însoţeşte ceata de feciori, este «boriţa», cu o înfăţişare compozită: «pasăre cu coarne de cerb»; şi simbolistica este interesantă, căci ea reprezintă maleficul, dat fiind că nu are voie în casa preotului, iar persoana care se maschează este oprită de la Sfânta Împărtăşanie timp de un an.

ASPECTE MITICE ÎN ROMANUL „CEL MAI IUBIT DINTRE PĂMÂNTENI“ DE MARIN PREDA

Prof. Neguţ Hanelore
Colegiul Naţional Economic „*Andrei Bârseanu“* Braşov, jud. Braşov

Marin Preda este un scriitor care a avut, ca toţi marii creatori, tentaţia şi vocaţia totalităţii, după cum sesiza şi criticul Eugen Simion. Preda a dorit ca în opera lui să surprindă Adevărul, esenţa ultimă a omului şi a universului. „***Cel mai iubit dintre pământeni***“ 1980 este „*romanul unui destin care asumă o istorie, romanul unei istorii care trăieşte printr-un destin*“ (Eugen Simion).

Victor Petrini este, fără îndoială, cel mai reprezentativ erou al lui Preda, tocmai prin faptul că el trăieşte simultan mai multe vieţi. Victimă a istoriei şi a destinului, el eşuează pe toate planurile. Confesiunea lui are, din acest punct de vedere, nu doar sensul unei eliberări de trecut, ci şi sensul unei încercări de explicare a eşecului general pe care îl trăieşte. Se remarcă în acest roman, ca în toate celelalte scrise de Marin Preda, acea schemă narativă tip, identificată de Tzetan Todorov: păcătuirea (sunt menţionate păcatele adolescenţei eroului - trufia, neascultarea părinţilor, egoismul, cinismul sau desfrânarea), pedeapsa (pe măsură ce eşecurile se acumulează, eroul reuşeşte tot mai greu să le asocieze cu o vină personală, ajungând în cele din urmă la concluzia că este urmărit de puterea malefică a universului) şi, în sfârşit, dorinţa de a modifica situaţia negativă creată, prin căinţă şi efort personal.

Victor Petrini, personaj-narator subiectiv, este, în roman, profesor universitar de filosofie ce are prilejul să parcurgă, ca într-o călătorie odiseică, toate mediile sociale. Această experienţă iniţiatică îl va ajuta să scrie eseul pe care de mult îl avea în minte, „***Era ticăloşilor***“, referitor la lumea contemporană lui. El relatează practic confruntarea sa cu societatea, cu dragostea, cu moartea şi, mai ales, cu sine însuşi, analiza psihologică prevalând asupra naraţiunii. În dragoste trăieşte patru decepţii: cu Nineta, cu Căprioara, cu Matilda şi cu Suzi. „*Câte iubiri, atâtea dezastre!*“, remarca aforistic Valeriu Cristea. Lângă „*cel mai iubit dintre pământeni*” nicio femeie nu rămâne vreme îndelungată. De ce? se întreabă retoric eroul şi cititorul. Pentru că tot romanul se clădeşte de fapt pe „*mitul fericirii prin iubire*”, „*ce n-a încetat şi nu va înceta să existe, să moară adică şi să renască perpetuu*.” („***Cel mai iubit...***”, Ed. Marin Preda, vol. III, p.318)

Cuvântul „mit” poate fi citit aici cu ambele sensuri: cel vechi, de istorie adevărată, sacră şi exemplară şi cel nou, de iluzie sau ficţiune. Mitul poate fi aşadar adevărat sau fals, singura certitudine rămâne nevoia de dragoste a tuturor oamenilor, valabilă în toate timpurile.

Marin Preda conturează relaţiile de dragoste ale lui Victor Petrini prin prisma câtorva mituri celebre: mitul antic al Androginului, corelat cu echivalentul său creştin - mitul cuplului adamic, mitul coborârii în Infern, corelat cu mitul căderii din Paradis, mitul pasiunii fatale sau al lui Tristan şi Izolda, mitul lui Sisif, mitul eternei reîntoarceri sau al reîncarnării, mitul daimonului, al păsării Phoenix etc. Voi analiza în cele ce urmează câteva dintre ele.

1. Mitul Androginului / Mitul lui Adam şi Eva

Mitul Androginului, ca şi cel al iubirii pasiune, stă la baza întregii literaturi de dragoste occidentale. Atât varianta platonică, cât şi cea biblică fac referire la androginia unei

fiinţe primordiale, la trecerea de la unitate la dualitate: „*Dumnezeu a făcut pe om după chipul său; parte bărbătească şi parte femeiască a făcut*”. („Biblia”, Soc. Biblica, 1991, pag.2). Din coasta acestui om bisexuat Dumnezeu a creat-o pe Eva, al cărei nume înseamnă viaţă, cea care trăieşte. În „***Banchetul***” lui Platon se vorbeşte despre cele trei genuri de fiinţe umane de la începuturile lumii ce aveau formă sferică şi cuprindeau, înainte să fie separate de zei, două sexe: bărbat-bărbat, femeie-femeie şi bărbat-femeie. A rămas, pare-se, impregnată în memoria culturală a umanităţii sau în imaginarul colectiv aspiraţia regăsirii jumătăţii pierdute, a fericirii paradisiace, a perfecţiunii originare.

Octavio Paz afirma că Adam şi Eva e cuplul care conţine şi prefigurează toate cuplurile, reprezentând începutul şi sfârşitul lor. Observăm, într-adevăr, că toate personajele lui Marin Preda leagă ideea de fericire în dragoste de ideea unei perechi ideale potenţiale. Astfel chiar şi scepticul Victor Petrini vede în Matilda, apoi în Suzi, un fel de Eve ancestrale pierdute în labirintul timpului şi regăsite: „*Era Matilda, o străină, dar o străină de la începuturile lumii. Alta nu mai existase înaintea ei*” („***Cel mai iubit...***”, Ed. M. Preda, vol. I, pag. 174) sau spune despre Suzi „*Ne cunoaştem de totdeauna şi ne vom întâlni mereu.*” („***Cel mai iubit...***”, vol. III, pag. 100). Totuşi repetarea fenomenului îi dovedeşte că totul nu e decât o iluzie, o autosugestionare a subconştientului, ca în cazul eroilor lui Camil Petrescu.

2. <u>Mitul coborârii în Infern/ al căderii din Paradis</u>

Mitul căderii din Paradis e strâns legat de cel al Androginului, întrucât, aşa cum observa şi Julius Evola, separarea sexuală a Androginului platonic e tot un fel de cădere din Paradis, lucru reflectat şi de faptul că, odată înjumătăţită, sfera androgină nu s-a mai putut ridica la cer, cum se întâmpla înainte, căderea ei din lăcaşul zeilor fiind şi ultima, ca şi în cazul perechii biblice. Căderea omului din Paradis a fost prefigurată de căderea lui Lucifer, în mitologia creştină, dar, în vreme ce condamnarea şi căderea lui sunt eterne, omul îşi poate răscumpăra greşeala, prin mântuire.

Ideea de cădere a omului poate fi înţeleasă astfel, simbolic vorbind, în patru moduri: cădere în plan moral, în plan afectiv, în plan social sau în plan psihic. Personajele lui Marin Preda trăiesc, de regulă, o astfel de cădere „în lanţ”: căderea morală e determinată de trufie, egoism sau necredinţă, căderea afectivă e determinată de ruptura de fiinţa iubită, căderea socială de excluderea brutală dintr-un anumit mediu sau de izolarea de semeni. Toate aceste eşecuri stau, desigur, sub semnul unei căderi psihice inevitabile, personajele având tot mai acut impresia alunecării spre neant. Toţi au la un moment dat senzaţia că ating pragul cel mai de jos, acel punct unde se sfârşeşte purgatoriul chinului şi începe marele tărâm al morţii, sumbru şi liniştitor. Totuşi, aşa cum sugerează şi reîndrăgostirile succesive ale lui Victor Petrini, această cădere nu e definitivă şi nici totală, cum o resimte el, ci doar o etapă din viaţă: „*Cine nu cade, nu se poate înălţa*”, afirmă el. În legătură cu mitul mai sus menţionat, Octavio Paz afirma poetic că dragostea este mijlocul prin care omul, căzut în păcat, îşi poate transforma căderea în zbor.

În ceea ce priveşte mitul antic, păgân, al coborârii în Infern, putem observa că, în general, catabaza orfică se realizează prin vis, hipnoză sau eros, fapt evidenţiat şi de romanul ales de mine, aşa cum se va vedea mai jos.

a. Catabaza orfică onirică

Ca şi în alte opere literare universale, şi la Marin Preda femeile au puteri hipnotice şi hipnagogice. Astfel, Petrini era convins că Suzi are puterea de a-l adormi. În timpul unui

astfel de somn inexplicabil şi instantaneu indus de ea, Petrini are o viziune clară a Infernului, în centrul căruia o vede pe mama lui, moartă de curând: „*Văzui stele multicolore explodând in cascade de lumini, văi ameţitoare cu ape uriaşe, valuri oceanice încremenite într-un îngheţ cosmic, îmi apăru apoi silueta mamei*”.(„***Cel mai iubit...***”, vol. III, pag. 60)

b. Catabaza orfică erotică

Pentru personajele lui Preda erosul carnal, fizic, surprins cu un curaj modernist, reprezintă înălţarea la Empireu şi coborârea în Infern, extazul şi agonia, unitatea şi dispersia, plenitudinea şi dizolvarea. „*El veni lângă ea... Lăstunii zburau în jurul lor parcă grăbiţi, s-ar fi zis că apropierea asfinţitului i-ar fi ameninţat cu ceva. Săgetau neîncetat văzduhul, alunecau în sus şi în jos şi reveneau în mari spirale, ca şi când imaterialitatea aerului i-ar fi excitat şi ar fi vrut prin zborul lor să-l umple de mişcare şi viaţă, gonind sau micşorând puterea neantului*” (Op. cit., pag. 261) „*Când ne iubeam era ca şi când am fi coborât în alt tărâm*” (pag. 266).

c. Catabaza orfică hipnotică

Victor Petrini trăieşte la un moment dat o astfel de experienţă, în urma unei melodii fredonate de Suzi. „*Mamă, mamă, cresc nămeţii şi pierim! Fără ţară, fără glie, velerim, velerim*” (Idem, vol. III, pag. 231). Sugestiile thanatice ale cântecului îi rup zăgazurile interioare, făcându-l să izbucnească într-un plâns nestăvilit şi să resimtă ceea ce Freud numea „sentimentul oceanic”, de scufundare în oceanul morţii. Potopul de lacrimi pare a se transforma într-un diluviu cosmic, apocaliptic. „*Sub braţele mele ude de lacrimi văzui un teritoriu de lumină în care mă scufundai uitând totul: trecutul meu, fetiţa, eşecul în căsătorie, minele de plumb, mama mea care mă părăsise încă de tânără...şi chiar iubita mea de acum, care rămânea undeva foarte departe şi foarte în urmă*.”(Idem, pag. 231)

Asocierea Infern - moarte e concurată, în această operă totalizatoare, de asocierea Infern - viaţă. Pentru Victor Petrini Infernul poate fi temporalul însuşi: „*Aici e eroarea, coborâm în temporal...temporalul e infernul....Cine ne împiedică să trăim prin intemporalul din noi?*” (Idem, pag. 424). Zbuciumul vieţii e mai ispititor, totuşi, decât liniştea morţii!

3. <u>Mitul pasiunii fatale sau mitul lui Tristan şi Izolda</u>

Denis de Rougemont explica, în cartea sa „***Iubirea şi Occidentul***” preferinţa occidentalilor pentru tipul iubirii pasionale prin argumentul că durerea ne face să conştientizăm pasiunea şi de aceea ne place să suferim şi să producem suferinţă. În plus, durerea are un rol catharctic şi gnoseologic, purificându-l pe om şi solicitându-l la o reflecţie mai profundă asupra vieţii şi asupra lui însuşi. „*Cunoaşterea prin suferinţă e secretul mitului lui Tristan, iubirea pasiune .....avidă de o fericire pe care o respinge, înălţată prin catastrofa sa-iubirea reciprocă nefericită*”.(Op.cit., pag.120)

Spre acest tip de dragoste înclină în principal şi eroii lui Marin Preda, majoritatea refăcând istoria tragică a lui Tristan şi a Izoldei. Când se stinge flacăra pasiunii la unul din actanţi, intervine automat despărţirea. Aşa se întâmplă cu Victor şi cu toate relaţiile lui. Căsătoria e şi pentru el „mormântul pasiunii”. Putem concluziona aşadar, pornind de la modelul Petrini, că eroii lui Marin Preda pendulează între înălţare şi cădere, între fericire şi nefericire, între libertate şi predestinare, ei devenind Paradigme.

TRADIŢIILE POPULARE - PUTERNIC FACTOR EDUCATIV ÎN EDUCAREA ELEVILOR

Prof. înv. primar Pasca Anca
Şcoala Gimnazială nr. 12 Braşov, jud. Braşov

Cultura, obiceiurile şi tradiţiile noastre asimilează tot ce este mai valoros în cadrul moştenirii culturale. Tezaurul folcloric al poporului nostru constituie o componentă valoroasă a acestei moşteniri.

Satul românesc este izvorul spiritualităţii româneşti, el trebuie să trăiască cu obiceiurile, tradiţiile şi datinile sale, cu ocupaţiile şi portul oamenilor săi.

Creaţiile populare ne dau posibilitatea de a ne educa copiii faţă de patria în care locuiesc. În scopul cunoaşterii tradiţiilor poporului, un puternic factor educativ în educarea elevilor poate fi reprezentat de câteva aspecte privind: aşezările omeneşti, ocupaţiile tradiţionale ale unor localnici, portul popular, obiceiurile calendaristice, creaţiile folclorice.

Tipul de sat caracteristic vremurilor trecute se mai păstrează şi astăzi, acolo poţi întâlni case tradiţionale cu atelaje gospodăreşti specifice locuinţei săteşti.

Copiii care merg în vacanţe la bunicii lor, pot povesti, când se întorc la şcoală, altor copii care nu au această legătură, ce au văzut la sate, cum sunt îmbrăcaţi oamenii, ce meşteşuguri au aceştia, cum sunt casele acestora împodobite: cu ştergare, lăicere, macaturi, alte obiecte gospodăreşti: ulcele de lut, linguri de lemn, diferite ţesături, precum şi ce preocupări au oamenii la sate.

Pentru a trezi copiilor sentimente de mândrie pentru creaţiile populare trebuie familiarizaţi cu costumul naţional. Se poate explica copiilor faptul că în trecut haina de lucru şi de sărbătoare era costumul naţional, diferenţa constă în motivele cusăturii şi în fineţea materialului. Hainele de lucru erau mai groase şi cu mai puţine modele, nu prea complicate, iar hainele de sărbătoare erau dintr-un material foarte fin, cu multe flori şi diferite culori, iar în picioare oamenii purtau opinci.

Casele tradiţionale, mobilierul şi podoabele gospodăriei ţărăneşti, obiecte de artă precum şi costume populare româneşti din diferite zone ale ţării se pot prezenta cu ajutorul unor excursii, în care copiii pot vizita bojdeuca lui Ion Creangă - simbol al casei tradiţionale româneşti, precum şi muzeele de etnografie din ţară.

În scopul educării dragostei pentru creaţiile populare se pot realiza activităţi de observare a costumului popular, prilej cu care copiii pot observa piesele din care este compus costumul popular: ie, fotă, brâu, iţari, opinci.

Prin aceste activităţi, copiii sunt educaţi spre a cunoaşte şi a preţui mai mult frumuseţea portului popular, frumuseţea tradiţiilor şi obiceiurilor noastre, care se păstrează din generaţie în generaţie.

Familiarizând copiii cu semnificaţia zilelor de 24 Ianuarie, 1 Decembrie, aceştia fac cunoştinţă atât cu evenimente istorice, cât şi cu evenimente importante din viaţa omului - obiceiurile oamenilor de altă dată.

De o deosebită importanţă sunt povestirile de felul: „Toţi românii cântă Hora Unirii“ de Dumitru Almaş, „Moş Ion Roată şi Unirea“ de Ion Creangă, care descriu portul românesc în cele mai mici amănunte.

Importantele evenimente din viaţa omului, de exemplu sărbătorile de Sf. Nicolae, de Crăciun, de Anul Nou, de Paşte, impun desfăşurarea cu copiii a unor activităţi de povestire, printre care „Legenda lui Moş Nicolae“, „Legenda lui Moş Crăciun“, „Paştele la români“, „Ouăle roşii şi legenda lor“; activităţi de observare a unor obiceiuri: Moş Crăciun, bradul împodobit, colindatul, mersul cu sorcova, unele lecturi după imagini: Obiceiuri de Crăciun, Obiceiuri de Anul Nou; memorizările unor poezii: Ghetuţe fermecate, Moş Crăciun, Brăduleţul, De Paşti, etc.; activităţi artistico-plastice şi practice: bradul împodobit, ornamente pentru brad, clopoţei, sorcove, încondeierea ouălor, care lărgesc orizontul de cunoaştere a copiilor privind importanţa evenimentului, precum şi cunoaşterea obiceiurilor şi tradiţiilor poporului nostru.

În acelaşi timp, considerând faptul că formarea personalităţii copilului în contextul raporturilor sale sociale nu este un proces unilateral de asimilare pasivă, ci este un proces activ de integrare şi convieţuire, libertatea de acţiune şi iniţiativă oferă copilului posibilitatea de a-şi pune în valoare atitudinile, găsind terenul favorabil de afirmare şi realizare a aspiraţiilor sale prin activităţile cultural-artistice organizate de şcoală.

Pentru ca aceste acţiuni să răspundă cât mai eficient activităţii educative şi de integrare socială a copiilor, se pot urmări obiective ca: familiarizarea copiilor cu activitatea cultural-artistică; formarea deprinderilor de a se manifesta în acest domeniu; lărgirea orizontului spiritual; cultivarea receptivităţii şi sensibilităţii, a trăirilor emotive şi emoţionale; cultivarea gustului estetic; educaţia estetică, etică şi patriotică; dezvoltarea iniţiativei, responsabilităţii, a capacităţii de a se autoconduce; dezvoltarea voinţei şi curajului; formarea deprinderilor de a se subordona acţiunilor colective.

Lucrând cu copiii, putem să le insuflăm dragostea pentru păstrarea şi perpetuarea tradiţiilor moştenite de la strămoşii noştri, ori de câte ori avem ocazia în orele de curs şi în activităţile extracurriculare.

Personal, contribuim la cunoaşterea obiceiurilor şi tradiţiilor populare locale, prin organizarea de şezători, serbări şcolare, participarea la concursuri pe teme care promovează creaţia populară.

Varietatea genurilor şi formelor creaţiilor populare ne oferă nouă, cadrelor didactice, posibilitatea utilizării lor în numeroase activităţi instructiv-educative. Aceste activităţi putem să le realizăm la orele de limba şi literatura română, educaţie muzicală, educaţie plastică, educaţie tehnologică, discipline opţionale.

Obiceiurile şi credinţele legate de aceste sărbători dovedesc bogăţia vieţii spirituale a românilor. Românii au ştiut întotdeauna să-si pregătească cât mai bine sufletul pentru a primi credinţa cu cât mai multă bucurie şi linişte. De aceea se spune că: „Se iau douăsprezece luni, se curăţă foarte bine de amărăciune, mândrie, invidie şi ură, se adaugă optimism, toleranţă şi bun simţ, se toarnă din belşug dragoste si apoi poţi privi întotdeauna cu o încredere inepuizabilă spre Dumnezeu.“

BIBLIOGRAFIE

Brăiloiu C. *Sărbători şi obiceiuri,* Editura Enciclopedică, 2002;

Ghinoiu I. *Mica enciclopedie de tradiţii româneşti*, Editura Agora, 2008;

Niculiţă V. E. *Datinile şi credinţele poporului român*, Editura Saeculum, Bucureşti, 1998.

ARTĂ ŞI TRADIŢIE ÎN PORTUL POPULAR DE LA SÂMBĂTA DE SUS

Prof. Suciu Ioana-Carmen
Şcoala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Braşov

La umbra ocrotitoare a Munţilor Făgăraş şi sub „*dumbra cerului*” se află „*poarta raiului*” pământesc, satul Sâmbăta de Sus. Nu eu am numit acest spaţiu aşa, ci un colind străbun împământenit aici, o veritabilă „Mioriţă” sâmbeteană: „*Poarta Raiului, poarta Raiului(...), Dumbra cerului, dumbra cerului*”. Aici locuiesc de veacuri oameni frumoşi şi harnici, făuritori de tradiţii şi artă românească. Îndeletnicindu-se cu păstoritul şi cu agricultura, locuitorii satului au ştiut să valorifice roadele acestor „munci”(lâna, cânepa), creând, pe lângă straiele necesare trupului, adevărate opere de artă oglindite în meşteşugul cojocăritului şi al cusutul portului popular. Trăsăturile generale ale costumului definesc viaţa şi firea oamenilor ce-şi duc traiul între crestele munţilor şi apa Oltului. Caracteristice sunt simplitatea şi eleganţa, liniile drepte ale pieselor de port, materialul gros, lungimea şi culoarea.

La fel ca în majoritatea satelor româneşti, şi în Sâmbăta de Sus trăiesc câţiva oameni vrednici care deţin tainele unor meşteşuguri de mare preţ: cojocarul Ioan Toacă (al lui Gheorghe Cocoş) şi leica Leana, adică Ilinca Adămoiu, femeia cu mâini harnice şi dibace care înfloreşte straiele populare.

Cojocăritul

Ioan Toacă este cojocar din 1950. El a învăţat meserie de la viitorul său socru, Gheorghe Cocoş, la care a stat ucenic timp de trei ani. De la dumnealui am aflat că portul sâmbetean cuprinde un număr mare de obiecte lucrate din piele şi blană: căciuli, cojoace şi pieptare. Cu multă bunăvoinţă mi-a explicat în ce constă tehnica prelucrării pieilor în vederea obţinerii acestor straie. Am aflat, aşadar, că primul pas este argăsitul pieilor, procedeu prin care pieile de oaie se ţin în apă două zile, apoi se spală în „vale” (râu), se curăţă cu „***melinţa***” (un cuţit special), îndepărtându-se carnea de pe ele şi se pun într-o „***bute***” mare (cam 100 de bucăţi) cu tărâţe şi sare. Zilnic se întorc pieile de două ori. După trei săptămâni se scot din bute, se scutură (atenţie! nu se spală!), se pun la uscat, *se întind* la melinţă şi apoi se curăţă cu ***maşina de curăţat***, devenind „albe ca laptele”. Apoi pieile se dau cu crom şi se lasă aşa de seara până dimineaţa. Se repetă aceste etape încă o dată şi apoi pieile se vopsesc. Nea Ioan mă informează că mai demult cheptarele nu se vopseau, rămâneau albe. Şi astăzi cheptarele care se poartă în costumul popular rămân albe şi pe ele se cos diverse motive colorate. Cheptarele cu flori, atât cele bărbăteşti, cât şi cele femeieşti (***cheptăriţele***), aduc portului o undă de bucurie şi de viaţă. Pe o „***meşină***” (fâşie îngustă de piele albă) se desenează diverse motive, florale sau geometrice, peste care se coase cu lână de culori diferite şi apoi se aplică peste cheptar, paralel cu deschizătura din faţă. De menţionat este faptul că în Sâmbăta de Sus există două feluri de pieptare: înfundate, cu deschizătura pe-o parte, şi desfăcute, cu deschizătura în faţă. Motivele se cos pe pieptar cu un ac special în trei muchii.

Culorile folosite sunt variate şi fiecare are o simbolistică proprie. Astfel, culoarea predominantă - maro - ilustrează veşnica legătură a ţăranului cu pământul dătător de hrană,

verdele semnifică viaţa, bucuria de a trăi, câmpul pe care îl calcă de la răsăritul soarelui şi până la apus. Vânătul (albastrul) este culoarea cerului, a liniştii sufleteşti, sugerează căutarea permanentă a lui Dumnezeu. Galbenul reprezintă lumina, speranţa, coacerea grânelor, iar roşul este simbolul iubirii. Rozul semnifică prospeţimea, mireasma bujorului de munte sau – de ce nu? - bujorii feciorelnici din obrajii tinerelor fete. De asemenea, se foloseşte şi negrul, această culoare însemnând povara vieţii, necazurile şi grijile pe care oamenii de aici le acceptă cu pace, conştienţi fiind că doar prin purtarea crucii vor ajunge să treacă din „poarta raiului” pământesc la „poarta Raiului ceresc”.

Nenea Ioan Toacă este singurul cojocar din sat. Nu aş spune că şi ultimul. Dumnealui are un strănepot, Valentin, în clasa a V-a. Cine ştie dacă peste timp harul străbunicului va rodi în sufletul copilului pentru a duce mai departe această îndeletnicire arhaică... .

Costumul popular

Spun bătrânii satului că pe vremuri şuvoaiele râului Sâmbăta erau secondate de un sunet permanent: „ţac, ţac ...ţac, ţac”. Era războiul de ţesut care nu se odihnea de dimineaţă până seara. Hainele pe care le îmbrăcau oamenii erau încununarea trudei lor de zi cu zi. Pentru că iile erau făcute din cânepă, ţăranii cultivau această plantă în loturile lor de pământ, apoi o culegeau, o uscau şi o treceau printr-un întreg proces tehnologic până când se obţineau firele pregătite pentru război. La ţesut se pricepeau toate femeile din sat, dar la cusut foarte puţine. Iar astăzi şi mai puţine. Printre ele se numără leica Leana, cum o cunoaşte tot satul, o femeie ce-şi are rădăcinile adânc înfipte în vatra satului, care – îmi mărturiseşte – a furat această artă de la femeile bătrâne. Ea coase brâuri, ii şi cămăşi tradiţionale de vreo 35 de ani. Pânzele ţesute cu migală în război de femeile din sat sunt aduse la ea pentru a le transforma cu multă măiestrie în veritabile comori artistice.

Trebuie precizat că în Sâmbăta de Sus există trei tipuri de costume populare femeieşti, toate fiind reprezentative acestei zone folclorice. Unul este cel format din ***androc*** (poale negre) peste care se încinge o ***păstură (păsturiţă***) – un fel de crătinţă viu colorată – ţesută în război. Culorile dominante sunt roşul prins în trandafiri sau maci şi verdele strident, deloc supărător, al frunzelor. La acest costum se poartă ia cu ciurele, de asemenea ţesută în război în stilul cămăşilor bărbăteşti. Ea poate fi împodobită în culorile florilor de câmp: alb, galben sau albastru. Peste ia cu ciurele femeia poartă o ***cheptăriţă.***

Un alt model de costum femeiesc este alcătuit din brâu (ie cu şinoare), poale albe şi şurţ care se petrece peste talie, lăsând în partea stângă să se vadă poalele. Peste brâu se poartă un laibăr negru de catifea.

Cel mai elegant costum este cel cu crătinţe negre. El este purtat la ocazii festive, putând fi îmbrăcat chiar de mirese în ziua nunţii lor. Crătinţele sunt confecţionate din postav negru şi se poartă peste poale albe, de obicei cu şabacuri. Lor li se asortează un ***brâu*** (ie cu şinoare sau cu flori) cu motive care îmbină trei culori: alb-galben-negru, iar peste mijloc fetele poartă bete tricolore (o fâşie lată de pânză ţesută în război) sau vişinii cu negru. Peste brâu avem laibărul negru de catifea. Toate iile sau brâurile sunt încheiate la gât cu obinzală neagră.

Femeia sâmbeteană poartă capul acoperit cu o cârpă neagră cu franjuri numiţi „***frâmbghi***”. În picioare avea pe vremuri opinci, iar duminica şi în sărbători „păpuci” (ghete).

Nici bărbaţii nu se lasă mai prejos. Şi ei îşi poartă cu mândrie costumul popular, pe a cărui cămaşă strălucesc razele soarelui, într-o armonioasă împletitură de culori: galben şi negru. Cămaşa este lungă, albă şi se poartă peste pantalonii albi din cânepă (vara) şi din lână

sau din postav (iarna). Peste cămaşă se ia o vestă neagră cu rever – vara, sau un cheptar – iarna. Bărbaţii se încing cu şerpar ţesut în război în aceleaşi nuanţe cu păstura sau cu şurţul femeiesc (roşu şi verde), pus pe o curea lată de piele. În picioare poartă opinci sau ghete, pe cap căciulă de miel - iarna, iar vara, pălărie. Feciorii din ceată se fălesc cu vâstrele împodobite cu pene de păun, cu mărgele şi cu oglinzi tăiate în diferite forme.

În concluzie, portul popular din Sâmbăta de Sus poate fi considerat o sinteză a mai multor meşteşuguri, care dăinuie sporadic şi astăzi, nu ca ultim vestigiu al unei lumi arhaice, ci ca o permanenţă a unei spiritualităţi ce-şi trage forţa din genunile veacurilor.

TRADIŢII ŞI OBICEIURI DE CRĂCIUN ŞI ANUL NOU

Prof. Ţiparu Măriuţa Doiniţa
Şcoala Gimnazială Siliştea, jud. Brăila

Sărbătorile de iarnă cuprind o serie de manifestări religioase, iubite şi aşteptate de toată lumea, în special de copiii. Ele încununează finalul unui an calendaristic plin de evenimente importante în viaţa omului. Este momentul în care se culeg roadele muncii, fie că sunt copii sau adulţi.

Un moment mult aşteptat de copiii este noaptea **Sfântului Nicolae**, sărbătorit pe data de 6 decembrie. Aşa cum se ştie, în noaptea ce precede această sărbătoare, copiii primesc în ghetuţele bine lustruite, daruri dacă au fost cuminţi sau o nuieluşă dacă au fost obraznici.

Se spune că, Nicolae provenea dintr-o familie înstărită, iar la moartea ambilor părinţi a moştenit întreaga avere, pe care a folosit-o pentru a-i ajuta pe oamenii nevoiaşi. În noaptea de 5 spre 6 decembrie, se zice că Moş Nicolae vine la geamuri şi vede copiii care dorm şi sunt cuminţi, lăsându-le în ghetuţe, dulciuri şi diverse cadouri. Tot el este acela care-i pedepseşte pe cei leneşi şi neascultători lăsându-le o nuieluşă. Spre deosebire de Moş Crăciun, Moş Nicolae nu se arată niciodată.

De altfel, povestea darurilor împărţite pe furiş în această noapte începe din vechime. Legenda spune că trei surori, fete sărmane, nu se puteau căsători din cauza situaţiei financiare dificile şi de aceea tatăl lor voia să le vândă. Se spune că atunci când fata cea mare a ajuns la vremea măritişului, Nicolae, care era episcop, a lăsat noaptea, la uşa casei lor, un săculeţ cu aur. Situaţia s-a repetat şi în cazul surorii mijlocii, astfel că, atunci când i-a venit vremea şi fetei mici, tatăl s-a hotărât ca în noaptea dinaintea nunţii să stea de pază şi l-a văzut pe Sfântul Nicolae cum a urcat pe acoperişul casei şi a aruncat pe horn un săculeţ care a căzut într-o şosetă ce era pusă la uscat. De aici a apărut obiceiul aşezării şosetuţelor sau a ghetuţelor în noaptea de Moş Nicolae. Cardinalul l-a rugat pe nobil să păstreze secretul, însă acesta nu a făcut-o şi, de atunci, fiecare sărac ce primea ceva, îi mulţumea lui Nicolae. Cei trei săculeţi de aur făcuţi cadou fetelor au devenit simbolul Sfântului Nicolae, sub forma a trei bile de aur.

Un element preţios, ce precede Sărbătoarea Naşterii Mântuitorului este **Postul Crăciunului**. Acesta are menirea de a ne purifica sufleteşte şi trupeşte, în vederea primirii veştii mult aşteptate. Este o perioadă în care oamenii nu consumă mâncăruri „de dulce”, adică produse obţinute de la animale, precum şi carnea acestora. Se hrănesc cu legume, cereale,

fructe. Este însă şi o curăţare a sufletului, este un moment în care reflectăm la tot ceea ce am făcut de-a lungul timpului, încercăm să devenim mai buni, mai credincioşi, mai darnici cu cei din jur.

Pe data de 20 decembrie se serbează **Ignatul.** Este momentul în care se taie porcul, se prepară toate produsele specifice Crăciunului: cârnaţii, caltaboşii, sarmalele, toba,răcitura.

Ignatul, sărbătorit cu patru zile înainte de Crăciun, este una dintre cele mai vechi tradiţii româneşti, care s-a suprapus pe sărbătoarea zilei Sfântului Mucenic Ignatie Teoforul, căpătând astfel şi o semnificaţie religioasă. Obiceiul tăierii porcului are rădăcini în tradiţia precreştină de sacrificare rituală, care se face la sfârşitul unui an pentru bunăstarea celui care urmează.

Obiceiul sacrificării porcului de Ignat încă se mai practică prin satele noastre româneşti, pe acolo unde gospodarii cresc porci în propriile curţi, pentru ca la Sărbătorile de iarnă să aibă carne proaspătă din care să-şi prepare tradiţionalele mâncăruri româneşti: tobă, răcitură, tochitură, cârnaţi.

O legenda de-a noastră spune că, în noaptea de 19 spre 20 decembrie, când creştinii ortodocşi sărbătoresc ziua Sfântului Ignat, porcii care vor fi sacrificaţi se visează cu mărgele roşii la gât, adică îşi visează sfârşitul. Ritualul sacrificării porcului începe dimineaţa devreme şi reprezintă o activitate la care participă cu bucurie întreaga familie, pentru că sunt multe treburi de făcut care, până seara, trebuie terminate. Tradiţia spune că în ziua de Ignat nu este permisă nicio altă activitate, ziua întreagă trebuind dedicată doar tăierii, sortării şi preparării specialităţilor din carne de porc.

Ajunul Crăciunului este foarte important. Încă de dimineaţă cete de copii şi tineri pleacă cu colindul pentru a vesti Naşterea Mântuitorului Iisus Hristos, seara se împodobeşte bradul în aşteptarea lui Moş Crăciun care vine cu cadouri multe la copiii care au fost cuminţi peste an. Gospodinele pregătesc bucatele pentru masa de Crăciun, fac cozonacii, iar casa este cuprinsă de o atmosferă de sărbătoare. Toată lumea trebăluieşte, fiecare după puterile lui, ajutând ca totul să fie gata la timp.

De-a lungul secolelor, sărbătoarea **Crăciunului** a bucurat sufletele a milioane de oameni, mai ales ale copiilor, care păstrează, în fiecare an, amintirea clinchetului de clopoţei din seara de Ajun, a frânturilor de colinde amestecate cu viforul ninsorilor şi a împodobirii bradului, în aşteptarea darurilor aduse de Moş Crăciun. Sărbătoarea încărcată de tradiţii şi simboluri este însoţită de mireasma proaspătă a cetinii de conifere, bradul devenind cel mai important pom în ritualul de Crăciun.

Legenda spune că, odinioară, toţi copacii îşi păstrau frunzele la venirea iernii. Dintre aceştia, numai bradul a rămas, până în prezent, verde la venirea anotimpului rece. Legenda spune că, în preajma iernii, o mică pasăre nu a mai putut să plece spre ţările calde, întrucât avea o aripă ruptă. Tremurând de frig, pasărea a încercat să se adăpostească în frunzişul unui stejar şi a unui ulm stufos, dar ambii copaci au refuzat-o, de teamă că le va mânca fructele. Disperată, aceasta s-a culcat în zăpadă, aşteptând să moară. Deodată a auzit chemarea unui brad, care îi promitea ocrotire. Astfel, pasărea a fost salvată. Dar, în seara de Crăciun, un vânt teribil a suflat cu putere peste pădure şi toţi copacii şi-au pierdut frunzele, în afară de bradul cel generos, pe care Dumnezeu l-a răsplătit pentru gestul de bunăvoinţă şi i-a păstrat frunzişul verde, oricât de aspre au fost vicisitudinile iernilor care au urmat.

O altă legendă, din nordul Europei, povesteşte că, odată, în vremi foarte îndepărtate,

au pornit la drum lung trei virtuţi surori (Speranţa, Iubirea şi Credinţa), căutând copacul care să le reprezinte: înalt ca Speranţa, mare ca Iubirea şi trainic precum Credinţa. După îndelungi căutări, surorile călătoare au găsit bradul, pe care l-au iluminat cu razele stelelor, devenind astfel primul pom sfânt împodobit de Crăciun. Bradul este considerat un arbore sfânt pentru că vârful său se îndreaptă spre înaltul cerului dumnezeiesc, iar ramurile sale rămân permanent verzi, amintind de viaţa veşnică. Datina folosirii bradului de Crăciun a fost preluată de la romanii antici, care îşi împodobeau locuinţele cu un brad sau cu crenguţe de brad în timpul serbărilor. Bradul împodobit îl aşteaptă pe Moş Crăciun cu barba albă şi haina roşie, care aduce multe daruri în sacul lui. El vine cu sania trasă de reni, tocmai de la Polul Nord.

Legenda spune că Maica Domnului, fiind cuprinsă de durerile naşterii, l-a rugat pe Moş Ajun să-i găzduiască. Deoarece era sărac, el a refuzat-o, dar a trimis-o la fratele lui mai mic şi mai bogat, Moş Crăciun. Ajunsă la casa lui Crăciun, Maica Domnului o găseşte acasă pe soţia acestuia, Crăciuneasa şi îi cere acesteia adăpost. Crăciuneasa era o femeie bună, însa ştiindu-şi soţul rău şi necredincios, îi găzduieşte în grajdul vitelor. Apoi, fără să-i spună soţului ei, Crăciuneasa o ajută pe Maica Domnului să-L nască pe Pruncul Iisus. Aflând cele întâmplate, Crăciun îşi pedepseşte soţia tăindu-i mâinile. Maica Domnului, printr-o minune, o vindecă, lipindu-i mâinile la loc Crăciunesei. Moş Crăciun, văzând aceasta se căieşte şi îi cere iertare lui Dumnezeu, devenind astfel „primul creştin”. Se spune ca el s-a căit atât de mult, încât a doua zi şi-a împărţit întreaga avere copiilor săraci.

De atunci, în fiecare an, în Ajunul Naşterii Domnului (24 decembrie), Moş Crăciun vine cu sania trasă de reni, intră pe horn şi pune sub brad cadourile. Cei 9 reni sunt: Rudolph, Dasher, Dancer, Prancer, Vixen, Comet, Cupid, Donder şi Blitzen. Conducătorul acestora este Rudolph, renul cu nas roşu.

Un obicei românesc care a ajuns să se identifice cu Crăciunul este **colindul.** Cetele de copii şi tineri merg din Ajunul Crăciunului şi vestesc Naşterea Domnului Iisus Hristos. Colindele sunt diverse, dar au un numitor comun: îndeamnă oamenii să se pregătească pentru Naşterea Mântuitorului. Se cunosc colinde ca: *Sculaţi gazde, nu dormiţi!*,*Bună dimineaţa la Moş Ajun!, Trei crai de la răsărit, Steaua, Sus la Poarta Raiului*. După ce colindă, copiii sunt răsplătiţi cu covrigi, bomboane, mere şi bani.

În Ajun de An Nou, se merge cu **Pluguşorul**. Băieţii se organizează în cete, iau cu ei buhaiul, biciul, clopoţeii şi merg pe la case să vestească venirea unui nou an, cu belşug şi multă sănătate. El e întotdeauna însoţit de strigături, pocnete de bici şi sunete de clopoţei, dar plugul adevărat, tras de boi, a fost înlocuit cu timpul de un plug miniatural, mai uşor de purtat sau de buhaiul care imită mugetul boilor. Prin intermediul acestei practici străvechi, oamenii îşi fac urări pentru fertilitatea pământului şi belşugul gospodăriei. Tinerii pocnesc din bice ca să alunge anul vechi şi îşi acompaniază cântecul cu clinchete de clopoţei, sunetul buhaiului şi al tălăngilor pentru a întâmpina cum se cuvine venirea noului an, care se doreşte a fi mai roditor şi mai îmbelşugat. Buhaiul simbolizează mugetul taurului, fertilitatea şi belşugul pământului. Clopotul sau talanga alungă spiritele rele şi asigură rodnicia holdelor. Biciul este un semn al urărilor de bine făcute cu ocazia venirii Anului Nou.

Capra este un obicei care ţine, de regulă, de la Crăciun până la Anul Nou. Capra se alcătuieşte dintr-un lemn scurt, cioplit în formă de cap de capră, care se învelește cu hârtie roşie. Peste această hârtie se pune o altă hârtie neagră, mărunt tăiată şi încreţită în forma părului. În loc de aceasta se poate lipi şi o piele subţire cu păr pe ea. În dreptul ochilor se fac

în lemn două scobituri unde se pun două boabe de fasole mari, albe, cu pete negre, peste care se lipeşte hârtia neagră cu încreţituri sau pielea cu păr. În loc de urechi, capra are două găvane de lingură. Pe ceafă are patru corniţe, frumos împodobite cu hârtie colorată, pe care se află înşirate şiraguri de mărgele. În dosul coarnelor se află o oglindă care răsfrânge foarte mândru lumina de pe la casele unde intră capra noaptea. În cele două fălci de sus ale capului, se pune falca de jos, care se mişcă în jurul unui cui care nu se vede. Aceasta falcă este îmbrăcată la fel ca şi capul. Sub ceafă este o gaură în care se pune un băţ lung de un cot, de care se ţine capra. De partea de dinaintea fălcii de jos se află atârnat un clopoţel, iar de partea de dinapoi se află legată o sârmă. Dacă această sârma se lasă slobodă, partea de dinaintea fălcii de jos atârnă şi, astfel, gura caprei se deschide. Dacă s-ar trage scurt de sârmă, gura caprei s-ar închide printr-o clămpăneală seacă, de lemn. Fireşte clopoţelul sună. Atât băţul, cât şi sârma sunt acoperite cu un sac de formă tronconică, de pânză groasă de sac, care, pentru a sta umflată şi a acoperi astfel pe cel ce va ţine capra de băţ, va clămpăni-o şi va juca-o, are legate pe dinăuntru nişte cercuri de sârmă sau de lemn.

Masca este însoţită de o ceată zgomotoasă, cu nelipsiţii lăutari ce acompaniază dansul caprei. Capra saltă şi se smuceşte, se roteşte şi se apleacă, clămpănind ritmic din fălcile de lemn. Un spectacol autentic trezeşte în asistenţă fiori de spaimă. Mult atenuat în forma sa citadină actuală, spectacolul se remarcă mai ales prin originalitatea costumului şi a coregrafiei.

Aparţinând obiceiurilor de Anul Nou, umblatul cu **sorcova** e mai cu seamă bucuria copiilor. Aceştia poartă o crenguţă înmugurită de copac sau o sorcovă confecţionată dintr-un băţ în jurul căruia s-au împletit flori de hârtie colorată. Numele de sorcovă vine de la cuvântul bulgar surov (verde fraged), aluzie la ramura abia îmbobocită, ruptă odinioară dintr-un arbore. Înclinată de mai multe ori în direcţia unei anumite persoane, sorcova joacă întrucâtva rolul unei baghete magice, înzestrate cu capacitatea de a transmite vigoare şi tinereţe celui vizat. Textul urării, care aminteşte de o vrajă, nu face decât să întărească efectul mişcării sorcovei.

Suita sărbătorilor de Crăciun se încheie cu **Boboteaza** şi **Sfântul Ion**. De Bobotează, pe 6 ianuarie, preoţii sfinţesc toate apele şi aruncă crucea de lemn în apă. Oamenii se aruncă în apele reci în dorinţa de a prinde crucea. Se spune că cel care prinde crucea are noroc tot anul. Boboteaza este o manifestare a celor trei elemente ale Treimii: Fiul se botează în Iordan de către Ioan, Spiritul Sfânt se coboară asupra lui Iisus în chip de porumbel, iar tatăl din cer îl declară ca fiind Fiul Său. În Ajunul Bobotezei, slujitorii sfintelor altare merg la casele credincioşilor pentru a le aduce, prin stropirea cu apa sfinţită, binecuvântarea Sfintei Treimi. Postul din Ajunul Bobotezei a fost rânduit încă din vremea de început a creştinismului.

În societatea românească, tradiţiile se respectă. În mod deosebit vom găsi aceste ritualuri la sate. Şcoala românească este o bună conservatoare a acestor tradiţii şi obiceiuri care, pe zi ce trece, revin parcă şi mai mult în atenţia cadrelor didactice şi a elevilor. Descoperim serbări foarte frumoase ce readuc în atenţie atât portul, cât şi obiceiurile specifice acestei minunate perioade a anului.

PĂSTRAREA MAGIEI CRĂCIUNULUI

Prof. ing. Vlad Gheorghina
Colegiul Tehnologic de Industrie Alimentară Arad, jud. Arad

Moş Crăciunul meu era discret şi bun precum un duh, asta încerc, cu fiecare an, să insuflu copiilor mei de acasă, de la clasă şi nu numai. Astăzi este obositor de gălăgios şi strident precum un negustor de chilipiruri. Eu nu l-am văzut pe Moş Crăciun, dar nu m-am îndoit nicio clipă de existenţa sa, deşi era discret. În copilăria mea, magia Crăciunului începea să se simtă în aer cam cu o săptămână înainte. Se precipitau lucrurile în gospodărie. Începea curăţenia generală, se spălau toate, totul trebuia să fie curat, apoi începeau gătelile. Sarmalele se fierbeau cu două zile înainte, ca să prindă gust, se fierbeau răciturile, se coceau plăcintele - ţin minte ce chin dulce era totuşi aşteptarea mesei de Ajun. Până în seara de Ajun nici prin gând nu ne dădea să ne apropiem de bunătăţile din cămară şi răbdarea ne era răsplătită din plin. Cu greu reuşeşte un copil orbit de atâtea reclame luminoase, multicolore să înţeleagă răbdarea, truda şi bucuria de a primi un colac, un măr sau câteva nuci.

Astăzi, acum, pregătirea „Serbării de Crăciun” ne aduce la repetiţii întotdeauna împreună mai calmi, mai răbdători, mai dornici de ascultare şi nu scap niciodată ocazia de a le transmite emoţia bucuriei mele de atunci, când tradiţiile se respectau cu sfinţenie, când, copil fiind, îmi pregăteam „straiţa cu brână împlecită gin lână gi tăce colorile” şi ne sculam cu noaptea în cap, ne adunam mai în mijlocul satului şi porneam „a pizara”.

Competiţia era fantastică, cine porneşte mai de dimineaţă şi bineînţeles, cine adună mai mulţi colaci, iar cine reuşea să primească câteva nuci, mere şi un leu, doi, chiar era apreciat la bilanţ, care întotdeauna se făcea la ultima casă.

● În dimineaţa zilei de Ajun răsuna satul de glasuri cristaline de copii:

Bună gimineaţa lu’Ajun
Că-i mai bună a lu’Crăşiun
Că-i cu mnei,
Cu purşiei,
Cure gazda după ei,
Cu alune,
Că-s mai bune,
Ba, cu nuci,
Că-s mai dulci!

● La ieşirea din casă:

Noi ieşâm gin casă afară
Dumnezău să bagă iară
Cruce-n masă,
Cruce-n casă,
Dumnezău cu dumneavoastă!
Şî la anu’ când vimim,
Sănătoşi să vă gasâm!

- Dacă lampa nu era aprinsă şi gazda nu avea poarta deschisă:

  Scoală gazdă, nu durmi
  Că ce mâncă puricii
  Puricii ăi gi su pat
  Ce mâncă gi după cap...

SECŢIUNEA CULEGERE DE FOLCLOR

ELEVI CLASELE III-XII

LOCUL I

DATINI DE SĂRBĂTOARE: PENAŞII HĂRMANULUI

Culegător: **Popa Timeea Andrea**
Sursa: *Cătălin Milinceanu*, Hărman, jud. Braşov
Colegiul Naţional Economic *„Andrei Bârseanu“* Braşov, jud. Braşov
Îndrumător: Prof. *Neguţ Hanelore*

Aşezată în curbura Carpaţilor şi străbătută de râul Olt, comuna Hărman ascunde o faimoasă şi minunată tradiţie ştiută numai de localnici. Obiceiul Penaşilor are o vechime de peste 150 de ani şi se ştie că a fost adus de către doi preoţi, părintele Greceanu şi părintele Dogaru, fiind transmis apoi de la o generaţie la alta. Ritual de trecere de la adolescenţă la maturitate, Obiceiul Penaşilor presupune îmbinarea tradiţiei creştine a colindatului cu cea străveche a peţitului şi cu tradiţia, de dată mai recentă, a marcării plecării „la oaste” printr-un moment festiv.

Recent am avut şi eu onoarea de a participa la acest eveniment (deşi nu locuiesc de foarte mult timp aici), datorită prietenului meu, care este penaş. Acesta mi-a povestit că, demult, grupul penaşilor era alcătuit din tinerii care în anul următor se pregăteau să plece la oaste. Obiceiul s-a păstrat chiar şi mai târziu, când armata nu a mai fost obligatorie, prin grija unor oameni deosebiţi.

Anul acesta, grupul a fost alcătuit din 12 tineri conduşi de către 2 vătafi: unul de 21 de ani, iar celălalt de 22 de ani. Ei îşi poartă cu mândrie căciulile negre împodobite cu doi boboci de trandafir, unul roz şi celălalt roşu şi cu faimoasa pană de gâscă. Numărul 12 este legat, desigur, de cifra 3 – simbol important religios (ne aduce aminte şi de cei 12 apostoli), dar este legat şi de astrologie, simbolizând lunile anului sau zodiile, iar culorile menţionate ar putea semnifica iubirea sau energia masculină, vitalitatea. Nu putem face abstracţie nici de contrastul cromatic alb-negru sau alb-roşu, care ar putea reda opoziţia viaţă-moarte (fiind pe vremuri un obicei de „cătănie”) sau opoziţia spiritual-divin, uman-pasional (având legătură atât cu Sărbătorile de iarnă religioase, cât si cu hedonismul dinaintea plecării într-un mediu ostil, rigid).

După îndelungi căutări făcute de către vătafi anul acesta, au găsit cu greu tineri doritori de a duce tradiţia mai departe, imediat după „recrutarea” lor punându-se pe treabă: repetând săptămâni la rând tradiţionalele colinde de cătănie.

Obiceiul debutează în ziua de Sfântul Nicolae, când aceştia îşi pun hainele de sărbătoare, mânuşi şi fulare albe, iar pe cap tradiţionalele căciuli negre. După ce aceştia cântă in biserică, pornesc pe străzile Hărmanului cântând unul dintre colinde, care durează 20 de minute şi dând de veste că tradiţia a început, apoi, seara, pe 24 decembrie (în Ajunul Crăciunului) pornesc la „zorit”. Ei intră în casele oamenilor în căutarea fetelor pregătite de

măritat, cântând, pe două voci, un colind lung, de 24 de strofe, ce vesteşte Naşterea Domnului. La sfârşit, după lungi zile de cântat, fiecare îşi alege câte o parteneră pentru a-l însoţi la balul organizat din banii strânşi la colindat.

Bineînţeles că încă mai este mult de muncă, dar băieţii primesc ajutor şi din partea noastră, a fetelor. Spre exemplu, anul acesta ne-am apucat mai întâi de treaba cea mai grea, adică de valsul cu care întâmpinăm oaspeţii, apoi de restul detaliilor, ce ţin de organizarea balului. După lungi zile de repetat, ne-a mai rămas doar puţin timp pentru a ne căuta hainele potrivite pentru bal. Normal că pentru noi, fetele, această treabă era foarte importantă, fiindu-ne caracteristică dorinţa de a arăta întotdeauna cât mai bine şi de a lăsa o impresie bună! Nu i-am neglijat însă nici pe parteneri, deoarece dacă fata arată bine şi băiatul trebuie să arate la fel.

Iată că, în sfârşit, pe 10 ianuarie a venit şi mult aşteptatul bal! Acesta s-a ţinut la Căminul Cultural Hărman, situat în centrul comunei. Atmosfera a fost una foarte plăcută, toată lumea a dansat, a cântat, s-a distrat şi... a băut, dar, mult aşteptatul moment al serii era, desigur, anunţarea regelui şi a reginei balului. După ce penaşii au cântat din nou într-o formaţie formidabilă, iată că publicul trebuia să aleagă cel mai frumos cuplu al serii. Cine să fie? Cine să fie? Deşi, repet, nu stau de mult timp în Hărman, se pare că eu împreună cu prietenul meu am reuşit să îi impresionăm pe toţi, fiind aleşi eu regina şi el regele balului 2015.

Am fost amândoi foarte mândri că munca şi eforturile noastre au fost încununate de această bucurie neaşteptată, motiv pentru care vom duce mai departe tradiţia, atrăgând tot mai mulţi tineri către grupul nostru, în ciuda faptului că mulţi preferă, poate, atracţiile lumii moderne. Ceea ce este de admirat e mai ales senzaţia de unitate, de apartenenţă la o comunitate, senzaţie pe care mi-au creat-o chiar şi mie, „nou venită” în zona lor. Le mulţumesc!

VIAŢA DE PENAŞ

Dulce şi frumoasă e viaţa de penaş,
El în astă lume creşte răsfăţat.x2
El grijă nu are avere să-adune,
Averea lui este arma, raniţa.x2
În război când pleacă
Vesel şi cântând, x2
Înapoi când vine
Bând şi chiuind, x2
Maică-sa îl jeleşte
El nici nu gândeşte.x2
Surorile îl plâng,
Dor de el ajung.x2
Fraţii lui îl caută,
Groapa i se sapă.x2
Muzica îi cântă,
Groapa i se-astupă.x2

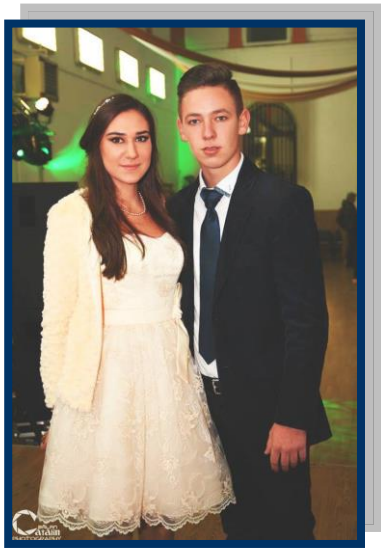

VERŞ LA ÎNMORMÂNTARE

Culegător: **Ispas Giorgia-Maria**
Sursa: *Virginia Ispas*, 72 de ani
Şcoala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Braşov
Îndrumător: Prof. *Adina Moldovan*

Sună clopotele tare,
În Sâmbăta-i jale mare,
Că azi pleacă dintre vii
Măicuţa a doi copii.

Moarte, moarte nemiloasă,
Ce-ai cotat la noi în casă?
Ah, tirană! Ah, duşmană!
Azi ne-ai făcut mare rană!

Ah, tirană şi duşmană,
Că ne-ai răpit scumpa mamă!
N-ai lăsat-o să ne crească
Şi pe noi să ne-ngrijească!

Ne-ai lăsat prea mici orfani,
Pân’ la doisprezece ani,
Ca să înţelegem mila
Cari ne-o mânâncă ţărâna!

M-am gândit la boala grea
Că îmi va scurta viaţa!
În mormânt, sub bolovani
La treizeci şi unu de-ani!

Soţul meu, acum te las
Vărsând lacrimi pe obraz
Rămâi, dragă-ndoliat,
Cum nu este altu'-n sat!

Fiindcă eşti voinic şi tare,
Te las cu povară mare!
Te-am lăsat cu supărare
Şi-acuma îţi cer iertare!

Copilaşii mei iubiţi,
Şi de soarte greu loviţi,
Mi se rupe inima,
Da-s silită-a vă lăsa!

De tata şi de bunici
S-ascultaţi, să fiţi cuminţi!
Eu vă las cu Domnul sfânt,
Măicuţa pleacă-n mormânt!

Părinţi şi neamuri iubite
Cu inimile încernite,
Pe la mama să mai daţi,
De-ai mei copii nu uitaţi!

Să le daţi câte-o povaţă,
Că au lipsă în viaţă
De un sfat, de-o vorbă bună,
Că maica zace-n ţărână!

Mătuşi, unchi, cumnaţi, cumnate,
Neamurile mele toate,
Suflet bun şi-a voastră milă
Astăzi pleacă în ţărână!

Nu uitaţi că-n viaţa toată
Poate v-am greşit vreodată;
De la mic şi pân' la mare,
De la toţi vă cer iertare!

Veniţi toţi la copârşeu
Să-mi iertaţi sufletul meu!
Ziceţi toţi, din inimioară:
„Fie-i ţărâna uşoară! ”
Ziceţi toţi, într-un cuvânt,
Să mă ierte Domnul sfânt!

POARTA RAIULUI

Culegător: **Ispas Giorgia-Maria**
Sursa: *Ioan Nictor*
Şcoala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Braşov
Îndrumător: Prof. *Adina Moldovan*

Poarta Raiului, - bis
R. Bunu-i Dumnezeu
Dumbra cerului.
Cine se dumbreşte?
Preasfânta Marie
Şade şi tot scrie
Pe toţi şi i-a scrisu
Numa’ pe Unu’ nu,
Pe drag Fiu al Ei.
Da’ Ea L-ar fi scrisu,
Dar nu L-a văzutu.
Şi Ea s-a luatu
Sus la Răsăritu’.
Şi-n cale a-ntâlnitu
Juni colindătorii:
- Sunteţi călători?
Nu cumva-ţi văzutu,
Pe unde-aţi trecutu,
Pe drag Fiu al meu?
- Şi de L-am văzutu
Nu L-am cunoscutu.
- Lesne de-a-L cunoaşte
Feţişoara Lui
Spuma laptelui;
Perişorul Lui
Spicul grâului;
Mustăcioara Lui

Pana corbului;
Ochişorii Lui
Mura câmpului
Două mure coapte,
Coapte la răcoare,
Ne-ajunse de soare;
Coapte la pământu
Ne-ajunse de vântu.

IERTĂCIUNE

CUVÂNT DE IERTARE ROSTIT LA CASA MIRESELOR

Culegător: **Domide Elena**
Sursa: bunicul meu, *Domide Ioan*
Şcoala Gimnazială „*Florian Porcius“* Rodna, jud. Bistriţa-Năsăud
Îndrumător: Prof. înv. primar *Măricuţ Mărioara*

Ia-ţi mireasă ziua bună
De la floarea din cunună
De la mama ta cea bună
Care bine te-a-ndemnat
Şi tot bine te-a-nvăţat
De-ai ajuns de măritat.
Ia-ţi mireasă ziua bună
De la floarea din cunună
De la grădina cu flori
De la fraţi, de la surori
De la struţ de viorele
De la veri şi de la vere
De la struţ de busuioc
De la feciorii din joc.
Să trăieşti mireasă nouă
Inima ţi-i ruptă-n două.
Nu plânge, nu suspina
Încă eşti în casa ta.
Măierean crescut în spini
Las că-i plânge tu pe mâini
Când îi fi printre străini.
Binele de la părinţi
Niciodată să nu-l uiţi.
La părinţi greşeşti o sută

Te iartă şi te sărută.
La părinţi greşeşti o mie,
Te iartă şi te mângâie.
La străini greşeşti o dată,
Nici te uită, nici te iartă.
Plângi mireasă şi suspină
Că pleci în casă străină.
Plângi mireasă, lacrimi varsă
Că te-nstrăinezi de-acasă.
Pleci la casa altuia,
Nu ţ-a fi ca la mă-ta.
De te-ar purta cu căruţa,
Nu ţ-a fi ca la măicuţa.

ŞEZĂTOAREA

Culegător: **Florea Cristian Sebastian**
Sursa: *Florea Cornelia*, Ucea de Sus, 63 ani
Colegiul Tehnic „*Dr. Al. Bărbat“* Victoria, jud. Braşov
Îndrumător: *Aniela Funariu*

Şezătoarea este o instituţie tradiţională a fetelor şi a băieţilor, având funcţie multiplă, toate izvorâte din hărnicia unui model de muncă şi într-ajutorare specific Ucii de Sus, Ţării Făgăraşului şi ţării întregi.

Fetele şi nevestele organizau şezători să le treacă timpul mai uşor seara şi să aibă spor la lucru, după ce ziua întreagă s-au îndeletnicit cu alte activităţi casnice şi gospodăreşti, alături de bărbaţii lor, de părinţi sau socri.

La începutul sec. XX, la Ucea de Sus erau şezători de fete separate de şezătorile boreselor (femei măritate). Fetele mergeau în şezători după ce „scăpau” de şcoală şi nu aveau voie mai devreme că era de învăţat. Periodic, învăţătorii treceau seara pe la şezători în vizită şi dacă observau eleve, atenţionau părinţii. Dacă însă părinţii unei fete intenţionau să-şi mărite fata, anunţau la şcoală.

Erau trei şezători de fete prin anul 1924, iar şezători de femei erau vreo 7-8. În anul respectiv erau, de asemenea, şezători ale mamelor cu „copchilele” lor şi acasă nu li se putea împotrivi nimeni. Bătrânele mergeau la şezători laolaltă cu nevestele. Numărul şezătorilor a fluctuat de-a lungul timpului în funcţie de modul de organizare, dar şi de numărul participantelor deoarece prin măritatul fetelor sporea numărul unora de la unele şezători în defavoarea altora. Astfel în jurul anului 1935, pe Uliţa a Rea(azi Uliţa frumoasă) erau organizate trei şezători, pe Uliţa Robinceilor (Bărbăteştilor) erau 2-3 şezători, pe Uliţa Pandrii era o singură şezătoare, iar pe-ci-sus ieşeau toate fetele şi nevestele la Uliţa a Mare, orânduindu-se de la an la an câte 4 şezători. Într-o vreme, şezătorile de fete erau structurate şi după vârstă: o categorie până la 17 ani şi o categorie a fetelor mari.

Gazdele de şezătoare erau alese dintre familiile fără copii şi fără bătrâni sau la femei singure, fiind păstrate mai mulţi ani în şir. De prin anul 1950 se mergea în şezătoare şi cu rândul, de la una la alta, şi, mai târziu, şezătorile fetelor s-au împreunat cu cele ale nevestelor.

Se organizau şezătorile pe uliţă şi după criteriul vecinătăţii, dar erau situaţii când fete de pe uliţă mergeau în şezătoarea de pe altă uliţă sau mergeau neveste tinere în şezătorile în care au fost peţite, fiind la părinţi. Nu se chema(invita) la şezătoare. Cetaşele mergeau la gazda stabilită cu mult timp înainte, încât fetele îşi aveau gazdele lor, iar femeile pe ale lor, de la început până la încheierea sezonului dintr-un an.

Gazdele de şezătoare cunoşteau îndeaproape prin participare toate datinile acumulate de-a lungul a cine ştie câte secole sau milenii cu privire la instituţie. Îndeosebi gazdele şezătorilor de fete erau destul de autoritare, erau şi cumsecade, apropiate, dar atente şi corecte, purtând de grijă fetelor deoarece în fiecare seară aveau oaspeţi pe drăguţii unora dintre ele şi pe căutătorii celorlalte.

Într-o casă a şezătorii încăpeau câte 30 de participante, ele numărându-se, de exemplu, de la numărul 1 de casă până la casa de şezătoare după care se continua numărătoarea pentru o altă gazdă.

Cetele feminine plăteau gazdelor ca şi cetele de feciori, plata constând într-o măsură de cartofi, două fuioare, câte un cop de gaz şi trei clăci, pentru o gazdă, sau câte două fuioare şi două clăci de tors, pentru o altă gazdă, iar la o altă gazdă i se ducea câte trei, patru fuioare şi le torceau în două clăci. Cele tinere îi duceau gazdei fuioarele hehelate dacă se învoiau, bătrânele, însă, le duceau netrase la hehelă. În afară de fuioare, se mai ofereau gazdelor şi câte patru caieri de stupă, dintre care unele erau duse direct de la frângător. Când se organizau clăcile pentru gazdă, beneficiara cinstea fetele şi nevestele cu rachiu încălzit şi cu câte o felie de pchită calda, căci se pregătea cu un cuptor de pâine, fiecare dintre ele torcând până la unu noaptea. Uneori era necesar a scoate autorizaţie de la Primărie şi pentru gazdele şezătorilor. Când era mai mult de tors începea activitatea lucrativă a cetelor feminine „cân’ lobeniţa era de un cop”, ceea ce calendaristic însemna luna septembrie, iar alteori în luna octombrie sau noiembrie, după ce se încheia culesul de pe câmp şi se prelungea până în martie. Activitatea avea loc între orele 6 seara, după ce se întuneca, şi 12 sau 1 noaptea şi chiar mai târziu.

De regulă, în şezători se torcea, dar ocazional vreo participantă ştrencănea (împletea) o pereche de şosete sau un recăluţ cu grabă mare sau croşeta reţe pentru ie sau pentru vreun şurţ, dar şi pentru cearşafuri de pat, ca o completare la tronul miresei. Ca o alternativă la muncă, cetele feminine încălzeau atmosfera în şezători, imediat ce-şi făceau prezenţa, prin povestiri curente cu privire la activităţile din gospodăriile lor şi din case, sau cu privire la copii, cele care erau şi mame, discutau, de asemenea, despre ultimele ştiri auzite de prin sat, despre ce fel de produse erau aduse la boltă şi nu lipseau nici satirizările cu privire la unele fapte reprobabile învălmăşindu-se în discuţii şi lucruri mai personale, unele bucurii sau chiar supărări.

În şezătorile celor mici cu mamele lor, în fiecare seară se derulau lecţii cu privire la cantitatea şi calitatea lucrului, atât la şezătoare, cât şi la clacă, iar cele mici luau totul de la început, cu învăţatul în primul rând. Şcolarii din clasele mai mari îşi confecţionau lompaşe din lobeniţe, având figuri antropomorfe, pe care le aşezau în ferestrele caselor de şezători, producând impresie sau defilau cu ele prin întreaga aşezare până moş Ene îi trimetea la culcare.

În vizită la cetele feminine îşi făceau prezenţa băieţii pe la 9-10 seara, când şezătorile erau în putere. Dacă participantelor li se părea că băieţii ar fi întârziat, îi „sfârâiau”, existând mai multe tipuri de sfârâituri: se pregăteau nişte câlţi ca o feştilă mai groasă şi se turna apă într-o tipsie sau blid. Se aprindea feştila şi se punea aprinsă în apă, iar deasupra, pe fitil, se aşeza un pahar şi se producea un sfârâit. De fiecare dată când sfârâia feştila sub pahar, se numea care băiat era solicitat în şezătoare şi pentru care fată, „până când erau numiţi băieţii care ne trebuiau în şezătoarea noastră”.

În alte şezători se aşezau două fete aplecate, spate către spate, şi răsuceau un fuior printre picioare, făcând o feştilă lungă pe care o legau de piciorul unui scaun, iar la capătul opus îi dădeau foc şi spuza o aruncau în sus; fetele se strângeau roată şi strigau feciorii pe nume. „După sfârâit veneau băieţii grămadă şi pe care nu-i chemam”. Băieţii mai erau duşi în şezătorile fetelor şi prin „chematul cu sucala”, „chematul cu roata de la sucală”. Fetele şi boresele învârteau roata de la sucală şi chemau feciorii: „U, mă! Nu tu, mă! Da cin’ mă! Cutarea, mă!” până când se numeau toţi băieţii care trebuiau să meargă în şezătoarea respective.

Când intrau băieţii în casele şezătorilor, salutau potolit şi cu mult respect, îşi lăsau cojoacele la un loc, dacă era iarnă, îşi căutau din privire drăguţele, se aşezau în locurile lor, pe laiţe, sau pe canapeie şi le luau pe genunchi. La fel procedau şi ceilalţi băieţi, luau fetele pe genunchi, chiar dacă nu erau drăguţele lor, momente de la care se închega partea a doua a serii. După ce mai torceau un timp, băieţii „scoteau fetele în tindă” luându-se furcile, iar fetele mergeau după furci să şi le răscumpere cu un sărutat.

Se mai obişnuia ca feciorii sa facă „pat”. Puneau cojoacele jos, pe podile, se aşeza un băiat pe cojoc şi se acoperea cu un alt cojoc, apoi îşi invitau o fată la sărutat. În continuare, băiatul respectiv pleca şi fata îşi invita un băiat şi jocul de societate se repeta de câteva ori cu alţi băieţi şi alte fete. Băieţii mai organizau şi un alt joc comunitar „fântâna”: tot jos, ca în felul patului, dar putea să aibă loc un sărutat sau două, trei, după câţi metri erau anunţaţi de către cel sau cea în cauză care se afla căzut sau căzută în fântână. Se mai jucau fetele şi nevestele în cerc feminin închis „trânta franceză” şi „ariciul”, jocuri din şezători cu funcţii de iniţiere la vârste premaritale, dar şi cu privire la fortificarea şi întărirea fiecărei participante. Până când se întâlneau cetele de feciori, în ziua de Sf. Nicolae, băieţii „făceau şi o ţâră de joc în şezători”, ziceau unul din fluier, iar ceilalţi jucau şi interpretau strigături, iar alteori cântau şi din gură unii şi jucau ceilalţi, după care se schimbau.

De la întâlnirea celor două cete, băieţii mergeau în şezători cu bandele. Şi înainte de joc şi după, participantele, singure sau împreună cu băieţii, cântau doine din lirica locală, de dragoste, de joc, însoţite cu strigături, chiar dacă nu jucau: „din gură ziceau şi din mâini hărniceau”.

Uneori, băieţii plecau mai devreme şi se continua activitatea serii respective în cerc feminin. Alteori, rămâneau şi băieţii până la sfârşitul programului şi conduceau fetele acasă, mai discutând şi la portiţe. Bărbaţii care aveau nevestele la şezători mergeau şi le luau acasă. Toţi şi toate ieşeau odată pornind spre case în grupuri.

Erau însă unele seri când se organizau mici petreceri cu mâncare şi băutură. Fiecare participantă ducea în şezătoare pâine, slănină, cârnaţi şi carne prăjită din borcane, ceapă şi rachiu, iar altădată sarmale, scoverzi şi alte gustări. În zile de post,îşi duceau pâine, ulei de sâmburi şi ceapă. La asemenea petreceri erau prezenţi şi băieţii cu muzicanţii de la cete,

intercalându-se jocul în partea a doua a serii. Într-o zi de miercuri sau joi, după Crăciun, din toate cele 11 şezători, se pornea o mascaradă a „budihailor” pe uliţile aşezării, prin şezători, cât şi la cetele de feciori, reprezentând perpetuarea unui străvechi şi puternic cult al strămoşilor. În ziua respectivă, se organiza un program mai cuprinzător la toate şezătorile, unde se petrecea un cerc feminin închis, până către 10 seara. Câteva fete compuneau pe loc versurile necesare la chiuitul băieţilor, melodia rămânând aceeaşi de la an la an. Şi porneau cetele feminine să ziurească cele două cete de feciori la gazdele lor. Ziuritul avea loc la uşă, în ordinea sosirii. După ziuritul unei cete feminine, colindătoarele erau poftite în casă, cu ceremoniale de moment. Vice-judele servea cu rachiu încâlzit pe fiecare colindătoare, pe urmă muzicanţii cântau de joc şi se pornea la jucat cu o *purtată, urma românească şi apoi haţegana.* După acest scurt program, judele invita una sau două participante în celariul cu colaci şi fetele alegeau pentru ceata lor pe cel mai frumos şi mai mare colac, după care mulţumeau şi se retrăgeau, invitând băieţii să le întoarcă vizita, iar ele se deplasau la gazda celeilalte cete de feciori după care se reîntorceau la gazda şezătorii lor şi petreceau în continuare în cerc feminin închis. Până către 12 noaptea îşi încheiau mascarada şi moşii şi babele, mirii şi miresele, ţiganii şi ţigăncile şi alte măşti antropomorfe. După această oră, toate cetele feminine se găseau la gazdele lor cu mesele festive întinse în aşteptarea băieţilor.

După activitatea de ziurit a cetelor de feciori de către cetele feminine, băieţii, însoţiţi de cele două bande porneau pe rând la toate şezătorile să colinde cetele feminine, petreceau, jucau şi către sfârşitul acestei activităţi de noapte, unii drăguţi ai fetelor rămâneau, iar alţii se întorceau la cetele feminine unde le erau drăguţele, mai petreceau puţin şi, către ziuă, grupuri, grupuri, plecau spre casele lor.

Către sfârşitul sezonului de şezători, în luna martie, avea loc o ultimă petrecere în toate şezătorile, dar la date diferite. La această petrecere erau prezenţi o singură dată şi bărbaţii femeilor din ceata feminină respectivă.

În general, bărbaţii căsătoriţi nu agreau grupările tineretului din şezători, deoarece ei cunoşteau activităţile lucrative şi de petrecere din perioada premaritală a lor înşişi. Ei preferau, după ce-şi încheiau lucrările în gospodărie, la animale, să se întâlnească într-un loc ce le aparţinea aproape cu desăvârşire: cârciuma. Uneori o seară întreagă rămâneau lângă un părţâon de rachiu sau lângă o sticlă cu vin, punând la cale programele comunitarizatoare în legătură cu lucrările agricole din anul următor, rumegau ştiri de prin gazete, unii planificau să se încuscrească şi aveau şi alte discuţii, planuri şi planificări. Petrecerea de la ultima şezătoare din sezonul respectiv se numea în Ţara Făgăraşului *Pomeana Şezătorii.* La această seară, *mai puţin lucrativă,* se petrecea cu preparate culinare alese, tradiţionale, cu băutură şi joc, şi cu intercalări de interpretări corale de moment.

După puţine zile, şezătorile luau sfârşit, participantele grăbindu-se să pună războaiele de ţesut pânza, să o ţească şi să o albească, să o înflorească la vale.

BANDA LUI JIANU

Culegător: **Budacă Sabina, clasa a IV-a**
Sursa: *Romică Aenăchioaie*
Şcoala Primară nr. 3 „*Miron Costin“* Vlăsineşti, jud. Botoşani
Îndrumător: Prof. înv. primar *Liliana Budacă*

Personaje:

haiducii: Lache, Danalache, Codreanu, Jianu; ciobanul, căpitanul, sergentul, Doina (soţia lui Jianu), burghezul şi baba.

HAIDUCUL LACHE:

- Stau pe loc şi mă gândesc
Pe ce cale să pornesc,
Fraţii mei să mi-i găsesc,
C-am avut 305,
Toţi erau haiduci voinici;
Ei în codru când intrau,
Praf şi pulbere făceau.
Ah! Că amărât mai sunt
Şi de bandă sunt pierdut.
Dar, cu ajutorul lui Dumnezeu
Voi găsi banda şi eu.

DANALACHE:

- Dar tu cine eşti, de mi te jeleşti?

LACHE:

- Eu sunt haiducul Lache.

DANALACHE:

- Hai noroc, măi frate!
Eu îs haiducul Danalache.

CODREANU:

Codrule cu frunza deasă,
Am venit la tine-acasă.
Şi-am lăsat casa pustie
Şi nevasta-n văduvie.

LACHE:

- Măi Codrene - chică lată
Şi la brâu cu iatagane,
Fulgerul din cer când cade
Tu-mi eşti frate cu Satana?

CODREANU:

- Ce ne pasă de-ntâmplare?
N-avem pe altul mai mare,
Pe Jian la vreme grea?

LACHE:
- Pe Jian?

CODREANU:
- Da, pe Jian! L-am văzut
Printre poteci însoţit
De doi haiduci
De-or fi doi, de-or fi mai mulţi,
Noi cu ei vom fi uniţi.
Ia, se aud crengile trosnind
Şi frunzele foşnind
Iată-l pe Jianu
Că vine însoţit de-a lui soţie.

JIANU:
- De la mama am supt lapte,
Lapte dulce românesc
Şi-am crescut acuma mare
Şi port nume haiducesc.
Da’ bună vreme, fraţi haiduci!

LACHE, DANALACHE, CODREANU:
- Bună, măi Jiene!

JIANU:
- N-aţi văzut potera pe-aici?

CODREANU:
- N-am văzut-o, dragă Jiene.
Căci dacă o vedeam, zău,
Cu moartea se-ntâlnea!
Vezi această flintă?
Pentru capul ei era gătită,
De-i dădeam cu acest buzdugan
Până capu’ îi fărmam.

JIANU:
- Bravo, bravo, fraţi haiduci!
Îmi pare bine că vă ţin în jurământ
Depus în creştetul muntelui
Pe ascuţitul săbiilor
Şi în desişul codrilor.

TOŢI: (cântă)
Şi iar verde maghiran,
A sosit acum Jian
Şi s-a dus vestea prin ţară
Că el pradă, nu omoară.

CIOBANUL:
- Bună vreme, măi Jiene!

JIANU:
- Bună, măi ciobene!

CIOBANUL:
- Nu m-aţi primi şi pe mine
În banda voastră haiducească?
Că nu de multişor
Mi-a venit un gândişor
Să-mi las bâta ciobănească
Să iau flinta haiducească.

JIANU:
- Noi în bandă te vom primi
Dacă tu vei jura că banda
Noastră n-o vei trăda.

CIOBANUL:
- Jur pe turma mea de oi
Şi pe băţul ciobănesc
Că eu banda n-o trădez!

JIANU:
- Ai să fii şi tu voinic
Să nu-ţi pese de nimic.

CIOBANUL:
- Dă acu’, acu’ la mine
Ca să fiu voinic ca tine!

TOŢI (cântă):
Şi iar verde lemn pârlit
Banda noastră s-a mărit
C-un tânăr haiduc voinic!

CIOBANUL:
Jiene, şi acum dă-mi voie
Să-mi cânt cântecul
Ce mi-i drag ca sufletul.

JIANU:
- Cântă-l, măi ciobene!

CIOBANUL (cântă):
- M-o dat tata cioban-slugă
Mi-o dat caţă, mi-o dat glugă,
Mi-o dat oile-ntr-o seară
Să le duc la păşuneală;
Lupii-n goană mi-o luară,
Toată turma mi-o sfărâmară;
Numai capra-mi rămăsese
Şi în codru se dusese.
Dar stând ’şa în pribegie,
Îmi vine-un dor de haiducie,

Să las bâta ciobănească
Să iau flinta haiducească.

TOŢI HAIDUCII:

Măi ciobane, ciobănaş,
Măi ciobene, măi,
Tu de oi să mi te laşi,
Măi ciobene, măi,
Că oile-s sperioase
Măi ciobene, măi,
Fug în codru şi te lasă
Ciobănaşule!
Prin lăstari şi iarbă verde,
Măi ciobane, măi,
Unde pasul ţi se pierde
Măi ciobane, măi,
Azi o oaie, mi-ține alta
Măi ciobane, măi,
Pân’ la urmă toată turma
Ciobănaşule!

LACHE:

- Ar fi bine să ne odihnim puţin!

DANALACHE:

- Ar fi bine să ne încălzim puţin!

CODREANU:

- Ba nu, că focul ne trădează
Mai bine bem un pahar de vin
În cinstea noului haiduc.

JIANU:

- Toarnă tu, Doină, şi bea tu, Codrene,
Şi cercetează împrejurimile.

CODREANU:

- Hai noroc, şi vivat!
Să trăiască toţi cei ce trăiesc în această casă!
Tare, tare-i greu stăpâne,
Că ne urmăresc păgânii
Şi ne urmăresc mereu,
De ne-or prinde, ne-o fi greu.

JIANU:

- Nu vă temeţi, fraţii mei!
Maica, când mă legăna,
Din guriţă-aşa-mi zicea:
„Creşti Jiene, înalt, voinic,
Să nu-ţi pese de nimic!
Nu vă temeţi fraţii mei,

Că ne vom lupta cu ei;
Chiar şi banii de-i vom da,
Tot cu viaţă vom scăpa;
Numai armele nu daţi,
...poteraşii mi-i speriaţi.

CĂPITANUL:

- Măi tinere înarmat
Şi la brâu cu paloş lat,
Spune-mi pe unde ai intrat
De-mi ţii haiducii la sfat?
Spune-mi mie cine eşti,
Că pe loc te nimicesc!

JIANU:

- Eu sunt Jian îngrozitor
Şi pe loc eu fac omor!
Omor liftele păgâne
Că ne lasă fără pâine!
Şi cu ajutorul lui Dumnezeu,
Voi zdrobi şi capul tău!
Dar tu cine eşti
Chiar şi banii de-i vom da,
Tot cu viaţa vom scăpa;
Numai armele nu daţi
...Poteraşii-i speriaţi.

CĂPITANUL:

- Eu sunt căpitan-jandarm
În armata a doua
Şi-al dracului cât nouă!
- Dar tu, Doină, frumuşică,
Şi cu ochi de rândunică,
Spune-mi cine eşti
Şi pe-aicea ce păzeşti?

JIANU:

- Căpitane, nu ai voie să-mi ispiteşti
A mea soţie
În furia în care mă găsesc
Îmi vine-n gând capul să-ţi zdrobesc!

CĂPITANUL:

- În armată când ai intrat,
Pe steagul ţării ai jurat;
Iar acum să tai capu’ acestui hoţ!
În lanţuri să-l văd legat
Şi în temniţă-aruncat!

JIANU:

- Eu în codru sunt născut
Şi-ncă nu mă dau bătut!

SERGENTUL:

- Jiene, predă-te de gustul tău,
Dar nu vrei să fii zdrobit
Şi de gloanţe ciuruit!

JIANU, DOINA (cântă):

- Ah! Mamă-ndurerarată,
Sunt fiul tău dorit;
Azi vino de vezi, maică,
Cum zac eu chinuit.
Cum lanţuri mă sugrumă
Şi temniţa-i adâncă
Şi dorul de-a mea mamă
Grozav mă mai frământă.
TOŢI (cântă):
Vine un burghez călare
Jiene, Jiene,
Ca să-ţi pun-o întrebare
Jiene, Jiene,
S-o ducă la mumă-sa
Jiene, Jiene,

BURGHEZUL:

- Bună vreme, măi Jiene!

JIENE:

- Bună, măi burghezule!

BURGHEZUL:

- Eu mergând pe acea vale
Şi trecând pe-acea cărare
Am auzit că ai căzut în lanţuri grele;
Şi ştiind că ai nevastă frumuşică
Şi cu ochi de rândunică,
Am venit să mi-te-ntreb:
De vânzare ţi-i nevasta?

JIANU:

- De vânzare!

BURGHEZUL:

- Şi cât ceri pe dânsa?

JIANU:

- Şapte mii bătute
Şi restu’ mărunte.

DOINA:

- Ardă-ţi-ar focul curţiele

Spânzura-te-ar slugile
Burghezule, burghezule!

BABA:

- Măi tinere scârbit,
Spune-i babei ce-ai păţit?
Spune-i babei ce te doare
Ai căzut în lanţuri oare?

JIANU:

- Eu de gazdă sunt trădat
Şi de poteră legat
Şi tare, tare mult aş da
Numai să pot scăpa.

BABA:

- Dă la baba 2-3 lei
Baba-ţi spune tot ce vrei,
Dă la baba 2-3-4
Baba-ţi spune şi pe dracu’.

JIANU:

- Bagă mâna-ntre pistoale
Vei găsi o pungă mare
Plină cu poli şi parale;
Banii să mi-i luaţi
Armele mi le lăsaţi;
Cu ele eu mă hrănesc
Pe săraci îi ocrotesc
Măi tinere sergent,
Ştii ce m-am gândit?
Să vă dau o pungă mare
Plină cu poli şi parale,
Numai să fiu scăpat
Şi din lanţuri dezlegat.

SERGENTUL:

- Să trăiţi domn’ căpitan!
I-auziţi ce spune-acest Jian:
Că ne dă o pungă mare
Plină cu poli şi parale
Numai să fie scăpat
Şi din lanţuri dezlegat.

CĂPITANUL:

- Dar acum sunteţi scăpaţi
Şi din lanţuri dezlegaţi
Toţi cu noi mâna să daţi.

TOŢI:

Şi-a scăpat Jianu nostru

Vai de cei de prin oraş
Tremurând în pieptul nostru
Inimilor inimaşi
Hi, ha şi-o lalea,
C-a scăpat Jianu, ia
Viclenie, vezi, vânzare,
Că Jianu a scăpat,
Noi plângem cu întristare
Şi el vesel a scăpat
Hi, ha şi-o lalea,
C-a scăpat Jianu, ia.

JIANU:

- Măi burghezule-ngâmfat,
Spune-mi cum de-ai cutezat
...Nevasta mi-ai cumpărat...?
Tu nu ai ştiut oare
Că eu am bani să te îmbrac
Din cap până-n picioare?

BURGHEZUL:

- Ia ascultă, măi Jiene:
Eu când eram la patria română,
Eram mare marţafoi
Îl aveam pe Tache şi pe Mache
La buzunar.

JIANU:

- Dar tu hârcă bătrână
Ce pe gură n-ai fost stăpână
Spune-mi cum de te-ai cutezat
Şi banii mi i-ai luat?

BABA:

- Na-ţi banii, n-ai nimic cu casa mea!

CODREANU:

- Măi fraţilor, noi, decât să ne certăm
Mai bine muzica să cânte
Şi noi mulţi ani să urăm.

TOŢI:

Ura! Ura!
Trei măciuci şi-un buzdugan
Un sergent şi-un căpitan
Un burghez şi-un căpitan
Un burghez şi un jidan
Asta-i banda lui Jian
Hai, Leliţă, sus pe deal
C-a sosit al tău Jian

Cu pistoalele-narmat
Şi la brâu cu paloş lat
La bufet, la noi în sat
Toate halbele s-au spart
Nu sunt halbe, nici pahare
Nici ţigări naturale.

STRIGĂTURI

Culegător: **Caucă Narcisa**
Sursă: *strigături din Sintea Mică*, jud. Arad
Şcoala Gimnazială Olari, jud. Arad
Îndrumător: *Leucuţa Lavinia-Sorina*

Strigăturile sau chiuiturile sunt o formă de creaţie populară pe care am putea foarte bine să o numim minoră. Din zona erosului vin două. Prima o rosteşte tânăra, într-o notă glumeaţă, dar şi satirică, şi îi este adresată badelui, care, pesemne, şi-a luat nasul la purtare, „îmbărbătându-se” cu ideea farmecului şi a frumuseţii sale:

Nu fi bade – aşa fălos,
Că nu eşti deloc frumos.
Că ai mersu-mpiedicat,
Şi ţi-e nasul borcănat!

Cea de-a doua, poate fi rostită de băieţi sau de fete deopotrivă sau chiar de adulţii cărora, după o perioadă de convieţuit cu „Urâtul”, li s-a cam acrit:

Decât cu omul urât,
Mai bine oi mânca fân.
Că de fân m-oi sătura,
De urât până-i lumea.

Strigătura are întotdeauna un mesaj moralizator, o pildă, fapt care o apropie de fabulă. Acestea elogiau frumuseţea, hărnicia şi înfierau lenea. Iată două din judeţul nostru (Arad):

Mândra mea s-o betejit, şi-asta-i fata jucăuşă
Din spălatul unui blid. Dă gunoiul până-n uşă
De spală lingurile pe sub masă, după pat,
O prindeau frigurile. De trei luni n-ai măturat!

În aceeaşi idee, a lenei - cucoană mare - îşi strigau bucuria pe care au realizat-o măritându-şi fata, pesemne, o „piatră de moară” în casă, deplângându-l pe tânărul care s-a „încălţat” cu o astfel de „pacoste”:

Haide, bobo, să jucăm,
Că fata ne-o măritǎm,
Ferice de noi c-am dat-o,
Vai ş-amar de cel ce-a luat-o!

Nu lipseşte nici strigătura flăcăiască, cea în care tânărul se laudă, se grozăveşte cu vitejia, cu vrednicia, cu îndrăzneala lui:

Io-s ficiorul pădurii
Şi nu m-or mânca lupii.
Lupii mâncă oi şi boi
Nu mâncă feciori ca noi.

Şi în final, cea mai obişnuită şi plăcută formă de strigătură:

Cine nu ştie a striga
Mai bine n-ar mai juca!
Că jocul fără strigat
E ca grâul scuturat.

STRIGĂTURI LA NUNTĂ

Culegător: **Andreea-Antonia Miclea**
Sursa: *Silvia Neagu*, 74 de ani şi *Comşa Viorica*, 71 de ani
Şcoala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Braşov
Îndrumător: Prof. *Adina Moldovan*

Mireasă, drăguţii tăi,
Fă-ţi o batistă din ei
Şi te şterge pe la gură,
Să le dai mulţămitură,
Că te-or strâns şi te-or pupat
Până-acum, la măritat!
U, iu, iu!

Suie-mă, Doamne, la cer
Pe-o foiţă de chiper
Să-mi dau drumu’ printre stele
La cureaua badii mele,
Ca să scutur zalili,
Să moară duşmancili!
Numa’ una de-ar muri,
Năcăjită n-aş mai hi,
Numa’ una de-ar crepa,
Năcăjită n-aş mai sta!
U, iu, iu!

Aşa zice duşmana
Că nu-mi pui cârpa ca ea.
Eu mi-o pui şi rău, şi bine

Badiul ei la mine vine,
Că la ea pipă ţâgări,
La min’ vine-n toate sări;
Că la ea pipă tăbac,
La mine vine cu drag!
U, iu, iu!

Mirele, cât o junit,
Cu multe fete-o vorghit.
Când o fost la însurat,
Tot pe-a lui mândră şi-o luat,
Că s-o gândit la păcat,
Că prea mult s-o sărutat.
U, iu, iu!

Să trăiască domnii nuni,
Că-s frumoşi ca doi peuni!
Să mai poată cununa
Zece perechi ca asta,
Să cunune, să boteze
Şi pe noi să ne distreze!
U, iu, iu!

De la primărie-n sus
Trei altoi cu mere-am pus:
Într-una mere, într-una pere
Şi-ntr-una buzele mele,
Înt-una mere, într-una nuci
Şi-ntr-una buzele dulci.
Cine-i harnic, le sărută,
Cine nu, stă şi se uită!
U, iu, iu!

COLINDE TRADIŢIONALE

ÎN ORASUL VIFLAIM

Culegător: **Miclea Andreea-Antonia**
Sursa: Pr. *Marcel Ivaşcu*
Şcoala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Braşov
Îndrumător: Prof. *Adina Moldovan*

În oraşul Viflaim,
Veniţi toţi ca să-L vedem,
Că nouă ni s-a născut
Domnul Sfânt făr-de-nceput.
’esta-i ceea ce demult
Oamenii au prorocit
Că se va naşte Mesia,
Din Fecioara Maria!
Din sămânţa lui Iosif
Şi din roada lui Avraam,
Mântuirea lui Adam.
Pe tronul lui David crai,
S-a-nălţat din viţa lui.
Trei crai ai pământului,
Venind la-nchinarea Lui,
Aduc daruri Domnului:
Aur, smirnă şi tămâie
Şi mai multă bucurie.
Unul din Sfânta Troiţă,
S-a-nălţat din Fecioriţă!
Fecioriţa lui cânta,
Că S-a născut Mesia!
În ieslea dobitoacelor,
Din mila oamenilor!
Culcă-Te, Crai îngeresc,
Împărate pământesc!
Culcă-Te pe fân uscat,
De scutece înfăşat,
De îngeri înconjurat.

De-ţi pofti şi-alţi cântători,
Vor veni şi-aceşti păstori
Cu prea frumoase glasuri.
Vor veni şi vor cânta,
Slavă-n sus vor ridica,

Slavă-n sus Lui Dumnezeu,
Pe pământ pace să fie,
Între oameni, bucurie
Şi de-acum până-n vecie
Mila Domnului să fie!

CAPRA DE ANUL NOU

Culegător: **Tudor Georgiana**
Sursa: *Stan Sidonia*, Constanţa
Şcoala Gimnazială nr.14 Constanţa, jud. Constanţa
Îndrumător: Prof. înv. primar *Adam Elena*

Ța, ța, ța, căpriţa mea,
Dar diseară ce-om mânca?
Om mânca ce s-o-ntâmpla,
Şi te-oi vinde-n Sadova.
Şi-i mânca cât îi mânca
Până burta ţi-o crăpa.
Ța, căpriţa de la munte
Cu steluţa albă-n frunte.
Ța, ța, ța, căpriţa, ța!
Sai în sus şi nu mai sta.
Unde joacă căpriţa,
Clocoteşte Moldova.
Clocoteşte şi tot geme,
De opinci şi de obiele,
De hurmuz şi de mărgele,
Şi de fete frumuşele.
Ța, ța, ța, căpriţa, ța!
Sai în sus şi nu mai sta.
Ţapul meu din Spania
L-am adus cu sania.
Şi-am să-l vând în Joia mare,
Pentru-o oală de sarmale.
Şi-un butoi ca din poveşti,
Cu vin alb de Odobeşti.
Foaie verde foi negară,
Ia pofteşte capr-afară!
C-ai jucat destul în casă,
Şi-ai primit o pungă grasă.

Ța, ța, ța, căpriţa, ța!
Uite lupu-n urma ta!
Nu te temi că te-a mânca?
Măi muiere, măi femeie!
Capra noastră stă să pieie!
I-am dat paie, n-a mâncat.
I-am dat fân, o lepădat.
Capra noastră cea fudulă
A-nghiţit o barabulă.
Barabulă cafenie,
Capra noastră are râie.
Şi m-am dus la farmacie,
Ca să-i cumpăr alifie.
Alifie n-am găsit,
Capra noastră a murit.

TRADIŢII LA DRĂGUŞ - CĂRĂRUIE

Culegător: **Răfoi Carmen Eliza**
Sursa: *Codrea Elena*, Drăguş, jud. Braşov
Colegiul Naţional „*Unirea“* Braşov, jud. Braşov
Îndrumător: *Horjea Claudiu*

Cărăruie, cărăruie,
Care la munte se suie.
Suie-ncet si suie bine,
Şi mă suie şi pe mine.

Stejărel frunză măruntă,
Păsările-n tine cântă.
Vin mândrele şi le-ascultă,
Cărăruie, cărăruie.

De-ar veni şi mândra mea,
Să-ţi asculte pasărea.
Pasărea ei din fetie,
Şi-a badiului din junie.

MIORIŢA

Culegător: **Moldovan Maria**
Sursa: Baladă populară preluată de la vecinul meu, *Cornel Filip Domide*
Şcoala Gimnazială „*Florian Porcius“* Rodna, jud. Bistriţa-Năsăud
Îndrumător: Prof. înv. primar *Măricuţ Mărioara*

Ce s-aude-n sat la noi?
Fluieraş mândru de oi.
Dar la ele, cine şăde?
Şăd vreo opt păcurăraşi,
Numa’ unu-i străinaş.
Pe străin îl tot mânară,
Oile de le-nturnară.
Până oile-nturna,
Ceilalţi legea-i făcea.
Pe străin să îl omoare
Cu securi şi cu topoară
Şi cu bolovani de moară.
Dară el cum a aflat,
Din gură a cuvântat:
Dacă voi mă omorâţi,
Pe mine mă îngropaţi
În strunguţa mieilor,
În staulul oilor,
Fluieraşul de argint,
Să mi-l puneţi la mormânt.
Şi fluieraşul de soc,
Să mi-l puneţi la mijloc,
Iar la cap în loc de cruce,
Să-mi puneţi fluieraş dulce.
Şi vântul când va sufla,
Fluieraşul va cânta.
Oile toate s-or strânge,
Pe mine ele m-or plânge.
Oile cele bălăi,
Mândru m-or plânge pe văi,
Oile cele cornute,
Mândru m-or plânge pe munte.
Iar oile ocheşele,
M-or plânge cu mare jăle.

DESCÂNTECUL DE DEOCHI

Culegător: **Iacob Adrian**
Sursa: *Butaciu Anica* din localitatea Salva, jud. Bistriţa-Năsăud, 47 ani
Colegiul Tehnic „*Infoel“* Bistriţa, jud. Bistriţa-Năsăud
Îndrumător: Prof. *Rusu Cristina*

Descântecul de deochi era foarte răspândit în trecut în satele judeţului Bistriţa-Năsăud, în prezent fiind practicat cu totul izolat atunci când o persoană se simte rău şi se crede că aceasta a fost deocheată. Se crede că cea mai mare putere de deochi o au oamenii cu ochii albaştri, în timp ce oamenii cu ochi de alte culori au putere de deochi mai redusă.

De descântat se ocupă o femeie, neapărat măritată sau văduvă, care ia o cană, merge cu ea la râu, ia apă din râu de 3 ori şi o aruncă pe râu în jos, iar a patra oară umple cana şi vine cu ea în casă. În timpul deplasării la râu şi la întoarcere, femeia nu are voie să vorbească cu nimeni, nici măcar să răspundă la salut. Ajunsă în casă, femeia ia cu ajutorul cuţitului 9 cărbuni din foc şi îi aruncă în cana plină cu apă, numărându-i invers, de la 9 la 1. Apoi rosteşte descântecul propriu-zis, timp în care face cruci cu cuţitul în cana cu apă şi cu cărbuni:

„Sfântă Maria,
Sfântă Fecioară
Cine l-o deochiat pe X
De l-o deochiat
Bărbat curat, necurat,
Cu ochii de vârcolac,
Cu gura de lup turbat,
Crepe-i capul ca păsatul,
Ardă-i părul ca fuiorul,
Crepe-i-se vinele,
Verse-i-se sângele,
Să se mire lumea şi ţara
Cât îi de ocitori şi pocitori.
De l-o deochiat
Văduvă grasă,
Fată frumoasă,
Femeie albeneaţă,
Femeie cu ochi negri
Femeie cu ochi căprui
Femeie cu ochi albi,
Femeie cu ochi verzi,
Cu ochii de vârcolac,
Cu gura de lup turbat,
Crepe-i capul ca păsatul,
Ardă-i părul ca fuiorul,
Crepe-i-se vinele,
Verse-i-se sângele,

Să se mire lumea şi ţara
Cât îi de ocitoare şi pocitoare.
De l-o deochiat
Copil pricepător, nepricepător,
Crepe-i capul ca păsatul,
Ardă-i părul ca fuiorul,
Crepe-i-se vinele,
Verse-i-se sângele,
Să se mire lumea şi ţara
Cât îi de ocitori şi pocitori.“

Dacă după descântec, cărbunii se lasă pe fundul cănii, înseamnă că persoana care se simte rău a fost deocheată. Aceasta trebuie să bea o înghiţitură mare din apa în care s-a descântat, apoi femeia care a descântat ia apă descântată şi îi face o cruce pe frunte, după care aruncă apa cu cărbuni pe uşorul uşii sau pe un câine sănătos şi rosteşte următoarele:

„Leacul de la mine
Şi de la Sfânta Maică Preacurată să fie,
Ce-i pe om să fie pe câine
Şi ce-i pe câine să fie pe om".

URSUL

Culegător: **Fugaciu Ana Maria**
Sursa: *Fugaciu Victoria*, sat Secăşel, jud. Alba
Colegiul Economic „*Dionisie Pop Marţian“* Alba Iulia, jud. Alba
Îndrumător: Prof. *Beca Felicia*

„Trăiască întreaga familie...!
Frunză verde de mohor,
Bună seara, tuturor,
Doamnelor şi domnilor!
Na, na, na, Martine, na!
Iaca vin şi iacă vin
Călare pe Moş Martin,
Cât călare, cât pe jos,
Bine că sunt sănătos!
Na, na, na, Martine, na!
Ursul meu din Valea Seacă,
Unde urşii aprig joacă;
La vatra cu trei cărbuni
Îşi fac urşii-nchinăciuni.
Na, na, na, Martine, na!
Şi strigă la vânător:

- Nu mă împuşca să mor!
Na, na, na, Martine, na!
Că de când nu te-am văzut,
Mare urs te-ai mai făcut,
Mare şi morocănos,
Dar nu ai niciun folos!
Na, na, na, Martine, na!
Suie ursul pe ciomag,
Ca fasolea pe harag;
Saltă ursul mărunţel,
Ca frunza de pătrunjel.
Na, na, na, Martine, na!
Hopuri, hopuri, hopurele,
La mulţi ani cu viorele!
Hopuri, hopuri, hopurate,
La mulţi ani cu sănătate!“

LOCUL II

COLINDĂ PENTRU FETE

Culegător: **Andreiaş Alessia**
Sursa: *Ioan Nistor*
Şcoala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Braşov
Îndrumător: Prof. *Adina Moldovan*

Seamănă... viorele,
Cunună de vineţele
Şi le dă cam răricele.
Şi le udă-a treia zi,
Cunună de vineţele,
A treia zi, duminica.
Sare-n grădinuţă,
Cunună de vineţele,
Rupe flori din toate flori,
Rupe floarea crinului,
Cunună de vineţele,
Crinului bujorului.
Şi-mpleteşte-o vâstruliţă,
Cunună de vineţele,
Vâstruliţă, cununea.
Cunună-s-ar cu dânsa!
ZIUA DE AZI LA MULŢI ANI !

PLUGUŞORUL

Culegător: **Bălan Elena**
Sursa: *Bălan Maria*
Şcoala Gimnazială nr.14 Constanţa, jud. Constanţa
Îndrumător: Prof. înv. primar *Adam Elena*

Aho, aho, copii şi fraţi
Staţi puţin şi ne-ascultaţi
C-am venit cu pluguşorul
Că aşa ne-a mânat dorul.
Iată, anul s-a sfârşit,
A crescut şi-a-mbătrânit,
A fost bun sau a fost rău
Ştie numai Dumnezeu
Ia sunaţi din zurgălăi!
Hăi, hăi!!

Măi flăcăi, uraţi de bine
Pentru anul care vine,
Pentru pace, pentru pâine,
Pentru ziua cea de mâine.
Pentru copii sănătoşi,
Cuminţi tare şi frumoşi,
Pentru bani şi sănătate,
Să avem cu toţi de toate.
Scuturaţi din zurgălăi
Şi plesniţi din bice, măi!
Hăi, hăi!!!

Dragă mamă, dragă tată,
După datini de-altă dată
Azi v-aduc urări de bine
Pentru anul care vine.
Să trăiţi şi să munciţi
Sănătoşi şi fericiţi,
Tot la fel să mă iubiţi,
Tot la fel de dragi să-mi fiţi!
Ia mai mânaţi, măi flăcăi!
Hăi, hăi!!!

Aho, aho,
Părinţi, bunici,
Ascultaţi ce zic aici:

Am venit la colindat
Şi-avem multe de urat
Stăm aici, cu mic, cu mare,
Să vă face o urare
Fericire, sănătate,
De iubire s-aveţi parte!
Lângă brad, pe lângă foc,
Să vă umple de noroc!
Ia mai mânaţi, măi flăcăi!
Hăi, hăi!!!

Aho, aho copii şi fraţi,
Staţi puţin şi ne-ascultaţi
Venim astăzi cu uratul,
Cu sorcova şi semănatul!
Ia mai mânaţi, măi flăcăi
Să se audă-n munţi şi văi!
Hăi! Hăi!

Vă urăm ca noul an
Să vă-aducă saci de bani
Să vă bucuraţi de ei
Să ne creşteţi măricei!
Zurgălăi şi clopoţei
Mânaţi, măi!
Hăi! Hăi!

Şi-nainte de plecare
Mai avem înc-o urare,
Anul Nou ce-acuma vine
Să vă-aducă numai bine!
Bucurii şi sănătate!
Mult noroc şi spor în toate!
La mulţi ani noi vă dorim
Pluguşorul îl oprim!
Hăi! Hăi!

ROATA ÎN FLĂCĂRI

STRIGĂTURĂ

Culegător: **Titilincu Traian**
Sursa: Strigături din comuna Şinca Nouă
Colegiul Naţional de Informatică „*Grigore Moisil“* Braşov, jud. Braşov
Îndrumător: Prof. *Constantin Mădălina*

La acest eveniment se strâng două găşti de băieţi, unii pe un deal, iar ceilalţi pe altul şi încep să strige:

Gaşca 1: - Băi, ficiori, băă!
Gaşca 2: - Ce-i băă?
Gaşca 1: - Fată lăudată, ce se ţine înscoconată, o rămas nemăritată mă!
Gaşca 2: - Di ce, băă?
Gaşca 1: - Ăi cu cioareci nu-ndrăzneaşte! Ăi cu nădragi nu soseşte!
Gaşca 2: - Până la anu’ om vedea ! Poate fata s-o mărita şi roată nu i-om mai da!
Gaşca 1: - No ia, ia, mă! Or da alţii altădată, la o altă fată!
Gaşca 2: - No bine, băă!

STRIGĂTURI ŞI CÂNTECE DIN COMUNA LIVEZILE

Culegător: **Man Larisa Sorana**
Sursa: Monografia comunei Livezile (Cacova), *Corina Oniga*, Alba Iulia
Colegiul Economic „*Dionisie Pop Marţian“* Alba Iulia, jud. Alba
Îndrumător: Prof. *Ungureanu Irina*

● *Strigături în timpul nunţii adresate mirilor*

„Victorie draga mea,
De-o fi soacră-ta cam bună,
Strânge-o-n braţe ş-o adună,
De-o fi soacră-ta cam rea,
Mătură casa cu ea.” (Irimie Victoria a lui Inut)

● *Strigături la soacră şi noră*

„U-iu-iu pe dealu’ gol,
Că mireasa n-are ţol,
Că i-o face mirele,
Când o tunde câinele,
Şi i-o face pe ciolan,
Când l-o tunde pe cioban.” (Groza Gheorghina a lui Uada)

● *Cântări pentru înmormântare (bocete)*

„Vecine,dragul meu,
Când ai văst’ că moartea vine,
Să fi trimis după mine,
Că io-n braţe te luam,
Că-ţi făceam scaldă cu flori,
Şi nu te lăsam să mori.” (Popa Augusta a lui Aurel)

● *Strigături la joc şi şezători*

„Dragu-mi, bade, de tine,
Mi-i urât de cin’teţine,
Că te ţine prea de scurt,
De nu pot să te sărut.” (Gligor Mariuca a lui Danda)

● *Doina de cătănie*

„Eu mă duc, mândră, cătană,
Tu rămâi plângând la poartă,
Ia-mă bade şi pe mine,
Brâu roşu pe lângă tine,
De ţi-o părea brâu’ greu,
Fă-mă lumină de său,
Că tu unde-i însăra,
Cu mine bini te-i lumina.” (Man Lucreţia a lui Partica)

COLINDE DIN REPERTORIUL CETEI DE FECIORI

MARŞUL CETEI DE FECIORI

Culegător: **Medeşan Cristina-Antonia *şi* Văduva Carmen-Ioana**
Sursa: *Iosif Neagu,* 77 de ani
Şcoala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Braşov
Îndrumător: Prof. *Adina Moldovan*

1. Frunzuliţă muşeţel
La umbră la stejărel,
Şi-a la, la,
Frumos doarme-un ofiţer,
Cu capul pe obuzel
Şi-a la, la.

Şi-o fetiţă mi-l zărea
Şi la maică-sa fugea
Şi-a la, la.
„Dă-mă, mamă, după el,
Că băiatu-i frumuşel!”
Şi-a la, la.
„Nu te dau, fetiţa mea,
Obuzelu-i armă grea,
Şi-a la, la,
Vine-un ordin şi ţi-l ia
Şi rămâi iar singurea.
Şi-a la, la.
Singurică, singurea,
Pe braţele altuia”
Şi-a la, la.
Singurică, singurea,
Săruta-ţi-aş guriţa!
Şi-a la, la.
Guriţa şi buzele,
Ochii şi sprâncenele,
Şi-a la, la,
Guriţa şi ochiul stâng,
Care m-au făcut să plâng,
Şi-a la, la.
Guriţa şi ochiul drept,
Care m-au făcut să-aştept
Şi-a la, la.

2. Hop, hop, hopa-i, hop
Lasă-ne, leliţă-n casă,
Hop, hop, hopa-i, hop!
C-afară plouă de varsă
Hop, hop, hopa-i, hop!
Şi ne udă săricuţa
Hop, hop, hopa-i, hop!
De nu mă place mândruţa.
Hop, hop, hopa-i, hop!
Şi ne udă sarica
Hop, hop, hopa-i, hop!
De nu mă place mândra.

3. Ce dai Tu, Doamne, acestor curţi,
Acestor curţi cu case-nalte,
’nalte, ’nalte, minunate,

Pe dinăuntru zugrăvite,
Pe dinafară poleite
Ca şi gazda dumnealor,
Domnului, Domn din cer?

COLINDĂ PENTRU FECIORI

Culegător: **Halmaghi Alexandra-Maria**
Sursa: *Ioan Nistor*
Şcoala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Braşov
Îndrumător: Prof. *Adina Moldovan*

Cam pe după codru verde,
R. Darvunel cu frunza lată,
Pare soare că răsare.
Dar nu-i soare răsărit,
R. Darvunel cu frunza lată,
Ci e...-mpodobit,
Pe un cal bun, cu păr galbin,
R. Darvunel cu frunza lată.
Şi nu-i galben de făptură,
Că-i galben de-asudătură,
R. Darvunel cu frunza lată,
Că-l tot plimbă şi-l aleargă,
Calul calcă-n piatră seacă,
R. Darvunel cu frunza lată,
Piatra seacă-n patru creapă,
Un izvor să izvorască,
R. Darvunel cu frunza lată,
Să-şi adape... calu’.
Are... o ibovnică,
R. Darvunel cu frunza lată,
Şi-o cale de nouă zile
El o face-n două zile,
R. Darvunel cu frunza lată,
Una merge şi-alta vine.
Rămâi... sănătos,
R. Darvunel cu frunza lată,
Cum eşti mândru şi frumos.
ZIUA DE AZI LA MULŢI ANI !

JOCUL CAPREI

Culegător: **Drăgan Roxana**
Sursa: *Drăgan Maria*, Vinţu de Jos, jud. Alba
Colegiul Economic „*Dionisie Pop Marţian“* Alba Iulia, jud. Alba
Îndrumător: *Beca Felicia*

Foaie verde şi-o alună
Bună ziua, ziua bună,
Ia deschideţi porţile
Să intre căprițele
Ța, ța, ța, căpriță, ța,
Nu te da, nu te lasă
Ța, ța, ța, căpriță, ța.
Capra noastră-i cu mărgei
Cu cercei cu catifeli
Joacă vesel căpriţa
Toţi îs bucuroşi de ea.
Ța, ța, ța, căpriță, ța,
Nu te da nu te lăsa
Ța, ța, ța, căpriță, ța
Şi plecai şi eu la târg
Pe căpriță ce s-o vând
Şi mergând pe drum, mergând
Aud din urmă strigând:

Cumpărătorul: - De vânzare-i capra, bade?
Ciobanul: - De vânzare!
Cumpărătorul: - Şi cât vrei pe ea?
Ciobanul: - 800 de lei!
Cumpărătorul: - E blândă, nu împunge?
Ciobanul: - E blândă, nu împunge. (capra îl împunge pe cumpărător)
Cumpărătorul: - Eu îţi dau 400 de lei pe ea pentru că împunge.
Ciobanul: - Decât să-mi dai 400 de lei pe ea, mai bine îi dau un par în cap.
(o loveşte cu bățul, capra cade şi nu se mai mişcă)
Alaiul: - Văleu, capra noastră a murit!
Ța, ța, ța, căpriță, ța
Te-o lovit vreo boală grea
Sau pe unde-i colindat
Veste rea tu ai aflat.
Ciobanul: - Baa... da capra nu-i moartă şi nu din pălitură a leşinat, ce din cele ce-o aflat.
Alaiul: - Scoală tu, căpriţa mea,
Faptele s-or îndrepta
Şi-acum haide să plecăm
Şi-alte case colindăm.
Ța, ța, ța, căpriță, ța,

Nu te da, nu te lăsa
Ţa, ţa, ţa, căpriţă, ţa.

LE BOTTEUR - LEGENDE FRANÇAISE DE PICARDIE

Culegător: **Fărâmă Cătălin**

Sursă: E. Henry Carnoy- Littérature orale de la Picardie
Ed. Maisonneuve et Larose, 1967
Colegiul Naţional de Informatică „*Grigore Moisil“* Braşov, jud. Braşov
Îndrumător: Prof. *Clinciu Alina Laura*

Dans un jardin d'Englebelmer, on pouvait entendre autrefois, à la nuit tombante, le bruit que fait un « botteur » en coupant les branches des arbres avec sa serpe. Ce bruit se continuait chaque soir jusqu'à l'heure de minuit. Ce moment arrivé on entendait tomber une quantité de branches sur le sol et le bruit cessait complètement pour recommencer le lendemain soir. Comme pour l'éternueur, les paysans avaient bien cherché à savoir ce qu'était le botteur, mais toujours sans résultat. On avait entouré le jardin ; on avait entendu le bruit sec de la serpe frappant le bois, mais aucune branche ne tombait sur le sol et le botteur demeurait invisible.

On sut plus tard que ce botteur était un paysan mort depuis longtemps, qui revenait ainsi tous les soirs couper des branches d'arbres qui toujours repoussaient, en punition d'une mauvaise action qu'il avait commise autrefois. Il avait une haie mitoyenne avec un de ses voisins, et la nuit il lui était souvent arrivé d'aller «botter» le côté de la haie appartenant au voisin. En punition, le bon Dieu l'avait condamné à botter éternellement les arbres du jardin où ce vol s'était commis.

Les arbres du jardin ayant été abattus, on n'entendit plus le botteur et l'on ne sut jamais si le Seigneur lui avait pardonné ou s'il l'avait envoyé «botter» dans un autre village.

Rezumat: **Cel care loveşte copacii cu piciorul**

Într-o grădină din Englevelmer se auzea în fiecare seară, până la miezul nopţii, zgomotul tăierii crengilor copacilor cu securea. Agricultorii au vrut să ştie ce e acel zgomot, aşa că au înconjurat grădina în speranţa de a-l prinde pe făptaş, însă nu au reuşit. S-a aflat că cel care cauza acest fenomen era un tânăr mort care revenea în fiecare noapte pentru a tăia ramuri de copac ca pedeapsă pentru o faptă pe care a comis-o pe vremea când trăia. El a avut o terasă de gard viu împreună cu unul dintre vecinii săi şi, pe timp de noapte, de multe ori trebuia să meargă pe partea ce-i aparţinea vecinului.

Ca urmare, Dumnezeu l-a condamnat pentru totdeauna să lovească cu piciorul copacii grădinii de unde a furat. Pomii sacrificaţi nu au mai auzit de grădinar şi nu au ştiut niciodată dacă Dumnezeu l-a iertat sau dacă l-a trimis în alt sat.

STRIGĂTURĂ DE NUNTĂ DIN ZONA MUREŞULUI

Culegător: **Chirila Denisa**
Sursa: bunica mea *Parlea Ana*, sat Petrilaca
Colegiul Economic „*Dionisie Pop Marţian“* Alba Iulia, jud. Alba
Îndrumător: *Beca Felicia*

„Soacră mare ieşi în prag
Şi-aşteaptă-ţi nora cu drag,
Să-ţi spună de unde-o vint
Că o vint dintr-un loc sfânt
Şi-or depus un jurământ
În faţa altarului,
De la casa Domnului.
Popa din carte-o cântat
Pe ei doi i-o cununat
Vino să-ţi dăm în seamă
La amândoi să le fii mamă
Să-i înveţi cuvinte bune
Cum să se poarte în lume
Iar de ţi-or greşi vreodată
Fă bine, dragă, şi-i iartă
C-aşa-i mintea tinerească
Nu poate să nu greşească.”

STRIGĂTURI LA NUNTĂ

Culegător: **Covaci Silvana**
Sursa: *Duma Simona Ileana*
Şcoala Gimnazială Olari, jud.Arad
Îndrumător: *Leucuţa Lavinia - Sorina*

„Ei hai şi iară hai,
Miresucă cu cunună
Pe tine cămaşa sună
Şi desară n-o fi bună.

Că mirele-i frumuşel
Şi mireasa după el.
Şi noroc şi sănătate
Şi-n casă s-aveţi de toate.”

„Dragu-mi cu cine joc
Că miroase-a busuioc
Şi mândrile a viorele,
Mor feciorii după ele.”

„Faceţi-mi un pic de loc,
Eu din car să mă scobor,
Faceţi-mi cărare aleasă
Până la nănaşi la masă
Ei hai şi iar hai.

Că nănaşu-i de omenie,
Mi-a plătit găina mie,
Că găina-i fără pene
Şi nănaşu’ făr’ izmene;
Că nănaşu-i frumuşel,
Mor fetele după el
Că găina-i fără guşă,
Şi nănaşul fără mândruţă.
Că nănaşul mi-o dat suta,
Şi nănaşa încă una.”

„Dragu-mi mie a juca
Cu mândruţa altuia
Că-i frumoasă şi-i stă bine,
Seamănă leit cu mine.”

„Mândruţa cu ochii verzi,
Niciodată să n-o crezi,
Că ţie gură ţi-o da,
Vine altul de ţi-o ia.”

„Fata asta-i de-omenie
Mi-i drăguţă şi-i stă bine,
Că şi eu-s fecior frumos
Şi cu mândra drăgăstos.”

„Io-s fecior de la Olari,
Să nu dai cu bolovani,
Că dacă mi-i nimeri
Vai de capul tău a hi.”

„Fetele de pe la noi
Beau horincă şi luhău
Şi când ies ele la joc,
Sunt roşii ca un boboc.”

OBICEIURI ŞI TRADIŢII

Culegător: **Cristea Raluca**
Sursă: *Cadan Traian,* localitatea Cetea
Colegiul Economic „*Dionisie Pop Marţian“* Alba Iulia, jud. Alba
Îndrumător: Prof. *Ciocan Carmen*

La colindat

Adevăratul colindat se desfăşoară în seara şi noaptea de Crăciun. Colindătorii se adună în cete bine rânduite. Fiecare grup îşi alege un conducător numit de obicei „vătaf“ sau „jude“. Colindătorilor propriu-zişi li se alătură câţiva flăcăi cu sarcina să poarte, în saci şi traiste, darurile primite. Pe vremuri, fiecare ceată putea să ia la colindat numai o anumită parte a satului, având grijă să nu pătrundă în zona ce se cuvenea alteia.

Odată intraţi în curtea casei, colindătorii îşi deapănă repertoriul înaintea membrilor casei, adunaţi în prag. Cântecele sunt întotdeauna însoţite de dansuri. După ce cântecele şi dansurile din faţa casei s-au terminat, gazda îşi invită colindătorii în casă. Aici, înainte de aşezarea la masă pentru ospăţul comun, vătaful cetei porunceşte să se cânte alte câteva colinde. Numărul colindelor depinde în mare măsură de rangul gazdei şi de belşugul de daruri pe care ea urmează să li-l ofere colindătorilor.

Pluguşorul

Urare tradiţională la români în preajma Anului Nou, pluguşorul a păstrat scenariul ritualic al unei invocări magice cu substrat agrar. El e întotdeauna însoţit de strigături, pocnete de bici şi sunete de clopoţei, dar plugul adevărat, tras de boi, a fost înlocuit cu timpul de un plug miniatural, mai uşor de purtat, sau de buhaiul care imită mugetul boilor. Textul pluguşorului şi-a pierdut astăzi caracterul de incantaţie magică. Recitată într-un ritm vioi, urarea devine tot mai veselă, mai optimistă, pe măsură ce se apropie de sfârşit.

Capra

Acest obicei ţine, de regulă, de la Crăciun până la Anul Nou. Măştile care evocă la Vicleim personaje biblice sunt înlocuite aici de masca unui singur animal, al cărui nume variază de la o regiune la alta: cerb în Hunedoara, capră sau turcă în Moldova şi Ardeal, boriţa (de la bour) în Transilvania de sud. În Muntenia şi Oltenia, capra e denumită „brezaia“ (din cauza înfăţişării pestriţe a măştii) şi obiceiul se practică mai ales de Anul Nou.

Capra se alcătuieşte dintr-un lemn scurt, cioplit în formă de cap de capră, care se înveleşte cu hârtie roşie. Peste această hârtie se pune o altă hârtie neagră, mărunt tăiată şi

încreţită în forma părului. În loc de aceasta se poate lipi şi o piele subţire cu păr pe ea. În dreptul ochilor se fac în lemn doua scobituri unde se pun două boabe de fasole mari, albe, cu pete negre, peste care se lipeşte hârtia neagră cu încreţituri sau pielea cu păr. În loc de urechi, capra are două găvane de lingură. Pe ceafă are patru cornițe, frumos împodobite cu hârtie colorată, pe care se află înşirate şiraguri de mărgele. În dosul coarnelor se află o oglindă care răsfrânge foarte mândru lumina de pe la casele unde intră capra noaptea. În cele două fălci de sus ale capului, se pune falca de jos, care se mişcă în jurul unui cui care nu se vede. Aceasta falcă este îmbrăcată la fel ca şi capul. Sub ceafă este o gaură în care se pune un băţ lung de un cot, de care se ţine capra. De partea de dinaintea fălcii de jos se află atârnat un clopoţel, iar de partea de dinapoi se află legată o sârmă. Dacă această sârma se lasă slobodă, partea de dinaintea fălcii de jos atârnă şi astfel gura caprei se deschide. Dacă s-ar trage scurt de sârmă, gura caprei s-ar închide printr-o clămpăneală seacă, de lemn. Fireşte clopoţelul sună. Atât băţul, cât şi sârma sunt acoperite cu un sac de formă tronconică, de pânză groasă de sac, care, pentru a sta umflată si a acoperi astfel pe cel ce va ţine capra de băţ, va clămpăni-o şi va juca-o, are legate pe dinăuntru nişte cercuri de sârmă sau de lemn.

Masca este însoţită de o ceată zgomotoasă, cu nelipsiţii lăutari ce acompaniază dansul caprei. Capra saltă şi se smuceşte, se roteşte şi se apleacă, clămpănind ritmic din fălcile de lemn. Un spectacol autentic trezeşte în asistenţă fiori de spaimă. Mult atenuat în forma sa citadină actuală, spectacolul se remarcă mai ales prin originalitatea costumului şi a coregrafiei. Cercetătorii presupun că dansul caprei, precum şi alte manifestări ale măştilor (căiuţii - feciori travestiţi în crai, turca - masca de taur), întâlnite în satele româneşti la vremea Crăciunului provin din ceremoniile sacre arhaice închinate morţii şi renaşterii divinităţii.

Sorcova

Aparţinând obiceiurilor de Anul Nou, umblatul cu sorcova e mai cu seamă bucuria copiilor. Aceştia poartă o crenguţă înmugurită de copac sau o sorcovă confecţionată dintr-un băţ în jurul căruia s-au împletit flori de hârtie colorată. Numele de sorcovă vine de la cuvântul bulgar surov (verde fraged), aluzie la ramura abia îmbobocită, ruptă odinioară dintr-un arbore. Înclinată de mai multe ori în direcţia unei anumite persoane, sorcova joacă întrucâtva rolul unei baghete magice, înzestrate cu capacitatea de a transmite vigoare şi tinereţe celui vizat. Textul urării, care aminteşte de o vrajă, nu face decât să întărească efectul mişcării sorcovei.

Steaua

De la Crăciun şi până la Bobotează copiii umblă cu steaua, un obicei vechi ce se întâlneşte la toate popoarele creştine. Acest obicei vrea să amintească steaua care a vestit naşterea lui Iisus şi i-a călăuzit pe cei trei magi.

Cântecele despre stea provin din surse diferite: unele din literatura bizantină ortodoxă, altele din literatura latină medievală a Bisericii Catolice, câteva din literatura de nuanţă Calvină şi multe din ele, chiar din tradiţiile locale. Micul cor al stelarilor, care intră în casă în zilele Crăciunului, cântă versuri religioase despre naşterea lui Iisus: „Steaua sus răsare“; „În oraşul Vitleem“; „La nunta ce s-a întâmplat“; „Trei crai de la răsărit“.

STRIGĂTURI

Culegător: **Drăgan Florin**
Sursa: *Drăgan Sabin*, sat Valea Bucurului, jud. Alba
Colegiul Economic „*Dionisie Pop Marţian“* Alba Iulia, jud. Alba
Îndrumător: Prof. *Dincă Cristian*

„Slobozǎ-ne, gazdă-n casă,
Să zicem o colindă frumoasă,
Ce n-ai auzit de an de la Crăciun,
Să ţi-o zicem acum într-un ceas bun.
Primiţi colindători?!”

TEXTE FOLCLORICE

● *Strigătură de nuntă pentru mire*

„Supărat e mirele,
I s-o-nchis cărările,
Pe la toate mândrele,
Domnu’ mire, domnu’ mire,
Să ţii la mireasă bine,
Să-i dai lapte cu cafea,
Şi guriţă cât o vrea,
Să-i dai lapte cu păsat,
Ca să-ţi facă un băiat,
IU, IU, IU !”

● *Oraţii de nuntă din Ardeal*

„Bine-mi pare, de ce-mi pare,
C-am ajuns iar nună mare,
Şi-am o fină,
O lumină,
Şi-un finuţ,
Un păhăruţ.”

LOCUL III

LEGENDĂ

Culegător: **Florea Delia Andreea**
Sursă:*Plugar Rodica*
Colegiul Economic „*Dionisie Pop Marţian“* Alba Iulia, jud. Alba
Îndrumător: Prof. *Toth Cristina*

Se spune că pe vremuri îndepărtate se adunau la şezătoare fete şi feciori. Fetele coseau sau învăţau să toarcă, să ţească, iar altele să facă pulovere tricotate. Băieţii depănau sau sfărâmau la porumb, iar după un timp petrecut la şezătoare, se distrau, cântau şi jucau.

La această şezătoare a venit şi o fată din vecini despre care se spunea că este foarte frumoasă, avea părul foarte bogat şi lung, împletit în coade şi era foarte harnică şi cuminte, iar acest zvon a fost răspândit şi prin împrejurimi. În aceea vreme, se spune că dau târcoale pe la şezători zmeii. Aceştia se îmbrăcau frumos, aveau părul lung şi şi-l pieptănau frumos, iar alţii şi-l legau.

Când au auzit de această fată au venit la şezătoare, au auzit joc şi voie bună, au intrat şi ei în casă. Unul dintre aceşti zmei a căutat fata cea mai frumoasă cu privirea şi apoi a luat-o la joc. Parcă pluteau aşa de frumos o învârtea şi vedeai pe faţa băiatului zmeu că radia de fericire, numai că fata şi-a plecat privirea în jos pentru că a călcat-o pe picior şi a simţit o durere profundă şi deodată s-a îngălbenit la faţă pentru că băiatul avea în picioare pinteni, copite încălţate în papuci.

Numai bine că jocul se terminase şi fata se strecură repede şi iese afară şi fuge spre casă într-un suflet unde îi povesteşte mamei sale toate cele întâmplate. Mama îi spune fetei că a avut mare noroc că a plecat de acolo şi că a ferit-o Dumnezeu de acei zmei pentru că aceştia au venit la şezătoare să îşi aleagă soţie. Dacă ieşea cu ei afară aceştia o furau şi o duceau în munţi unde aveau ei casa şi nimeni niciodată nu o mai găsea.

Fata a avut mare noroc că a plecat de acolo pentru că nici în ziua de astăzi nu se mai ştia nimic de ea dacă o răpeau acei zmei.

CLĂCILE LA DEZGHIOCAT DE CUCURUZ

Elev: Muntean Viorel Adrian
Sursa: Emilian Achim, *Fântâna de aur*, Editura ALTIP, Alba Iulia, 2014
Colegiul Economic „*Dionisie Pop Marţian*“ Alba Iulia, jud. Alba
Îndumător: *Beca Felicia*

Cu ani în urmă, cucuruzul se culegea nedesfăcut din hoaspă. După ce era cules, se aduna în grămezi, apoi era încărcat în care şi transportat acasă, unde era descărcat în şură. La dezghiocat participau, pe lângă cei vârstnici, şi fetele, feciorii şi copiii din sat. Era o mare veselie, mai ales că bătrânii spuneau poveşti sau întâmplări trăite chiar de ei. Se striga, se râdea, îşi mai dădeau cu tăciune de porumb pe faţă unii altora, făceau glume şi diferite

comparaţii între culoarea sau forma unor ştiuleţi de porumb cu măritatul sau însuratul unora dintre cei prezenţi. Se jucau feciorii cu fetele, se alergau unii pe alţii, era ca un spectacol plin de veselie.

Gazda îi omenea cu crampă (ţuică fiartă), cu plăcinte sau porumb fiert, care era găsit necopt. Copiii aveau şi ei nişte jocuri: scoteau seminţele şi tot miezul din câte un dovleac (curcubătă) printr-o gaură făcută în partea superioară, îi ciopleau ochii, nas şi gură, iar în interior puneau o lumânare aprinsă. Apoi puneau dovleacul prin locuri întunecoase, pe la marginea drumului, pe la porţi sau prin curte, speriindu-i pe trecători.

COLINDĂ PENTRU COPII

Culegător: **Begu Denisa-Valentina**
Sursa: *Ioan Nistor*
Şcoala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Braşov
Îndrumător: Prof. *Adina Moldovan*

Sus în cer, între doi meri,
R. Domn, îi Domn din cer,
Este-un leagăn de mătase.
Dar în leagăn cine şade?
R. Domn, îi Domn din cer,
Şade..., doi ochi negri,
Tot coase şi chindeşte,
Domn îi Domn din cer.
R. Domn, îi Domn din cer,
La cămaşa soarelui.
Soare bine a dăruit,
R. Domn, îi Domn din cer,
Un colac de grâu curat,
Pe colac un codinar,
R. Domn, îi Domn din cer,
Şi vreo doi-trei gălbiori,
C-aşa-i legea la feciori,
R. Domn, îi Domn din cer,
Noi umblăm şi colindăm,
Acestor gazde ne-nchinăm
R. Domn, îi Domn din cer,
Ne-nchinăm cu sara bună!
ZIUA DE AZI LA MULŢI ANI !

MENŢIUNE

ZECE PUI DE ZMEI

Culegător: **Buriu Nicoleta**
Şcoala Gimnazială nr.14 Constanţa, jud. Constanţa
Îndrumător: Înv. *Ciolacu Aurica*

Zece inşi, toţi pui de zmei,
S-au dorit cu şcoala nouă,
Fi'ndcă unul a fost „clei”,
Au rămas de toţi doar nouă.

Noua inşi, toţi într-un glas,
S-au prins ca să facă sport.
Unul fost-a dus de nas,
Şi din nouă iată-s opt.

Opt inşi s-au încumetat
Să treacă o apă mare.
La mal unul s-a-necat...
Mai sunt şapte ca atare.

Şapte inşi, la o agapă,
La măsea tare au tras.
Unul a trişat, bând apă
Şi-astfel şase-au mai rămas.

Şase inşi cântau în ton,
Plini de vervă şi ambiţii.
Cum unul era afon,
Cinci rămas-au pe poziţii.

Cinci inşi, toţi porniţi pe fapte,
Se-apucară de furat;
Unu-a fost un papă-lapte
Şi doar patru-au mai scăpat.

Patru inşi cu-nvăţătură
Au ajuns ceva şi ei,
Unu-a fost prea rău de gură...
Nu-i aşa că mai sunt trei?

Trei inşi mers-au în peţit,
Însă n-au fost toţi de soi,
Că unul fu mirosit,
Şi aşa rămas-au doi.

Doi inşi au pornit hai-hui,
Din cârciumă în cârciumă.
Unul se făcuse „cui”,
Şi-a fost unul să rămână.

Rămas singur-singurel,
Unu-a apucat în lume...
Dacă ştiţi ceva de el,
Îmi puteţi şi mie spune?

STRIGĂTURI

Culegător: **Cara Andreea**
Sursa de informare: *Cara Marius Ioan*
Şcoala Gimnazială Olari, jud. Arad
Îndrumător: *Leucuţa Lavinia-Sorina*

„Frunză verde iasomie,
Noi merge la cununie
Cununia cea de piatră,
Nu se uită niciodată;
Cununia cea cu flori,
Nu se uită până mori.”

„Frunză verde baraboi
Haideţi, gospodari cu noi,
Care vreţi, care puteţi,
Care nu mai rămâneţi.
De trei ori pe după masă
Să scoatem răul din casă,
Să rămână binili, să se-mpace tinerii.”

„Frumoasă-i mireasa noastră
Parcă-i floare de pe coastă,
Mai frumoasă cum să fie,
Parcă-i scoasă din cutie,
Numai mirele-i buzat,
C-o umblat noaptea prin sat
Şi prea multe-o sărutat.”

„Fata mamii jucăuşă
Face patul după uşă,
Dar mă fac şi eu căţel,
Să mă dau de-a dura-n el.”

„Fata mamii jucăuşă
Cu gunoiul după uşă,
Leliţa cu nasul lung
Duce mâncarea la plug.
Pe o mână duce sare,
Şi pe alta de mâncare.
La pământ cu talpa goală,
Să sară zama din oală.”

„Vai de mine multe ştiu
Şi mă mir unde le ţiu;
Dar le ţin într-o poiană
Şi le slobod câteodată,
Când îi mândra supărată.”

„Cine nu umblă la joc
Creşte ca un dobitoc,
Nu ştie râde, nici glumi,
Parcă-i Muma pădurii.”

„Decât să nu ştii juca
Mai bine nu ştii săpa,
Că la joc te vede satul,
Dar la sapă numai dracul!”

SOARELE

Culegător: **Geles Bianca**
Sursă: *Geles Nicoleta*
Şcoala Gimnazială nr.14 Constanţa, jud. Constanţa
Îndrumător: Prof. înv. primar *Adam Elena*

Tu, stăpân al cerului
Şi duşman al gerului
Văd că ştii bine să minţi
De-aceea ai porecla
„Soarele cu dinţi”!

Eu sunt Zâna Fulgilor
Şi Zâna Zăpezilor,
Iar când plec în astă lume,
Am şi eu un rost anume:
Pun flori de gheaţă la ferești,
Iar la gura sobei vă chem cu poveşti.
Primăvara nu se face numai cu o floare
Ghiocelului eu i-am dat culoarea,
Albă, din ninsoare.

NOAPTE DE VIS

Culegător: **Grecu Elena**
Sursa: http://www.versuri.ro
Colegiul Agricol „*Dimitrie Cantemir“* Huşi, jud. Vaslui
Îndrumător: *Andrescu Mihaela*

Noapte de vis,
Timp prea sfânt,
Toate dorm, pe pământ,
Două inimi veghează,
Pruncul dulce visează,
Într-un leagăn de cânt,
Într-un leagăn de cânt.

Noapte de vis,
Timp prea sfânt,
Dumnezeu, râde blând,
Pieptu-i varsă iubire,
Lumi-i da mântuire,
Pace-n ea aducând,
Pace-n ea aducând.

Noapte de vis,
Timp prea sfânt,
Păstorași vin cântând,
Îngerii cânt’ Aleluia,
Lumii vestesc bucuria,
Domnul e pe pământ,
Domnul e pe pământ.

HAI LA SÂRBĂ MOLDOVENI

Culegător: **Nucaru Daiana**
Sursa: http://www.versuri.ro
Colegiul Agricol „*Dimitrie Cantemir“* Huşi, jud. Vaslui
Îndrumător: *Andrescu Mihaela*

Hai la sârbă moldoveni
Ș-ai diridiridida
Asta-i sârbă din Văleni
Ș-ai diridiridida
Păi şi iar verde a bobului
Ș-ai diridiridida
Păi îs Vălenii din Vaslui
Ș-ai diridiridida
Foai’verdi busuioc
Ș-ai diridiridida
Hai, flăcăi, cu toţi la joc
Ș-ai diridiridida
Păi, hai, bădiţă, lângă mine
Ș-ai diridiridida
Păi că eu ştiu ca să joc bine
Ș-ai diridiridida
Haidi, cântă lăutarii
Ș-ai diridiridida
Ca să joace gospodarii
Ș-ai diridiridida
Păi şi iar verde a bobului
Ș-ai diridiridida
Păi îs Vălenii din Vaslui
Ș-ai diridiridida.

L’HYÈNE ET L’AVEUGLE – LÉGENDE

Culegător: **Hermeneanu Alexandra**
Sursă: http://www.conte-moi.net/contes/hyene-et-aveugle
Colegiul Naţional de Informatică „Grigore Moisil” Braşov, jud. Braşov
Îndrumător: *Clinciu Alina Laura*

L’hyène était là, elle n’avait plus rien à manger. Elle avait si faim qu’elle n’en pouvait plus. Dans les rues du village, chaque fois qu’elle passait, elle voyait un aveugle debout, aux entrées des maisons, disant seulement des formules magiques. Les gens lui

donnaient de la nourriture qu'il mettait dans ses sacs jusqu'à ce qu'ils soient pleins à craquer.

L'hyène regardait ces sacs. Partout où elle se rendait, elle était chassée. Elle se mit à regarder cet aveugle, chaque jour, lorsque l'aveugle disait: «Lahi la la !», on lui donnait de la nourriture, jusqu'à ce que ses sacs soient pleins à craquer. Il rentrait chez lui.

L'hyène dit à l'aveugle: «Hé! As-tu envie de retrouver la vue?»

L'aveugle dit: «C'est tout ce que je demande à Dieu le Maître!»

Elle dit: «Pour ce qui me concerne moi, je veux être aveugle!»

L'hyène ajouta: «Veux-tu que nous fassions un échange et que tu m'apprennes tes incantations?»

L'aveugle lui répondit: «Oui, je t'apprendrai les formules magiques, ainsi tu pourras demander l'aumône!»

L'hyène devint aveugle et l'aveugle retrouva la vue. L'aveugle lui remit les formules magiques. Le premier jour, elle récita les formules magiques et remplit ses sacs avec de la nourriture jusqu'à ce qu'ils soient pleins à ras bord.

L'hyène alla se coucher dans sa case et se mit à parloter. Dès qu'elle commença à sentir la faim, elle accrocha les sacs à ses épaules. Elle arriva à mi-chemin et oublia les formules ! Elle ne connaissait plus les formules magiques, et elle ne pouvait plus savoir qui était l'aveugle.

Alors, elle resta là, bêtement !

Rezumat: **Hiena şi orbul - legendă din Picardia**

Geloasă pe beneficiile pe care orbul le primea în urma rostirii unor formule magice, hiena îi propune acestuia o afacere: orbul îşi va recupera vederea, iar, în schimb, acesta o va învăţa formulele magice pe care le poate folosi pentru a-şi permite obţinerea mâncării. Hiena devine oarbă... dar uită repede formulele magice.

LEGENDA CÂRTIŢEI, POVESTE POPULARĂ

Culegător: **Ştefan Nicolae**
Şcoala Gimnazială nr. 14 Constanţa, jud. Constanţa
Îndrumător: Prof. înv. primar *Adam Elena*

A fost odată un om sărman, sărman. Bietul de el avea un singur lucru bun, în afară de cinste: o vie cum nu se mai află, mănoasă şi de soi bun. O muncea cu dragă inimă el şi copiii lui şi cu ce scotea de pe urma ei le ajungea să-şi ţină zilele.

Vecinul lui, un mare bogătan, tare îl mai pizmuia pentru via asta! Şi atâta se învenina că minunea aceea de vie nu-i a lui că, în cele din urmă, i-o luă cu sila.

Bietul sărac se duse să se plângă la stăpânire pentru nedreptatea care i se făcuse. Judecătorul îl chemă şi pe bogătan de faţă şi-l întrebă :

De ce i-ai luat omului via?

N-am luat nicio vie, via e a mea!

Cum e a ta? Poţi să dovedeşti asta?

Păi mai bine decât aşa nici că se poate: via însăşi mărturiseşte că e a mea, zise bogătanul.

Ei, asta-i! Ce tot îndrugi acolo? Că doar o vie nu poate vorbi!

Da’ nu vă mai necăjiţi, domnule judecător, zise el miorlăindu-se şi fandosindu-se, de nu vă e cu supărare, veniţi cu mine şi veţi vedea ce n-aţi văzut: via mea vorbeşte!

Dacă-i aşa, spuse judecătorul cu jumătate de gură, atunci am să vin mâine dimineaţă să văd cum stau lucrurile.

Ce făcu hrăpăreţul? Îl luă pe fiu-său peste noapte, îl îmbrăcă în blană de samur, ca pe un fecior de bogat ce se ţinea şi se duse cu el la vie, făcu acolo o groapă. Îl vârî în ea pe băiat şi-i spuse:

Mâine dimineaţă, când o să venim aici şi o să întrebăm via: „A cui eşti?” tu ai să răspunzi aşa, mai pe înfundate şi cu glasul mai gros; „Sunt a bogatului”.

Şi aşa au făcut oamenii aceea cu inimă de câine, de puseră pentru totdeauna mâna pe via după care li se scurseseră ochii.

Bietul sărac, amărât, ca vai de el de marea nedreptate care i se făcuse - atât de amărât că, să-l fi înţepat cineva cu un ac, n-ar fi curs sânge din el! - îşi întoarse privirea către ei şi blestemă din străfundul rărunchilor:

Să fie blestemat, să umble pe sub pământ în vecii vecilor şi lumina să n-o mai vadă cel ce a vorbit!

Şi lumea spune că, de atunci, feciorul împăratului cel hrăpăreţ s-a făcut cârtiţă.